

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
PSİKIYATRİ ANABİLİM DALI**

**AİLE İÇİ ŞİDDET GÖREN KADINLARDA AŞKA İLİŞKİN
TUTUMLAR İLE BAĞLANMA STİLLERİ VE KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİNİN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

**UZMANLIK TEZİ
DR. SELİN BALKİ TEKİN**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. AYŞE NUR İNCİ KENAR**

DENİZLİ - 2023

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
PSİKİYATRİ ANABİLİM DALI**

**AİLE İÇİ ŞİDDET GÖREN KADINLARDA AŞKA İLİŞKİN
TUTUMLAR İLE BAĞLANMA STİLLERİ VE KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİNİN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

**UZMANLIK TEZİ
DR. SELİN BALKİ TEKİN**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. AYŞE NUR İNCİ KENAR**

DENİZLİ - 2023

ONAY SAYFASI

Doç.Dr.Ayşe Nur İnci Kenar danışmanlığında **Dr. Selin Balki Tekin** tarafından yapılan ‘Aile İçi Şiddet Gören Kadınlarda Aşka İlişkin Tutumlar İle Bağlanma Stilleri Ve Kişilik Özelliklerinin İlişkisinin İncelenmesi’ başlıklı tez çalışması 10/05/2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonrası yapılan değerlendirme sonucu jürimiz tarafından **Psikiyatri Anabilim/Bilim Dalı’nda TIPTA UZMANLIK TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr.Ayşe Nur İNCİ KENAR
BAŞKAN

ÜYE
Prof. Dr. Gülfizar VARMA

ÜYE
Doç.Dr. Tuğçe TOKER UĞURLU

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.
10/05/2023

Prof. Dr. Osman İsmail Özdel
Pamukkale Üniversitesi
Tıp Fakültesi Dekanı

TEŞEKKÜR

Tezime başladığım ilk günden teslim ettiğim güne kadar her zorlandığımda tüm güler yüzü ve bilgeliği ile yanımda olan ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Ayşe Nur İnci KENAR' a, uzmanlık eğitimim boyunca yoluma ışık tutan biricik hocalarım Prof. Dr. Nalan OĞUZHANOĞLU' ya, Prof. Dr. Osman ÖZDEL' e, Prof. Dr. Figen ATEŞÇİ' ye, Prof. Dr. Selim TÜMKAYA' ya, Prof. Dr. Gülfizar VARMA' ya, Doç. Dr. Bengü YÜCENS' e, Doç. Dr. Tuğçe Toker UĞURLU' ya, Dr. Öğr. Üyesi Osman Zülkif TOPAK'a, asistanlığım boyunca birlikte çalışmaktan mutluluk duyduğum, eğitimimde her birinin ayrı ayrı emeği olan tüm asistan ve ekip arkadaşlarıma, veri toplama aşamasında yardımını esirgemeyen Gamze Yağız'a, tezimin her aşamasında bana bilgisi ve sakinliğiyle destek olan değerli dostum Dr. Melis GÜNDOĞAN'a, verilerimin istatistiği ve analizi aşamalarında yardımına koşan Dr. Öğr. Üyesi Hande Şenol'a, tüm bu süreç boyunca akıl ve ruh sağlığımı korumama yardımcı olan hayatımdaki en büyük desteğim ve moral kaynağım biricik eşim Dr. Özgür TEKİN'e ve beni yetiştirip sevgi ve emekleriyle bugünlere getiren canım anne ve babam Şenev BALKİ ve Mehmet Sinan BALKİ 'ye sonsuz teşekkür ederim.

Dr. Selin BALKİ TEKİN

*Bir kadın gördüm,
Onun doğurduğunu gördüm,
Uyuttuğunu gördüm,
Büyüttüğünü gördüm,
Yorulduğunu gördüm,
Üzüldüğünü gördüm,
Bir kadın gördüm.*

– Özdemir Asaf, *Bir Kadın Gördüm*

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	III
TEŞEKKÜR.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	VIII
TABLolar DİZİNİ.....	IX
ÖZET.....	X
İNGİLİZCE ÖZET.....	XII
1.GİRİŞ.....	1
2.GENEL BİLGİLER.....	4
2.1 ŞİDDET	
2.1.1. Aile İçi Şiddet	4
2.1.1.1 Tanımı ve Sıklığı.....	4
2.1.1.2 Türleri.....	5
2.1.2 Şiddet Döngüsü.....	6
2.1.3 Kadının Şiddete Rağmen İlişkiyi Sürdürme Sebepleri.....	7
2.2 BAĞLANMA	
2.2.1.Tanımı.....	8
2.2.2.Stilleri	8
2.2.2.1.Güvenli Bağlanma.....	8
2.2.2.2.Kaygılı Bağlanma	9
2.2.2.3. Kaçınan Bağlanma.....	9
2.2.3. Bağlanma ve Aile İçi Şiddet.....	10

2.3. AŞK	
2.3.1. Tanımı.....	12
2.3.2. Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Biçemleri.....	13
2.3.3. Aşk ve Şiddet.....	15
2.4. KİŞİLİK	
2.4.1. Kişilik kavramı.....	17
2.4.2. Beş Faktör Kişilik Modeli ve Boyutları.....	19
2.4.2.1. Dışa Dönüklük.....	19
2.4.2.2. Duygusal Dengelilik.....	20
2.4.2.3. Sorumluluk.....	20
2.4.2.4. Uyumluluk.....	22
2.4.2.5. Deneyime Açıklık (Zeka ve Hayal Gücü).....	23
3. GEREÇ VE YÖNTEM	24
3.1. ARAŞTIRMANIN EVREN, ÖRNEKLEM VE SÜRECİ...	24
3.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	25
3.2.1. Sosyodemografik Veri Formu	25
3.2.2. Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği.....	25
3.2.3. Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form	25
3.2.4. Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği.....	25
3.2.5. Beş Faktörlü Kişilik Envanteri: Kısa Form	26
3.3. VERİLERİN ANALİZİ.....	27
4. BULGULAR	
4.1 Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Bulgular..	28

4.2 Katılımcıların Eş şiddetine Maruz Kalma Durumlarına İlişkin Bulgular...	34
4.3 Şiddete Maruz Kalan ve Kalmayan Kadınların Ölçek Ortalamaları	37
4.4 Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Ölçeklerin Korelasyon Analizleri.....	40
5.TARTIŞMA.....	45
5.1.Çalışmanın Güçlü Yanları ve Kısıtlılıkları.....	56
6.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	57
KAYNAKLAR.....	59
EKLER.....	77

SİMGELER VE KISALTMALAR

5FKE-KF Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Kısa Formu

AİŞ Aile İçi Şiddet

AİTÖ Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği

AKŞÖ Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği

EBBÖ Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği

WHO Dünya Sağlık Örgütü

ŞÖNİM Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerinin Karşılaştırılması

Tablo 2. Katılımcıların Eşlerinin Sosyodemografik Özelliklerinin Karşılaştırılması

Tablo 3. Kadınların Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Gerekçeleri

Tablo 4. Gebelikte Maruz Kalınan Şiddet Türleri

Tablo 5. Şiddet Karşısında Kadınların Gösterdiği Tepkiler

Tablo 6. Şiddet Karşısında Kadınların Tepkisiz Kalma Nedenleri

Tablo 7. Kadınların Şiddet Yaşantılarını Paylaştıkları Kişiler

Tablo 8. Kadınların Şiddet Yaşantıları Sonrasında Başvurdukları Kurumlar

Tablo 9. AİŞ'e Maruz Kalmış Kadınların Konukevlerini Öğrenme Kaynakları

Tablo 10. Şiddete Maruz Kalan ve Kalmayan Kadınların Erişkin Bağlanma Biçimleri (EBBÖ) Ölçek Ortalamalarının Karşılaştırılması

Tablo 11. Şiddete Maruz Kalan ve Kalmayan Kadınların Aşka İlişkin Tutumlar (AİTÖ) Ölçek Ortalamalarının Karşılaştırılması

Tablo 12. Şiddete Maruz Kalan ve Kalmayan Kadınların Büyük Beş Kişilik Envanteri Kısa Form (5FKE-KF) Ölçek Ortalamalarının Karşılaştırılması

Tablo 13. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AKŞÖ) Ortalamaları

Tablo 14. Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği ve Erişkin Bağlanma Biçimleri Ölçeği Arasındaki İlişki

Tablo 15. Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği ve Büyük Beş Kişilik Envanteri Kısa Form Arasındaki İlişki

Tablo 16. Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Erişkin Bağlanma Biçimleri Ölçeği ve Büyük Beş Kişilik Envanteri Kısa Form Arasındaki İlişki

Tablo 17. Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği Arasındaki İlişki

ÖZET

Aile içi şiddet gören kadınlarda aşka ilişkin tutumlar ile bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerinin ilişkisinin incelenmesi

Amaç: Bu çalışmada aile içi şiddet gören kadınlarda aşka ilişkin tutumlar ile bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerinin ilişkisinin incelenmesi; bu özelliklerin şiddete maruz kalmayan kadınlar ile karşılaştırılması ve şiddet türleri ile ilişkilerine bakılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmaya yaşları 18 ile 45 arasında olan, aile içi şiddet (partneri tarafından) görmekte/görmüş olan 64 kadın ve aile içi şiddete uğramamış 64 kadın olmak üzere toplam 128 kadın dahil edilmiştir.

Çalışma grubuna 49 sorudan oluşan ve maruz kaldıkları şiddetle ilgili sorular da içeren sosyodemografik veri formu ve 4 adet ölçek formu (Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği, Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği, Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği, Büyük Beş-50 Kişilik Testi) uygulanırken, kontrol grubuna 32 soruluk şiddet verilerini içermeyen sosyodemografik veri formu ve 3 adet ölçek formu (Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği, Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği, Büyük Beş-50 Kişilik Testi) uygulanmıştır.

Bulgular: Şiddete maruz kalan kadınların daha yüksek oranda kaygılı ve kaçınan bağlandıkları, daha yüksek oranda özgeci ve tutkulu; daha az oranda ise arkadaşça ve sahiplenici aşk tutumları gösterdikleri ve daha düşük oranda duygusal dengeli kişilik özelliğine sahip oldukları bulundu. Şiddete uğrayan kadınlarda özgeci aşk ve mantıklı aşk tutumuna sahip olanların aynı zamanda kaygılı bağlanan kişiler oldukları saptandı. Bu kadınlarda dışadönüklük ve duygusal dengelilik ile özgeci aşk arasında ve oyun gibi aşk ile sorumluluk ve duygusal denge boyutlarında negatif yönlü anlamlı ilişki bulundu.

AİŞ'e uğramış kadınlarda tutkulu aşk ile duygusal dengelilik boyutu arasındaki negatif ilişki ve arkadaşça aşk ile uyumluluk boyutu arasındaki pozitif ilişki; dışadönüklük ile güvenli bağlanma arasında pozitif, kaçınan bağlanma ile negatif ilişki bulunurken bu kadınlarda duygusal dengelilik ile kaygılı bağlanma arasında da negatif yönlü ilişki saptandı.

Sonuç: Duygusal dengelilik kişilik özelliği, arkadaşça ve sahiplenici aşk tutumları şiddete karşı koruyucu ve/veya şiddetle baş etmede kolaylaştırıcı bir faktör olabilirken kaygılı ve kaçınan bağlanma şiddetle baş etmeyi zorlaştırmaktadır.

Ruh sağlığı çalışanları tarafından, şiddet gören kadınların destekleyici psikoterapi süreçlerinde; kendilerini ruhsal yönden savunma güçlerini artırmak, kendilerine güven düzeylerini yükseltmek, ikili ilişkilerinde iletişim becerilerini geliştirmelerine yardım etmek adına kadınlara bu özelliklerin kazandırılmasına çalışılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Aile içi şiddet, kişilik özellikleri, bağlanma biçimleri, aşka ilişkin tutumlar

SUMMARY

Examination of the Relationship Between Love Attitudes, Attachment Styles and Personality Traits in Women Who Have Experienced Domestic Violence

Purpose: In this study, it was aimed to examine the relationship between love attitudes, attachment styles and personality traits in women who have experienced domestic violence and to compare these characteristics with women who were not exposed to violence and to look at their relations with the types of violence.

Method: A total of 128 women, aged between 18 and 45, 64 women who have experienced/experienced domestic violence (by their partner) and 64 women who have not been subjected to domestic violence, were included in the study.

Sociodemographic data form consisting of 49 questions and including questions about the violence they have been exposed to and 4 scale forms (Attitudes Towards Love Scale, Adult Attachment Style Scale, Domestic Violence Against Women Scale, Big Five-50 Personality Test) were administered to the study group. A 32-item sociodemographic data form that does not include violence data and 3 scale forms (Attitudes Towards Love Scale, Adult Attachment Style Scale, Big Five-50 Personality Test) were applied to the control group.

Results:

Women exposed to violence are more anxious and avoidant, altruistic and passionate at a higher rate; it was found that they showed less friendly and possessive love attitudes and had a lower rate of emotionally balanced personality traits. It was determined that those who had altruistic love and rational love attitudes among the women who had been subjected to violence were also anxious attachments. In these women, a significant negative correlation was found between extraversion and emotional stability and altruistic love, and between love like play and responsibility and emotional balance.

The negative relationship between passionate love and emotional stability dimension and the positive relationship between friendly love and compatibility dimension in women with DV; There was a positive relationship between

extraversion and secure attachment, and a negative relationship between avoidant attachment and a negative relationship between emotional stability and anxious attachment in these women.

Conclusion: Emotional stability personality trait, friendly and possessive love attitudes can be a protective factor against violence and/or facilitating coping with violence, while anxious and avoidant attachment makes it difficult to cope with violence.

Mental health professionals should try to make women exposed to violence gain these features in their supportive psychotherapy processes; in order to increase their ability to defend themselves psychologically , to increase their level of self-confidence, to help them improve their communication skills in relationships.

Keywords: Domestic violence, personality traits, attachment styles, attitudes towards love

1.GİRİŞ

Erkeklerle kadın arasında yüzyıllardır süren, eşit olmayan güç dinamiklerinin yansımalarından biri olan kadına yönelik şiddet; insan haklarını ihlal eden önemli bir toplumsal sorundur ve sosyokültürel, bölgesel, ekonomik herhangi sınır tanımaksızın varlığını tüm dünyada sürdürmektedir.(1)

Aile içi kadına yönelik şiddet, etkileri hayatın pek çok alanında hissedilen ruhsal sorunlara ve toplum için maddi ve manevi yüklere sebep olabilen bir halk sağlığı problemidir.(2) Aile içi şiddet (AİŞ), kendilerini aile olarak adlandıran bir grubun içinde baskı kurmak, aşağılamak, ceza vermek, sinirini boşaltmak maksadıyla bir bireyden öbürüne yöneltilmiş her çeşit şiddet davranışı şeklinde tanımlanır. Müdahale edilmediği zaman, çoğunlukla yineleyen bir davranıştır ve ilişki ilerledikçe tırmanışa geçer. Nesilden nesle aktarılır ve sadece şiddet göreni değil, şiddete tanıklık etmiş insanların da ruhsal durumlarını, bilhassa çocukların gelişimini kötü yönde etkiler. (3)

Ülkemizde ve dünyada yapılan araştırmalarda aile içi kadına yönelik şiddetin artmakta olduğu ve alınan pek çok önleme rağmen engellenemediği belirtilmektedir. Son 15-20 yılda, dünyanın pek çok ülkesinde, kadına yönelik eş şiddetiyle alakalı pek çok araştırma yürütülmüştür. Bu 48 çalışmanın verilerine göre; Dünya Sağlık Örgütü (WHO), kadınların eşleri veya partnerlerinden şiddete uğrama oranının %10-69 arasında olduğunu bildirmiştir.(4)

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün yaptığı 'Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'nda kadına yönelik aile içi fiziksel veya cinsel şiddet sıklığı 2009'da %42, 2014'te %38 olarak bildirilmiştir(5)

Türkiye'de devlet kadına şiddetle mücadelede tedbirler almaya ve bazı adımlar atmaya başlamış ve uluslararası gelişmeler çalışmaları hızlandırmıştır. (6) Özellikle 1979 tarihli 'Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi' ve 2011 yılında Avrupa Konsey Üyeleri tarafından imzalanan 'İstanbul Sözleşmesi' bu gelişmelerden en önemlileri olmuştur.(7)

Türkiye'de 1990 yılından itibaren açılmaya başlanan kadın sığınma evlerinde eşinden şiddet gören kadınlara kendisinin ve çocuğunun güvenliği için uygun ortam, ruhsal ve hukuki destek, meslek kazandırma gibi birçok fırsat sunulmaktadır.(8)

İlişki dinamikleri, kadına şiddet için hem risk faktörü hem de koruyucu faktör olabilir.(9) Kadınların, eşit olmayan güç dengeleri söz konusu olduğunda, kontrol edici davranışlar ile karakterize olmuş ilişkilerinde veya partnerlerden herhangi birinin şiddeti hoş gören tutum veya inançlara sahip olduğu durumlarda şiddete maruz kalma olasılığı daha yüksektir.(10)

Kadınların sosyal, ekonomik, psikolojik olarak güçlendirilmesi, kadına şiddet riskini azaltmada koruyucu bir faktördür. Bu kapsamda, kadınların özgüvenlerini, öz yeterliliklerini, iletişim becerilerini, baş etme biçimlerini, ego güçlerini ve ruhsal dayanıklılıklarını arttırmak çok önemlidir.(11)

Özellikle ruh sağlığı çalışanları rutin olarak tüm hastalarda aile içi şiddet olasılığını göz ardı etmemeli, şüphelendikleri durumlarda kişiyi bu açıdan sorgulamalı ve gereken tüm hukuki bilgilendirmeyi, ruhsal ve sosyal desteği sağlamalıdır.(12)

Bunun için şiddete uğrayan kadınların kişilik özelliklerini, ilişkilerdeki bağlanma biçimlerini ve eşlerine karşı aşk tutumlarını bilmemiz ve bunlar arasındaki ilişkileri değerlendirebilmemiz; bu verileri bu kişilerle yapabileceğimiz muhtemel destekleyici terapi görüşmelerinde veya şiddeti önleyici çalışma gruplarında kullanmamıza olanak sağlayacaktır.

AİŞ ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkiye sebep olan ruhsal süreçler hala tam olarak anlaşılamamakla birlikte bu konuda pek çok çalışma vardır.(13)

Aşk ise insanlık tarihinin ilk gününden beri, insan hayatının en önemli kavramlarından biri olmuştur. Aşk, yüzyıllardır çeşitli edebiyat ve sanat alanlarında ele alınmasına rağmen, bilimsel bir olgu olarak nedense göz ardı edilmiştir. Fakat romantik ilişkilerde yaşanan problemlerin gündelik hayatı ve kişinin işlevselliğini ne kadar etkilediği düşünüldüğünde bu konuda bilimsel çalışma yapmak zorunluluk haline gelmiştir.(14)

Bağlanma stilleri, kişilik özelliklerini yordayabildiği gibi kişilerin yaşayacakları ilişkileri de öngörebileceği için araştırmalarda birlikte çalışılmıştır. (15)

Bağlanma şekilleri ve aşk arasındaki ilişkilerden en dikkat çekici bulgu, kayıtsız bağlanma ile oyun gibi aşk tutumu arasında pozitif bir ilişkinin bulunmasıdır.(16)

Alan yazıda kadına yönelik şiddet ile kadının kişilik özellikleri arasında ilişki olduğundan bahsedilmektedir. Şiddete uğrayan kadınların; özgüvenlerinin ve şiddete uğramamış kadınlara göre problem çözme yeteneklerinin düşük oldukları bildirilmektedir.(17) Bireylerin durumları değerlendirme biçimleri; bireyler arasındaki çatışmalarda, örseleyici durumlarda ve sorunlarla baş etme sırasında o kişilerin hangi yaklaşımları, tavırları benimsediğini fark etme ve yorumlama olanağı vermektedir. Yapılan araştırmalarda, şiddete uğramış kadınların kişilik özellikleri kapsamında şiddete karşı değişik davranış paternleri geliştirdiği vurgulanmaktadır.(18)

Şiddetin psikopatoloji, kişilik özellikleri, bağlanma biçimleri ile ilgili boyutlarını ayrı ayrı inceleyen çalışmalar az sayıda var olmasına rağmen aşk tutumlarını ve aile içi şiddet gören kadınlarda üç değişkeni bir arada inceleyen ve şiddet görmeyen kadınlarla bu boyutları karşılaştıran bir çalışmaya literatürde rastlanmamıştır. Bu anlamda yapılan bu çalışmanın belirtilen verileri anlamak açısından bir adım olacağı ve alandaki eksikliğe dikkat çekeceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda, kadına şiddetin farkındalığının artırılması, şiddet gören kadınlara yönelik destekleyici psikoterapi süreci için yol gösterici olacak özelliklerinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Aile içi şiddet gören kadınlarda aşka ilişkin tutumlar ile bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerinin ilişkisinin incelenmesi yoluyla bu özelliklerin şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınlarda farklılaşıp farklılaşmadığına ve şiddetin tipine göre değişip değişmediğine bakılmıştır. Bunun yanı sıra, sosyodemografik değişkenlerin şiddet ile ilişkisi değerlendirilmiştir.

Çalışmadan çıkarılan sonuçların, şiddet gören kadınların destekleyici psikoterapi tedavi süreçlerinde; ruhsal olarak kendilerini savunma güçlerini artırmak, şiddete dur diyebilmek için soyut ve/veya somut eylemler için gerekli kendine güven ve kendine değer verme düzeylerini geliştirmek, zayıf yönlerini belirleyerek onları güçlendirmek için gerekli ilişki biçimleri, iletişim becerileri ve kişilik özelliklerini öngörmeyi sağlayabileceği ve buna bağlı olarak tedavi sürecinin etkin ve hızlı başlamasına katkıda bulunabileceği düşünülmüştür.

2.GENEL BİLGİLER

2.1.ŞİDDET

Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nın tanımıyla: “Fiziksel güç ya da kuvvetin, amaçlı olarak kendisine, başkasına, bir grup ya da topluluğa karşı fiziksel zarar, psikolojik zarar, ölüm, gelişim sorunları veya bir eksiklik oluşturacak şekilde tehdit edici olarak kullanılmasıdır”.(19) WHO, 2014 yılında yayınladığı raporda, şiddetin en çok aile içinde ve kadına yönelik gerçekleştiğini belirtmiştir. (20)

2.1.1.Aile İçi Şiddet (AİŞ)

2.1.1.1.Tanımı ve Sıklığı

Türkiye’de 2012 yılında yürürlüğe giren ‘Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da AİŞ ‘Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, ekonomik ve duygusal şiddet’ şeklinde tanımlanmıştır.(21)

AİŞ, ülkemizde maalesef ki aile mahremiyetinin bir parçası olarak görülerek gizlenen, bu nedenle sıklığı ancak yaklaşık olarak bilinebilen ve de savaşılmaması ve önlenmesi zor bir durumdur.(22)

Pekin Eylem Platformunda, kadına şiddetin tanımı “Kadının fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan, bu tür hareketlerin tehdidini, baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren ister toplum önünde ister özel hayatta meydana gelmiş olsun, cinsiyete dayalı her türden şiddet” olarak belirtilmektedir. (22)

Kadına yönelik şiddet, dünya ülkeleri arasında yaygınlığı ve şekilleri değişmekle beraber asla ortadan kaybolmayan bir hak ihlalidir. AİŞ, kadına yönelik şiddetin en sık görülen fakat en saklı kalan şeklidir. Şiddete maruz kalan kadının uygulayan erkek ile aynı evde konaklamakta olup olmadığına bakılmaksızın; eski veya şu anki eş, partner veya aile üyesi olanlardan görülmüş olan her şiddet “AİŞ” olarak sayılmaktadır.(23)

Ülkemizde kadına şiddet oranlarının yüksekliği, bu durumun cinsiyet eşitsizliği ve ataerkil geleneksel kabullerden güç alan toplumsal bir problem olduğunu göstermektedir.(1)

Yapılan çalışmalarda, hayatları boyunca kadınların yaklaşık üçte birinin eşleri tarafından fiziksel, yüzde 80'inin ise sözel şiddete maruz kaldığı gözlenmektedir.(24) Evli kadınların yaklaşık yüzde ellisi eşlerinin korkutma, tehdit, hakaret gibi istismar davranışlarına maruz kaldıklarını bildirmişlerdir.(25)

Kadına şiddetin artmasında; şiddeti uygulayanın benlik saygısının düşüklüğü, maddi sorunlar, yüksek miktarda alkol kullanımı, işsizlik, depresif bozukluk veya kişilik bozukluğu tanısı olması, küçüklüğünde şiddete maruziyet veya tanıklığı olması, yakınlarının şiddeti hoş görmesi gibi durumların etkili olduğu belirtilmektedir.(26)

Aile içi şiddete uğramış kadınlarda ruh hastalıklarının sıklığı pek çok araştırmaya konu olmuştur. Bir çalışmada, şiddete maruz kalmış kadınların %47,6'sının depresyon, %17,9'unun intihar riski, %63,8'inin TSSB, % 18.5'inin alkol, %8.9'unun da maddenin kötüye kullanımı gibi problemleri yaşadıkları bulunmuştur. (27)Bu nedenle AİŞ 'nin tedavi edilmesi gereken bir sağlık problemi olduğunu bilinmesi ve gerekirse eşi ile danışmanlık alması önemlidir. (28)

2.1.1.2.Türleri

Toplumumuzda şiddet kavramını düşündüğümüz zaman önce en görünür olduğu için aklımıza fiziksel şiddet gelmektedir. Fakat kadına yönelmiş şiddetin fiziksel, ekonomik, sözel, duygusal ve cinsel olmak üzere beş türü vardır ve birçok vakada birlikte de gözlenebilirler.(29)

Fiziksel şiddet, kaba kuvvetin bir sindirme ve ceza aracı olarak kullanılmasına denir. Fiziksel şiddetin en sık kadınlara, çocuklara ve yaşlılara uygulandığı gözlenmiştir.(30) İtme, tokat, tekme, yumruk atma, bıçakla veya silahla yaralama ve tehdit etme, boğmaya veya yakma girişimi fiziksel şiddetin çeşitleridir. Vücut bütünlüğünü tehdit ederek can kaybıyla son bulabilir.(31)

Duygusal şiddet, duygusal ihtiyaçların, karşıyı sindirmek amacıyla kötüye kullanılması, ceza ve tehdit aracı olarak görülmesidir. (32) Bu tür şiddette aile olmanın gerekleri olan sevgi, şefkat, ilgi, destek gibi gereksinimler karşılanmaz, kadın yakınlarının yanında sürekli küçük düşürülür. (33)

Cinsel şiddet, aile gizliliğinin korunması adına en az anlatılan şiddet türüdür.(34)

Cinsel şiddet, kişiyi rızası dışında cinsel ilişkiye zorlama, cinselliğin maddi veya manevi güç kullanılması yoluyla yaşanması, cinsel birlikteliğin kadının istemediği zamanda veya şekilde olması, cinsel içerikli imalarda bulunma, kadını fuhuşa zorlama, cinsellik esnasında kadının bedenine zarar verme, kadını çocuk doğurmaya ya da doğurmamaya veya kürtaja zorlama gibi davranışları içerir.(35)

Ekonomik şiddet ise kadının çalışmasına izin vermemek, onu zorla çalıştırmak, gelirine el koymak, evinin temel ihtiyaçlarını gidermemek, kadının harcadıklarını kontrol etmek gibi bazı davranışları kapsar.(35)

Sözel şiddet, kötü söz ve hakaretlerin baskı uygulama, korkutma veya yaptırım uygulama amacıyla kullanılması olarak tanımlanabilir.(31) Kadının isteklerini değersizleştirmek, aşağılayıcı konuşmak, lakaplar takmak da sözel şiddet olarak değerlendirilebilir(33)

Takip etme (stalking) de AİŞ çeşitlerinden biri olarak kabul edilebilir. Özellikle ayrılma aşamasındaki kadınların maruz kaldığı bir şiddet türüdür. Takibin amacı çoğunlukla mağduru tedirgin etmektir. İstemediği halde kişiyi sürekli aramak, hediyeler göndermek, kadının arabasına veya eşyalarına zarar vermek tipik örneklerindendir. (36)

2.1.2.ŞİDDET DÖNGÜSÜ

Şiddet içeren ilişkiler, çoğunlukla kadınların bu durumdan kurtulmalarını zorlaştıran bir döngü içerir.

Gerginliğin tırmanması fazı: Şiddet uygulayacak olan erkek gerilim yaratır, küçük şeylerden olay çıkarır, kontrolcü davranarak kadını psikolojik şiddete maruz bırakır. Kadın ise bu fazda, sakin kalmaya ve alttan almaya çabalar.(37)

Şiddet fazı: Herhangi bir nedenle erkeğin öfkesi aniden yükselir; kontrolsüzce şiddet uygular ve hemen şiddetin sonrasında bahaneler bulmaya başlar. Fiziksel şiddetin başladığı bu fazda kadının erkeğin öfkesinden saklanabilmesinin imkânı yoktur. Elinden gelen tek şey, bu şiddetten en az zararla kurtulmaya çalışmaktır.

Balayı fazı: Şiddet uygulamış olan erkek, kadına kendini affettirmeye çabalar, özür diler, pişman olduğunu ve değişeceğini söyler, durumun eski haline dönmesi için sevgi dolu ve ilgili bir tutum sergiler. Kadın ise bu duruma inanmak ister, bir şans daha verir. Ama maalesef bu aşamadan sonra çok geçmeden erkek tekrar gerilim yaratıcı davranışlarda bulunur ve döngü tekrar eder.(38)

2.1.3.KADININ ŞİDDETE RAĞMEN İLİŞKİYİ SÜRDÜRME SEBEPLERİ

Geleneksel toplumlarda yetişmiş kadınlar, maruz kaldıkları şiddetin bütün evliliklerde olabileceğini düşünmekte, hatta şiddette kendi sorumluluğu olabileceğine inanmakta, şiddet uygulayanın düzelebileceğine dair umudunu yitirmemekte,(39) uyumlu davranmayı sürdürmekte ve bu şekilde şiddetin sürmesine istemeden de olsa izin vermektedirler.(40)

AİŞ'e uğrayan kadınların, şiddet ortamından ayrılamadıkları gözlenmiştir. Bu durum pek çok çalışmacı tarafından araştırılmış ve psikopatoloji veya benlik saygısı gibi kavramlarla açıklanmaya çalışılmıştır. Snell ve arkadaşları (1964) tarafından yürütülmüş bir çalışmada intrapsişik süreçler değerlendirilmiş ve psikanalitik bir bakışla kadınların mazoşistik ihtiyaçlarını giderme amacıyla bu ilişkileri sürdürdükleri bildirilmiştir. Toplumbilimciler ise AİŞ'in sürdürülme sebeplerini açıklarken sosyokültürel ve ekonomik nedenlerden bahsetmişlerdir. (41)

Eğitim seviyesinin düşüklüğü, aynı anda çocuklarına bakarken çalışmanın güçlüğü, ekonomik özgürlüğünün olmaması kadını, şiddet uygulayıcısına bağımlı kılan sebeplerden bazılarıdır. İlişki boyunca yakın çevresinden izole kalmak zorunda bırakılan kadının ilişkiyi bitirme konusunda destekçisinin olmaması ve insanlar tarafından evliliğini bozmaması yönünde gelen ısrarlar ile kadın ilişkiyi sürdürmek mecburiyetinde kalabilmektedir.(42)Ortak çocukların varlığı, onları baba desteğinden ayırma ve yalnız olma korkusu, düşük benlik saygısı, kişinin iç çatışmaları, eşin değişeceklerine dair umutları, toplumda boşanmış kadın olarak damgalanmak istememeleri diğer nedenler olabilir.(43)

2.2 BAĞLANMA

2.2.1 Tanımı

Bowlby bağlanmayı; kişilerin güven ve aidiyet duyma gereksinimleri sebebiyle önemli saydıkları insanlarla paylaştıkları, yakın, sevgi dolu ve derin bağ şeklinde tanımlamıştır. Bağlanma kuramları, insanın erken yaşlarında kendisine bakım veren kişiyle kurduğu ilişkinin yapısının, hayatının ilerleyen dönemlerinde kuracağı ilişkileri etkilediğini söylemektedir. (44)

Bağlanma kavramı hakkında yürütülmüş çalışmalarda ilk çocukluk zamanlarında bağlanılmış insanla (ki çoğunlukla bu annedir) olan bağların bireyin sonraki yıllarda psikolojik gelişiminde çok önemli olduğu bildirilmiştir. (45)

Bebekler güvenli ortamda olmak ve herhangi bir tehditle karşı karşıya kaldıklarında dayanak olarak bakım verenlerini görmek isterler. (46)

Ainsworth ve arkadaşları kişilerin bağlanma özelliklerini belirlemek amacıyla “Yabancı Ortam” deneyleri yürütmüş ve bebeklerin davranışlarını, kısa süre için annelerinden ayrı kalmaları durumunda bağlanma şekilleri kapsamında değerlendirmiştir.(47) Bu ayrılığın ardından annesini yeniden görünce ve annesi ona yakınlık gösterince çabuk ve kolay bir şekilde sakinleşebilen bebekleri güvenli bağlanan, sakinleşmekte ve tekrar güvenmekte zorlanan bebekleri kaygılı bağlanan, fiziksel veya ruhsal bir yakınlaşmadan kaçınanları ise kaçınan bağlanan bebek olarak belirlemişlerdir. (44)

Bu hipotez ilk ortaya çıktığından beri yürütülen pek çok çalışmada, insanların bağlanma şekillerinin; ilişkilerindeki davranışlarını ve ilişki doyumu, ayrılma, boşanma gibi ilişkilerin bazı muhtemel sonlarını yordayabildiği anlaşılmıştır.(48)

2.2.2.Stilleri

2.2.2.1.Güvenli Bağlanma

Güvenli bağlanma sağlıklı insanın ruhsal gelişiminde görülen bağlanmadır. Bu bağlanma stiline sahip bireylerin özgüveni yüksek olur, tehdit içeren durumlarda bağlandıkları kişinin yardıma hazır olduğuna ve kendilerinin yardım edilmeye değercek biri olduklarına emindirler (44)

Güvenli bağlanma özelliklerine sahip kişiler; kendileri ile ilgili olumlu benlik modeline sahip olup kendilerinin seilmeyi ve değer görmeyi hak ettiklerini düşünürken, karşı tarafın da yardımsever, sevecen ve iyi kalpli oldukları hakkında pozitif inanışları vardır. Bu nedenle başka insanlarla bireyselliklerini muhafaza ederek yakın ilişkiler kurabilirler.(49)

Bu stilde bağlanmış olan bireyler sorunlara karşı yapıcı bakış açıları sergilerler, iyimser, insanlardan destek ve yardım talep etmeye açık kişilerdir.

Güvenli bağlilik seviyesinin artmasıyla, kişinin hayatında geleceğe dair olumlu perspektifinin geliştiği ve sağlıklı yakın ilişkilerinin oluştuğu ve öfke, yalnızlık, ümitsizlik gibi olumsuz düşüncelerin, depresyon, anksiyete vb. ruhsal sorunların azaldığı belirtilmiştir. (50)

2.2.2.2. Kaygılı Bağlanma

Kaygılı bağlanma tipine sahip kişiler; bakım verenlerinden yardım istedikleri zaman destekleyici bir yanıt alacaklarına dair şüphe duyarlar. Benlik saygıları azdır ve oldukça endişelidirler, diğerlerinin güvenilemez veya reddedici oldukları hakkında güçlü inanış ve beklentileri vardır.(49) Bu bağlanma biçiminde terk edilme veya reddedilme endişesi sıklıkla görülebilir(45)

Kaygılı bağlanma, sosyal yakınlık, fark edilme ihtiyacı, kıskançlık, terk edilme korkuları ile durmadan meşgul olma ve bağlandıkları figürden ayrı kalmaktan güçlük çekme ile ilişkilidir.(51)

2.2.2.3. Kaçınan Bağlanma

Kaçınan bağlanma stilline sahip insanların; benlik saygıları yüksektir ve bu kişiler bireyselliklerine çok önem verirler. Başkalarına karşı güvensiz bir tutumları vardır ve karşılarındaki kişiye ihtiyaç veya yakınlık duymaya gerek olmadığını düşünürler. Başkalarına bağımlı olmak istemezler, duygusal bağımsızlığı tercih ederler, bağlilik veya duygu ifadelerinden rahatsızlık duyarlar (51)

Araştırmacılar, kaçınmalı bağlanan kişilerin stres altındayken kırılgan olduklarını bu yüzden de duygusal veya bilişsel yükler karşısında dağılabileceklerini belirtmişlerdir.(52)

Bu şekilde bağlanmaya sahip olan kişiler aslında kaçınarak, diğer insanlarla yakın ilişkiler kurmaktan uzak durarak, hayal kırıklığına uğramaktan ve zarar görmekten korunmaya çalışırlar (53)

2.2.3. Bağlanma ve Aile İçi Şiddet

Bebeklik ve erken çocuklukta gösterilen bağlanma tutumlarının erişkinlikte yaşanan romantik ilişkilerde de aynı şekilde sürdüğünü gösteren birçok çalışma vardır. (54)

Güvensiz bağlanmış bir çocuk, yakın ilişkilerinde öfkeyi tipik bir tepki olarak kullanabilir, erişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerinde de bu öfkenin şiddete dönüşebilir. Bir çalışma, erişkin partner şiddeti ile erken çocuklukta güvensiz bağlanma arasındaki ilişkiyi tutarlı bulmuştur.(55)

Bazı araştırmalar güvensiz bağlanmanın hem kadın hem erkek için AİŞ uygulayıcısı olmaya dair risk faktörü olduğunu bildirirken,(56)bazıları da bu tür bağlanmanın AİŞ mağduru olma yönünden yüksek risk taşıdığını bildirmişlerdir.

Gentzler ve arkadaşları ile Weston güvensiz bağlanan kadınların, güvenli bağlananlara göre duygusal ve cinsel şiddet mağduru olma konusunda daha fazla risk altında olduklarını saptamıştır. Kaygıyla bağlı olan kadınların şiddet davranışından kaçınmaya çalışmaları şiddeti önlemektense bu davranışı tırmandırmaktadır.

Kaygılı bağlanan bireyler yakın ilişkilere sahip olmaya çok ihtiyaç duyarlar ve en büyük korkuları reddedilmektir. Kaçınan bağlı kişilerse emosyonel ayrılıklara ve özyeterlilik işlevlerine çok daha yatkındırlar.(57).

Kadınlarda, istenmeme veya terk edilme korkusunun şiddete uğrama konusunda bir risk faktörü olabileceği düşünülmektedir. (58)

Bir çalışmada bir çiftteki her iki partnerin de güvensiz bağlanmasının AİŞ riskini artırdığı bulunmuştur.(59) 2010 yılında yürütülmüş bir başka araştırmada ise Gormley ve Lopez romantik ilişkilerde, şiddet ile yetişkin bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye bakmışlar ve araştırmalarında kaçınan bağlanan kişilerin stres düzeyleri yükseldiğinde, duygusal şiddet uygulama ihtimallerinin daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. (60)

2016 yılında yapılan bir çalışma cinsel ve sözlü şiddeti incelemiş ve güvensiz bağlanmayı özellikle de kaygılı bağlanmayı bu şiddet türleriyle ilişkili bulmuştur.(57)

Bir başka çalışmada da partner şiddetine uğrama riski ile güvensiz bağlanma tarzı ilişkili bulunurken güvenli bağlanma şekli ile ilişkili bulunmamıştır. (61)

Eşlerini şiddete uğratan erkeklerin daha çok terk edilme korkularına sahip oldukları ve bu yüzden orantısız endişelerini azaltmanın bir yolu olarak partnerlerini kontrol altında tutma gereksinimi duyarlar (62) ve şiddet uygulayarak bağlandıkları kişi ile teması ve otoritelerini ellerinde tutarak ve koruyarak terk edilme risklerini geçici bir süre de olsa önlemiş olurlar. (63)

Çelişkili olarak bir başka bağlanma şekli ve şiddet arasındaki bağlantıyı araştıran çalışmada ise, erkeklerin eşlerine şiddet uygulamaları ile bağlanma tarzları arasında herhangi bir anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır.(64)

2.3. AŞK

2.3.1. Tanımı

Çok kişisel bir duygu olması sebebiyle, aşkın tarifi çok güçtür. Oldukça karmaşık olan bu emosyonel durumun ruhsal, nörokimyasal, biyolojik, duygusal bölümlerden meydana geldiği düşünülmektedir. (65)

Aşk'ın öteki için hissedilen, tutkulu ve güçlü bir sevgi olduğuna inanılmaktadır. “Aşk” kelimesi etimolojik olarak, “sımsıkı sarılmak” anlamına gelen Arapça fiilden türemiştir. Rollo May aşkın tarihçesini araştırırken, bu kavramın libido , eros (yaratma itkisi), filia (dostluk) ve agape/ caritas (ötekinin huzuruna adanmış sevgi) olmak üzere dört farklı türü içerdiğini ve aşkın bu dördünün karışımını içerirse tam olabileceğini belirtmiştir.

Aşk; zaman dilimi, coğrafi konum veya kültür farklılıkları dinlemeden her bireyin hayatının bir döneminde en azından bir kere de olsa deneyimlediği veya bunu ümit ettiği bir duygudur. Psikolojinin ilgi alanına son 30-40 yıldır girmiş olsa da aşk kavramı, nerdeyse tarihin başından beri başta edebiyat, tiyatro, resim olmak üzere bütün sanat dallarında işlenmiştir.(66)

Aşka ilişkin duygusal deneyimin kaynakları genellikle bilinçdışıdır. Aşkın doğası ikili ve çelişkilidir, gerici ve ilericidir, yapıcı ve yıkıcıdır, birleştiren ve ayırandır, nesneye ve benliğe yöneliktir.(67)

İki kişi arasındaki sevgi alanının sürekli dinamizm içinde olduğu, bilinç ve bilinçdışı ögeler içerdiği, iki partnerin de eski birlikteliklerinden ve yakın ilişkilerinden izler taşıdığı söylenmektedir. (65)

Fizyolojik olarak ise, aşkın beynin haz, coşku ve uyarılmayla ilişkili bir bölümü olan ventral tegmental alanı harekete geçirdiği bulunmuştur.(68)

Nasıl ki aşkın tanımı kişiye ve kültüre göre değişmekteyse, araştırmacıların aşkı anlatma şekli de onların bakış açılarına göre farklılık göstermektedir.

Bergmann'a (1980) göre mutlu bir aşk, ilk aşk nesnelerini farklı şekillerde tekrar tekrar bulmayı, kişinin sahip olmadığı şeylere kavuşarak eski nesneyi iyileştirmeyi ve sevilen ötekinde kendini yansıtmayı içerir.

Jung'a göre ise, çoğu zaman bilmeden, birini sevdiğimizde kendimizi de severiz. Aşk aynı anda çeşitli oranlarda çocuksu kökler ve gelecek için umut içerir.

İlk "aşk" ilişkisi, sonraki tüm aşk ilişkilerinin temeli olur. Mahler ve ark. (1975) ilk aşk ilişkisini, duygusallığı, karşılıklılığı ve uyumu karakterize eden bir anne-bebek ilişkisini inceleyerek, yaşamın erken dönemlerinde çevre (anne) sevgisinin, bebeğe zihinsel olarak temsil edilemeyen ancak fiziksel olarak depolanan hoş bedensel duyular şeklinde deneyimlendiğini belirtmiştir.

Freud aşkı, libidonun yüceltilmesi, Fromm ise ilgi, sorumluluk, saygı ve anlayış şeklinde tanımlamıştır.(69)

Kernberg'e göre, olgun bir sevginin ön koşullarından biri, sevilen kişiye olan ilgi, sadakat ve bağlılık kapasitesini içeren olgun bir süperegodur. Ek olarak, olgun aşk ilişkileri, karşılıklı sadakat, bağlılık ve fiziksel yakınlık ve cinsellik ihtiyacını karşılamayı içerir. Ayrıca, birey sevdiği kişiyle yaşam ve sosyal normlar hakkındaki değer sistemini, ideallerini paylaşır.(67)

Türk toplumunun aşk tutumları hakkında çok az bilgimiz vardır. Tarihsel süreçte ülkemizde özellikle dinin ve geleneksel kültürün de tesiri ile kadınlar ve erkekler toplumsallaşma sürecinde birbirlerinden ayrı tutulmuşlar ve zamanı gelince birden yakın ilişki kurmaları beklenmiştir. Neyse ki son yıllarda başlayan ve sürmekte olan modernleşme akımının kadın-erkek ilişkilerinde bazı gelişmelere ve değişime sebep olduğu söylenebilir. (70)

2.3.2. Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Biçemleri

John Alan Lee'nin kuramı geniş bir literatür taramasına ve pek çok farklı yaş ve cinsiyetten kişilerle yapılmış görüşmelerin sentezine dayanır. Ona göre aşk içgüdüsel bir duygu değil, öğrenilmiş bir durumdur. Kişinin ailesi, yaşlıları, içinde bulunduğu toplumun kültürel değerleri o kişinin aşka dair tutumunun gelişmesinde büyük rol oynar. Aşk biçemleri değişebilir ve tercih edilebilirler.

Lee kuramını şekillendirirken renklerden yararlanmış ve aşkın da renkler gibi çok boyutlu olabileceğini düşünmüştür. Lee doğada temel üç rengin var olduğunu belirtir; kırmızı, sarı ve mavi.

Diğer tüm renklerin, bu üç ana rengin çeşitli ölçülerde karışmalarından meydana geldiğini söyler. Benzer olarak üç tane ana/primer aşk biçemi vardır: ludus (oyun gibi aşk), storge (arkadaşça aşk) ve eros (tutkulu aşk). (14)

Lee'ye göre, oyun gibi aşk sarıya, tutkulu aşk kırmızıya ve arkadaşça aşkı ise maviye benzemektedir. Mania (bağımlı aşk), pragma (mantıklı aşk) ve agape (özgeci aşk) ise aşkın sekonder çeşitlerini oluşturur, bu biçimler birincil aşk şekillerinin bir araya gelmesiyle meydana gelirler. Örneğin mantıklı aşk, oyun gibi ve arkadaşça aşkların sentezidir; fakat, özellikleri bu ikisinden de değişiktir. Benzer biçimde bağımlı aşk tutkulu ve oyun gibi aşkın; özgeci aşk ise tutkulu ve arkadaşça aşkın bileşimidir.(71)

Lee'nin kuramındaki aşk türlerinden biri olan tutkulu aşk, fiziksel çekimle başlar ve cinsel yakınlığa dayanır. Tutkulu aşka sahip olanlar tercih ettikleri fiziksel özellikleri de ayrıntılı bir şekilde tanımlayabilirler. Bu aşk türünde, bireyler aşk için risk almaya hazırdırlar. (72)

Oyun gibi aşk biçemi, düşük bağlayıcılığı olan, eğlence odaklı, kısa süren ve çok eşliliğe uygun bir aşk türüdür. Bu tür aşkta aşıkların özel olarak tercih ettikleri ideal bir tip yoktur ve bu bireyler, yaşamlarını sadece bir kişiye bağlanarak geçirmek istemezler. (14)

Arkadaşça aşk tutumu, partnerlerin birbirine olan benzerliklerine dayanan, birbirini korumayı kollamayı gerektiren, zamanla gelişip büyüyen bir aşk tutumudur. Arkadaşça aşık bir çift için çeşitli ilgi alanlarını paylaşmak ve ortak aktivitelerde bulunmak çok önemlidir. Bu grup fiziksel uyuma çok önem vermemekte olup birlikte olacakları bireyde bulunmasını arzu ettikleri spesifik özellikler yoktur.(66)

Mantıklı aşk ise aşkı sürdürebilecek ve kişiye olumlu, kaliteli bir gelecek sağlayabileceği düşünülen eşlere duyulur. Bu tür aşka sahip kişiler karşısındakinin sosyal ve kişilik özelliklerini baz alarak, uyum ararlar. Onlar için bu kişinin toplumsal saygınlığı; aile ve inanç değerlerine uyum sağlayabilecek olması çok önemlidir.(73)

Bağımlı(sahiplenici) aşk, kıskançlığın, güvensizliğin hüküm sürdüğü kısmen patolojik bir aşk biçimidir. Bağımlı aşıklar sürekli karşısındakinin kaybetme korkusuyla yaşarlar fakat ilişkilerinde problemler olsa bile, ilişkiyi bitiremezler.

Ayrıca, ayrılığın yıkıcı etkilerinden bir süre kurtulamazlar ve ilişkilerinin bitiminin ardından acı çekmekten hoşlanırlar.

Özgeci aşk, ötekini tüm hatalarına, kusurlarına karşın seven, onun iyiliğini ve mutluluğunu kendininkinin önüne koyan kişilerin yaşadığı aşktır, genelde affedici ve her konuda destekleyicidirler, herkesin aşkı yaşamayı hak ettiğine inanırlar, çok verici olmalarına rağmen karşılarındakinden hiçbir beklentileri bulunmaz.(74)

Lee, kuramında anlattığı hiçbir aşk biçiminin diğerine karşı bir üstünlüğü olmadığını, evrensel ve tek bir doğru aşk türünün olmadığını belirtir. Lee'ye göre, bir çiftin aşk stilleri ne kadar yakın olursa, ilişki doyumu ve çiftlerin o ilişkide uyum düzeyi o derece yükselecek ve birbirinden ne kadar farklı olursa çiftlerin ilişkilerinde çatışma yaşama ihtimalleri artacaktır.(14)

2.3.3.Aşk ve Şiddet

Aşk insanları seven ve sevilen olarak ikiye ayırır, sevilen yeterince sevmiyorsa seven kendine şiddet uygulamayı hak görür. Bazı sevenler sevilenlerden hep almak ister bir türlü tatmin olmaz, böyle bir aşk ise karşısındakini ötekileştirir ve nesnelleştirir, bu da şiddeti doğurur.(75)

Popüler kültürde (genç kadın okuyucuları hedefleyen filmler, şarkılar, diziler ve internet vb.) romantik aşkla ilişkilendirilen davranışlar, sürekli ilgi görmek/göstermek, kıskançlık, kişinin önceden var olan arkadaşlıklarını ve sosyal hayatını kısıtlama ve aşırı sahiplenme gibi davranışlardır. Ki bunların genellikle derin bir sevginin göstergesi olduğu düşünülür. Ayrıca, iki kişi arasındaki aşk mahrem bir konu olarak görülür ve bu nedenle ilişkide yaşananlar genellikle gizli kalır.

Chung, bir ilişkideki şiddet gibi zarar verici davranışların şiddet uygulayan kişi tarafından aşk kavramını kullanarak mantıklı bir zemine oturtulmaya çalışılıp maskelenebileceğini söyler. Şiddet, maruz kalan kadın tarafından kesinlikle engellenmesi gereken bir durumdan çok güzel giden bir ilişkinin ilişkiyi bitirmeye değmeyecek küçük bir olumsuz yanı olarak anlaşılabilir. Ayrıca kadınlar, romantik ilişkiler hakkında pek çok idealist fikre sahip oldukları ve ilişkiye yatırım yaptıkları için bazı erken ipuçları partner şiddeti ile ilişkilendiremeyebilirler.

Seuffert de bir yazısında romantik aşka ilişkin toplumsal bazı baskın söylemlerin, kadın istismarını aşkın ayrılmaz bir parçası olarak göstererek aile içi şiddeti meşrulaştırdığını ileri sürmüştür.(76)

Aşkın, partner şiddetinin süreğenliği, şiddete uğrayan kadınların ilişkide kalma ve yardım aramakta gecikme nedenleri ile ilgili önemli bir psikososyal mekanizma olarak dikkate alınması gerekir.

Nitekim, 2018 yılında Fransa’da 235 katılımcı ile gerçekleştirilen bir çalışma, aşk ile şiddete yönelik tutumlar arasındaki ilişkinin altında yatan süreçleri araştırmıştır. Bu çalışmada kişinin aşka bağlılığı ile partner şiddetini meşrulaştırması (şiddetin algılanan ölçüsü, mağdurun suçlanması ve failin temize çıkarılması vb.) arasındaki ilişki analiz edilirken aynı zamanda ataerkil ideolojilerin (cinsiyetçilik ve aile içi şiddet mitleri) bu ilişkiler üzerindeki etkisine bakılmıştır. Sonuç olarak katılımcıların aşka bağlılık oranları arttıkça, mağdurun suçlanma ve şiddet uygulayanın aklanma oranının da o kadar arttığı gözlenmiştir. Ayrıca romantik aşkın şiddeti ve ataerkil ideolojilere sahip olma arasında pozitif bir bağlantı bulunmuştur.(77)

Bazı kadınlar, kendilerine yapılan istismarı kabul ettiklerinde bile, aşklarının her şeyin üstesinden gelebileceğine inanırlar, bazıları ise şiddetin asla sona ermeyeceğini fark etmelerine rağmen; ilişkilerine, eşlerine ve çocuklarına bağlılık ve sorumluluk duygularından dolayı kendilerini bu ilişkiden kurtaramazlar.(78)

Romantik ilişkilerde gücün kötüye kullanılması ve kişinin partneri tarafından manipüle edilmesi çok yaygındır. Şiddet içeren ilişkilerin içinde yer alan pek çok kadın, partnerlerinin onları baskı altına alarak kontrol etmelerini karşısındaki kişinin kendilerine duydukları aşkın gücünün bir işareti olarak görüyorlar. Bu yanlış düşüncenin en büyük örneklerinden biri patolojik kıskançlığın aşkın belirtisi olarak görülmesidir. Çoğu zaman kadınlar bunu istismar olarak kabul etmedikleri için, aileleri ve arkadaşlarından izole bir şekilde yaşamaya mecbur bırakılırlar. Bu manipülasyon ve soyutlanma, çoğu kadının, başvuracak başka kimseleri olmadığı için istismarcıdan ayrılamayacakları hissine kapılmasına neden olur; ki bu şiddet uygulayan erkekler tarafından kontrolü ellerinde tutmak için sıklıkla kullanılan bir hiledir.(79)

2.4.KİŞİLİK

2.4.1.Kişilik kavramı

Kişilik kelimesinin alan yazıda araştırması yapıldığında pek çok farklı tanımı olduğu görülmüştür. Kişilik kavramının hala net bir tanımı yapılamamış olmakla beraber bireyi diğerlerinden ayırt ettiren, kişiye özgü, kalıplaşmış ve tutarlı özelliklerin bütünü olduğu söylenebilir.

Kişiliğin en önemli bileşenlerinden biri olan tutarlılık, kişinin benzer olaylara karşı davranışlarının ve tepkilerinin sabit kaldığı anlamına gelir, bunun yanında bireyi meydana getiren bütün özellikler kendi içlerinde ilişkidirler ve bir bütünü yaratırlar. (80) Bu özellikleri, aslında bir bireyin herhangi bir uyaran karşısında göstereceği eylem veya süregelen eğilimleridir.(81)

Kişilik kavramı, kişinin kendine has olan ve onu diğerlerinden ayırt ettiren özelliklerini içerir. Bu özellikler kişinin bilişsel ve emosyonel değerlendirmelerini kaynak alarak iç dünyasına ve çevresine uyum sağlamak üzere geliştirdiği duyum, düşünce ve davranış şekillerinden meydana gelir. Bunlar, bazı durumlarda belli emosyonel yanıtları verebilme yetileri, engellenme veya çatışmayla baş etme şekilleri ve savunma düzenekleridir. (80)

İnsanın doğduğu günden beri sahip olduğu donanımları kişiliğin biyolojik yönünü belirtirken hayatının ileriki dönemlerinde kazanmış olduğu donanımları ise kişiliğin sosyal boyutunu oluşturmaktadır. (81)

Belirli bir çevredeki bireylerin aynı çevreden farklı şekillerde etkilendikleri ve aynı uyaranlara birbirlerinden farklı karşılıklar verdikleri gözlenmiştir. Bu yüzden, kişilerin olaylar karşısında verebilecekleri tepkileri veya davranışlarını kestirmek, düzenlemek çok zor olmaktadır. Bu durumun nedenine baktığımızda karşımıza kişilik kavramı çıkmaktadır.(82)

Kişilik kavramı, her bir kuramcı için farklı açılardan anlatılmıştır. Allport ,1937 yılında kişiliği “kişinin ortama sağlayacağı uyumu belirleyen psiko-fiziksel özelliklerin, bireyin içindeki dinamik organizasyonları” şeklinde tanımlarken;(83) McCrae ve Costa ise kişiliği “kişinin farklı durumlarda sergilediği davranışları belirleyen, süregelen, duygusal, motivasyonel ve tecrübeye dayalı iletişim şekli” olarak

belirtilmiştir.(82) Schultz, kişiliğin aniden olan değişimlere karşı dirençli olduğunu ama bazı olaylar sonrasında farklılaşabilen ve gelişebilen bir yapıda olduğunu savunur.(84) Cüceloğlu ise bu kavramı, kişilerin iç ve dış çevresi ile etkileşime geçerken kullandığı, başkalarından ayırt edici, tutarlı bir ilişki biçimi olarak değerlendirmiştir.(85)

Kişilik; yaşamış olunan ve olunmakta olan çevrenin kültüründen, doğumsal kalıtım özelliklerinden, bireyin deneyimlerinden, gelecek ile ilgili hayallerinden etkilenecek şekillenmektedir. İnsanlar içinde bulundukları ortamda yeni davranış örüntüleri geliştirir ve bu şekilde kişiliklerine katkı sağlarlar.

Bireyin ilk çevresi olarak tanımlayabileceğimiz aile ortamı kişiliği en çok etkileyen kişiler arası etkileşimlerin kurulduğu faktörlerden biridir. İnsan yavrusu gözlemlene ve taklit etme yeteneğiyle birlikte doğar ve anlaşıma, iş bölümü kurma ve uyumlu davranma gibi iletişim örüntülerini ailede öğrenir. Aynı şekilde zıtlasma, tartışmacı ve anlayışsız olma gibi olumsuzlukları da buradan alabilir. Sonuç olarak kişinin ailesinin ev ortamında sergilediği yapıcı veya yıkıcı tutumların onun kişiliğinin oluşmasında büyük payı vardır. (83)

Bireylerin doğuştan anne babalarından genetik aktarım yoluyla getirdikleri bazı özellikleri olmakla beraber; çevrenin de bu genetik özelliklerle birlikte bir bütün olarak kişiliğin gelişiminde rol oynadığı bilinmektedir. Kişiye ailesinin sağladığı imkanlar, kişinin büyüdüğü hayat şartları, ebeveynlerinin hayat görüşleri ve dini inanışları doğal olarak bireyin kişiliğini etkileyecektir.

Geçmişten günümüze araştırmacılar kişilik kavramını ayırıcı özellik, çevresel, hümanist, psikanalitik, biyolojik, ayırıcı özellik, davranışsal, bilişsel, genetik gibi bazı faktörlerle açıklamaya çalışmışlar fakat 1950'lerden itibaren ön plana çıkan yaklaşım ise Costa ve McCrae'nin geliştirdiği "Ayırıcı Özellik" yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, bir bireyin belirli bir kişilik özelliğini ne kadar gösterdiğine bakarak sınıflandırmayı amaçlar. Ayırıcı özellik yaklaşımında kişilerin kendilerini ve başkalarını değerlendirirken kullandıkları sözcükler analiz edilerek, kişilik özelliklerine göre sınıflandırılarak kişilik boyutları oluşturulmuştur.(82)

En çok kabul gören özellikler ise “nevrotiklik”, “dışadönüklük”, “uyumluluk”, “öz disiplin” ve “gelişime açıklık” olup bunları belirlemek içinse genellikle ‘Beş Faktör Kişilik Modeli’ kullanılmaktadır.

2.4.2.Beş Faktör Kişilik Modeli ve Boyutları

Beş faktör kişilik teorisi; deneyime açıklık, uyumluluk, duygusal dengesizlik, dışadönüklük ve sorumluluk olarak toplam beş boyuttan oluşur. (86)

Bu beş faktörün uzun zaman boyunca ve farklı kültürlerde dahi genel olarak tutarlı ve değişmeden kaldığı kanıtlanmıştır.(87)

2.4.2.1. Dışa Dönüklük

Dışa dönük kişiler; konuşkan, cesur, hırslı, sosyal, baskın tiplerdir. Dışa dönüklük arttıkça bireylerin iş performanslarının da arttığı bazı çalışmalarda gösterilmiştir. Bu özelliğin bireylerin işe yerleşme, o işi sürdürme, koşullara uyum sağlama konusunda o kişilere yardımcı olabildiği gösterilmiştir. (88)

Goldberg, dışa dönüklük boyutunun esas belirleyicilerinin enerjik, arkadaş canlısı baskın ve aktiviteye açık olmak ve liderlik özelliğine sahip olmak olduğunu belirtmiştir. (89)

Eysenck’e göre içe dönük kişilik özellikleri olan kişiler zamanını yalnız geçirmeyi seven, sakin, sessiz, yakın dar bir çevre dışında insanlara mesafeli davranan, kendi dünyalarında kalmaktan hoşlanan, planlı bir hayatı olan ve düşünmeden karar vermeyi veya hareket etmeyi sevmeyen kişilerdir. (86)

Costa ve McCrae dışadönüklük kavramını, yüksek ve düşük karakter özellikleri çerçevesinde değerlendirmiş ve çekingenlik, isteksizlik, soğukluk özelliklerini düşük; canlılık ve enerjilik özelliklerini ise yüksek karakteristik özellik kategorisine dahil etmiştir.(87)

Johnson ve Ostendorf da benzer şekilde istekli, neşeli, enerjik, mutlu, arkadaş canlısı gibi özelliklerin pozitif, dikkatsizlik ve düşüncesizlik gibi bazı özelliklerin de negatif şekilde bu boyut içerisinde olduklarını belirtmişlerdir. (90)

2.4.2.2. Duygusal Dengelilik

Duygusal denge, bireyin stresle baş edebilme kapasitesi şeklinde tanımlanabilmektedir.(91)

Duygusal dengesizlik, insanlarda meydana gelebilen emosyonel çatışmaları ve nevrotik eğilimleri belirtmektedir. Bu eğilimler; endişe ve sıkıntı dolu olmayı, kendini güvende hissetmemeyi, eleştiriye gelememeyi ve mükemmeliyetçi olmayı içermektedir (92)

Somer ve ark. tarafından yürütülen araştırmaya göre nevrotiklik boyutu, bazı psikolojik huzursuzlukların yaşanma potansiyelinin olduğu bir kişilik tipi olarak tanımlanmıştır. Araştırmanın verilerinde duygusal dengesizlik özelliği yüksek bireylere olumsuz emosyonlarla birlikte anksiyete ve depresyon belirtilerinin de eşlik edebildiği söylenmektedir.

Bu kişilik boyutundan akılcı olmayan düşüncelerin, bilişsel çarpıtmaların veya yetersiz başa çıkma mekanizmalarının sorumlu olabileceği belirtilmiştir. (93)

Nevrotiklik faktöründen yüksek puan almış kişilerin öfke içeren tepkilerinin olduğu, zorluklar karşısında kırılgan ve çaresiz hissettikleri ve psikolojik hastalıklara daha eğilimli oldukları bildirilmiştir. (87)

Duyguları değişken, sıklıkla kendine acıyan, üzgün ve yalnız hisseden bireylerin nevrotik boyut puanı sıklıkla yüksek çıkmaktadır.

Nevrotiklik puanı düşük olan kişilerin ise tersine daha sakin, öfkelenmesi zor ve kendilerinden memnun bireyler oldukları; duygularının gündelik yaşantılardan çok kolay etkilenmedikleri, fazla uçlarda ve aşırı tepkiler vermedikleri gözlenmiş ve bu durum araştırmacılar tarafından duygusal dengelilik durumu olarak adlandırılmıştır.(83)

2.4.2.3. Sorumluluk

Sorumluluk boyutuna bazı kaynaklarda öz disiplin boyutu da denmektedir.(94) Kişilerin verdikleri kararların ardından meydana gelen olaylarda bu kararların sonuçlarına dair aldıkları mesuliyeti belirten davranışlardır.

Bu boyut planlı olmayı, kararlılığı, başarılı ve hırslı olmayı, dikkatli ve disiplinli olmayı kapsar.(93) Sorumluluk boyutundan yüksek puan alabilmek için iradeli, çalışkan ve başarmaya kararlı olmak gerekir.(87)

Bu boyutta pozitif özellikler olarak güvenilirlik, ciddiyet ve dikkat dağıtıcı faktörlerin varlığına aldırmadan başlanılan işi bitirebilmeyi, zamanı etkin ve verimli kullanabilmeyi, sabırlı ve kanaatkâr olmayı sayabiliriz.(93) Bu kişilerin, özsaygıları da yüksektir. Genellikle iyimser ruh haline sahiptirler, takım işi gerektiren görevleri rahatlıkla başarabilirler bu nedenle rahat iletişim kurdukları söylenebilir.(95)

Yapılan araştırmalara göre sorumluluk bilinci fazla olan kişilerin kullandıkları stratejilerin ellerindeki işi bitirmeye ve bu işin sonucunda tatmin olmaya yönelik olduğunu söylemek mümkündür.

Etik değerlere önem veren, harekete geçmeden önce yapacakları iş üzerinde iyice düşünen, durumlar karşısında kendini kontrol edebilen kişilerdir.(96)

İş hayatındaki kariyer performansının yüksek olduğu gözlemlenen kişilerin çoğunlukla öz disiplin sahibi kişiler olduğu gösterilmiştir. Demek ki bu boyut kariyer alanında yordayıcı özelliklere sahiptir.

Sorumluluk boyutu yüksek bireyler takım kurallarına uyum sağlama ve otoriteyi dinleme konusunda uyumlu davranışlar gösterir.(97)

McCrae ve Costa'ya göre; kolayca pes edebilen, kendini ve işlerini organize etmekte zorluk çeken, pek çok konuda suçluluk duygusu yoğun bireyler; Somer'e göre ise; beceriksiz, dalgın, azim ve hırs duygularından yoksun umursamaz özelliklere sahip bireyler bu alt boyuttan düşük puan almaktadır. (98)

Faktörün, moral tutuculuk, aşırı titizlik ve tedbirlilik gibi özellikler göstermekte olan düşük ucunun negatif; başarı motivasyonu, kararlılık gibi maddeler içeren yüksek ucunun ise pozitif özellikler gösterdiği belirtilmiştir.

Faktörün düşük ucunun erteleme eğilimini, tembelliği ve bu özelliklere bağlı olarak yaşanan kaçınılmaz hayal kırıklığı duygularını içerdiğine ve bu yönüyle de nevrozizm ile bağlantılı olduğuna dikkat çekilmiştir.(99)

2.4.2.4. Uyumluluk

Bu boyutta kişileri yumuşak başlılık ve acımasızlık spektrumu arasında bir yere yerleştirmektedir.(98)

Bireylerin daha çok insani yanlarıyla ilgilenen bir boyuttur. İkisi de insanlar arası etkileşime dayanan yumuşak başlılık boyutu ve dışa dönüklük boyutu birbirinden ilişkinin çokluğu değil niteliğinin değerlendirilmesi bakımından ayrılmaktadır. Bu alt boyut, kişilerin; kibar, yardımsever, dürüst, affedici, uyumlu, kolay geçinilebilen, sempatik ve bonkör olma gibi özelliklerini kapsamaktadır.(87)

Bu kişiler yakın çevresindekilerle öz kimlik değerlerinden ödün vermeden iyi geçinebilen bireylerdir. Diğerleri ile iş bölümü gerektiren işlere uyum gösterebilen, çatışmaları ve sorunları yapıcı biçimde çözebilen, ortamındaki insanlar tarafından sevilen ve aranan, genel olarak insanlar arası ilişkilerinde diğerlerine kıyasla daha az sorun yaşayan kişilerdir. Karşı gelmek veya kırııcı yorun yapmaktansa dinleyerek destek olmayı tercih ederler.(99)

Uyumluluk düzeyi düşük bireylerin başkalarının iyilik halleriyle daha az ilgilendikleri ve yardım etmek için daha nadir çabaladıkları gözlenmiş olup; bu kişilerin diğer insanlara karşı şüpheli ve ilgisiz tutumunun aksi ve geçimsiz olmalarına neden olduğu belirtilmiştir.(100)

İnsanların çevrelerinden olumlu geri bildirimler alarak stres seviyeleri düşük, başarılı ve mutlu bir hayat sürmeleri ancak uyumluluk alt boyutunun iki uç noktasının dengelenmesiyle sağlanabilir.

İdeal olan kişilerin başkalarının dediklerine tamamen uyacak kadar yumuşak başlı olmadan kendi öz benlikleri ve fikirleri doğrultusunda gerektiği ölçüde şüpheli ve temkinli olarak yapıcı kararlar alması ve çevresine uyumla adapte olabilmesidir.

Yapılan çalışmalarda bu boyutun bir ucunun kendi dürtülerini, gereksinimlerini ve isteklerini aşırı bastırarak kontrol etme eğilimi yanında sevgi, şefkat, ilgi göstererek olumlu ilişkiler kurmakken, öte yandan diğer ucunun ise tam tersi agresiflik ve hostiliteye yatkınlığın, yıkıcı, tutucu, sabit fikirli, şüpheli, inatçı olmaya eğilim ve iş birliği kurma ve sürdürme yeteneğinden yoksun olma olduğunu belirtmişlerdir.(99)

2.4.2.5.Deneyime Açıklık (Zekâ ve Hayal Gücü)

Beş faktörlü kişilik özelliklerinden sonuncusu olan gelişime açıklık boyutunu, farklı araştırmacılar farklı şekillerde isimlendirmeyi uygun görmüşlerdir, hala uzlaşma sağlanamamış olmakla birlikte en yaygın isimlerin; deneyime açıklık, zekâ ve hayal gücü olduğu söylenebilir. (93)

Bu boyuttaki bireyleri, alışkanlıklara bağlılık ve onları devam ettirmede ısrar ile yeni tecrübeler ve değişimlere açık olma spektrumu arasında bir yerde konumlandırabiliriz.(98)

Deneyime açıklık boyutundan yüksek puan alan kişilerin yeni fikirlere, deneyimlere, işlere açık, özgür ruhlu ve hayal gücü geniş kişiler oldukları, seyahat etmeyi ve farklı kültürlerle karşılaşmayı ve yeni insanlar tanımayı sevdikleri görülür. (98)

Bu kişiler; cesur, meraklı, analitik, modern, bilinçli, araştırmacı, yaratıcı, kültürlü kişilik özelliklerine sahiptirler, sanatsal yönleri ağır basar ve kendilerine özgü düşünme ve yargılama biçimleri vardır.(87)

Faktörün isimlerinden biri olarak belirtilen zekanın düzeyinin önemli olmadığı, bu zekanın gösterilme biçiminin ve kullanıldığı şekillerin önemli olduğundan bahsedilmiştir.(99)

Bu kişilik faktöründen düşük puan almış olan insanlar geleneksel yapıda, değişik fikirlere ve deneyimlere olumsuz bakan, monoton ve sakin hayatlar yaşayan kişilerdir. Yeni ve farklı olaylarla karşılaştıkları zaman alternatif yollar bulmak yerine öncesinde yöntemleri seçerler. Kurallara sadık kalır, macera yaşamamak için ellerinden gelen çabayı gösterirler.(100)

3.GEREÇ VE YÖNTEM

3.1 ARAŞTIRMANIN EVREN, ÖRNEKLEM ve SÜRECİ

Bu çalışma epidemiyolojik analitik bir araştırma olup; Psikiyatri Anabilim Dalı ve Biyoistatistik Anabilim Dalı ile yürütülmüş multidisipliner bir çalışmadır.

Çalışmamıza referans olarak alınan çalışmada elde edilen etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu ($r=-0.305$) görülmüştür. Bu düzeyde bir etki büyüklüğü elde edilebileceği düşünülerek yapılan güç analizi sonucunda; çalışmaya en az 62 kişi alındığında %95 güven düzeyinde %80 güç elde edilebileceği hesaplanmıştır. Ayrıca çalışmada kontrol grubu da kullanılması planlanmıştır. Kontrol grubu ve vaka grubu karşılaştırması yapan herhangi bir referans çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle, beklentilerimiz doğrultusunda yapılan güç analizine göre, iki grup arasındaki farkın etki büyüklüğünün orta düzeyde olabileceği düşünüldüğünde ($d=0.5$); çalışmaya 128 kişi alındığında (her grup için en az 64 kişi) %95 güven düzeyinde %80 güç elde edilebileceği hesaplanmıştır.

Araştırmamıza Nisan-Eylül 2022 tarihleri arasında Pamukkale Üniversitesi Hastanesi Psikiyatri polikliniklerine başvurmuş, 18-45 yaşları arasında, heteroseksüel yönelimli, aile içi şiddet (partneri tarafından) görmekte/görmüş olan ve araştırma hakkında bilgilendirildikten sonra çalışmaya katılmaya onay veren 64 kadın ve kontrol grubu olarak da 18-45 yaşları arasında, heteroseksüel yönelimli, 64 aile içi şiddete uğramamış gönüllü kadın dahil edilmiştir. Uygulanacak testleri tamamlamaya engel olacak derecede zekâ geriliği, psikotik bozukluk, bipolar bozukluk manik dönem tanısı olanlar dışlanmıştır.

Bilgilendirilmiş onamla çalışmaya katılmayı kabul eden katılımcılardan çalışma grubuna 49 sorudan oluşan ve maruz kaldıkları şiddetle ilgili sorular da içeren sosyodemografik veri formu ve 4 adet ölçek formu(Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği, Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği, Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği, Büyük Beş-50 Kişilik Testi) uygulanırken, kontrol grubuna 32 soruluk şiddet verilerini içermeyen sosyodemografik veri formu ve 3 adet ölçek formu(Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği, Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği, Büyük Beş-50 Kişilik Testi) uygulanmıştır .

Gizliliğe ve güvenliğe son derece önem verilmiş, ses ve görsel kayıt alınmamıştır. Tüm aşamalar Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak yürütülmüştür. Bu araştırma, Pamukkale Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar etik kurulu tarafından 05.04.2022 tarih ve 06 sayılı karar ile onaylanmıştır.

3.2.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

3.2.1.Sosyodemografik Veri Formu

Araştırmada yer alacak katılımcıların sosyodemografik özelliklerini ve şiddetle ilgili verilerini değerlendirmek ve çalışma için önemli olduğu varsayılan konularla ilgili bilgi toplamak için araştırmacı tarafından hazırlanan 49 sorudan meydana gelen sosyodemografik veri formu uygulanmıştır.

3.2.2.Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği

Ölçek; 1987 yılında Hazan ve Shaver tarafından geliştirilen her biri erişkinleri güvenli, kaygılı ve kaçınan olarak sınıflama amacı taşıyan, çocuklukta aileyle ilişki özellikleri ve genel tutumlar hakkında tanımlar içeren üç ayrı ifadeden oluşan birinci bölüm ve Mikulincer ve arkadaşları tarafından geliştirilen katılımcıdan her birini 1-7 arasında puanlanması istenen 15 maddeden oluşan ikinci bölüm olmak üzere toplam 2 bölümden oluşmaktadır. Her bir bağlanma şekli 5 madde ile temsil edilmektedir ve en yüksek puanın alındığı bağlanma biçimi bireyin bağlanma şeklini belirlemektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışması Kesebir ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Önceki çalışmalarda iç tutarlılık kaygılı ve kaçınan bağlanma için uygun iken güvenli bağlanma için düşük olması sebebi ile ikinci bölümde tam anlaşılamadığı varsayılan maddeler ayrılarak 15 olan madde sayısı 18'e yükseltilmiştir. Orijinalinde her madde 1 ile 7 arasında değerlendirilirken, tercümesinde güvenirliği artırmak için soruların "doğru" ya da "yanlış" olarak yanıtlanması planlanmıştır. Ölçekte Kaçınan Bağlanma (1,2,5,6,15,17), Kaygılı Bağlanma (3,4,7,13,14,16), Güvenli Bağlanma (8,9,10,11,12,18) maddeleri ile belirlenmektedir.(101)

3.2.3.Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form

Kısa Form (LAS), Lee (1973)'nin aşk boyutları temel alınarak Hendrick, Hendrick ve Dicke (1998) tarafından geliştirilmiştir. Daha önce Hendrick tarafından geliştirilen 42 maddelik ölçeğin kısaltılmış hali olup 24 maddeden oluşur. 5'li Likert

tipi ölçekten her biri 4 madde içeren 6 alt boyut puanı hesaplanabilmektedir. Bu alt boyutlar, oyun gibi aşk (Ludus), sahiplenici aşk (Mania), tutkulu aşk (Eros), arkadaşça aşk (Storge), mantıklı aşk (Pragma) ve özgeci aşk (Agape) olarak adlandırılmaktadır.

Ölçekten 6 farklı puan türünden her alt ölçek için en az 4, en fazla 20 puan alınmaktadır. Ölçeğin; 1, 6, 10 ve 15. maddeleri Sahiplenici aşk; 8, 12, 16 ve 23. maddeleri Tutkulu aşk; 7, 14, 22 ve 24. maddeleri Arkadaşça aşk; 2, 3, 17 ve 19. maddeleri Oyun gibi aşk 5, 11, 18 ve 20. maddeleri Mantıklı aşk; 4, 9, 13 ve 21. maddeleri ise Özgeci aşk ile ilgili bilgi vermektedir.

Bir alt ölçekteki puanların artması, o aşk biçiminin tercih edildiği anlamına gelmektedir. Hendrick ve ark., AİTÖ'nün geçerlik ve güvenirliğini hesaplarken alt ölçeklerin Cronbach alpha iç tutarlılık katsayılarının 0.62 ile 0,88 arasında değiştiğini ve hepsinin anlamlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. AİTÖ'nün Türkçe'ye uyarlanması Büyükaşahin ve Hovardaoğlu (2004) tarafından yapılmıştır. (72)

3.2.4. Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği

AKŞÖ Kılıç tarafından 1999 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin ve alt ölçeklerin Cronbach alpha katsayısı 0.73 ile 0,94 arasında belirlenmiştir (102). Toplam 50 sorudan oluşan bu ölçek üçlü likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin tamamı için en düşük puan 50, en yüksek puan 150'dir. 34 madde düz, 16 madde ters olarak puanlanmaktadır. Ölçek her biri 10 maddeden oluşan 5 alt ölçekten oluşmaktadır. Alt ölçekler; fiziksel şiddet, duygusal şiddet, sözel şiddet, ekonomik şiddet ve cinsel şiddettir. Ölçeğin tamamından alınan toplam puan "aile içi kadına yönelik şiddet" seviyesini göstermektedir.

3.2.5.Beş Faktörlü Kişilik Envanteri: Kısa Form

Tatar (2017) tarafından yapılmış Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Kısa Formu (5FKE-KF)'nda 24'ü ters puanlanmış olmak üzere 50 madde bulunmaktadır. Ölçekte bulunan her madde beşli likert olarak hazırlanmış olup, en düşük puan (1) "Hiç uygun değil", en yüksek puan (5) "Çok uygun" olarak adlandırılmıştır. Beş Faktörlü Kişilik Envanteri Kısa Formu, her boyutta 10 madde içermekte ve "sorumluluk", "duygusal dengelilik", "dışa dönüklük", "uyumluluk" ve "zeka/hayal gücü" olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır.

5FKE-KF kişilik envanterinin Tatar (2017) tarafından Türkçe'ye yapılan uyarlama çalışmasında Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı, sorumluluk boyutunda 0.68, duygusal dengelik boyutunda 0.85, dışa dönüklük boyutunda 0.75, uyumluluk boyutunda 0.79 ve zekâ/hayal gücü boyutunda 0.76 bulunmuştur. (103)

3.3 VERİLERİN ANALİZİ

Veriler SPSS 25.0 (IBM SPSS Statistics 25 software (Armonk, NY: IBM Corp.)) paket programıyla analiz edilmiştir. Sürekli değişkenler ortalama $\pm$ standart sapma, ortanca (25. ve 75. yüzdeler), en küçük- en büyük değerler ile; kategorik değişkenler ise sayı ve yüzde olarak verilmiştir. Parametrik test varsayımları sağlandığında bağımsız grup farklılıkların karşılaştırılmasında iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi; parametrik test varsayımları sağlanmadığında bağımsız grup farklılıkların karşılaştırılmasında ise Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Kategorik değişkenler arasındaki farklılıklar ise ki-kare analizi ile incelenmiştir. Sürekli değişkenlerin arasındaki ilişkiler Spearman korelasyon analiziyle incelenmiştir. $p < 0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmaya yaşları 18 ile 45 arasında olan, aile içi şiddet (partneri tarafından) görmekte/görmüş olan 64 kadın ve aile içi şiddete uğramamış 64 kadın olmak üzere toplam 128 kadın dahil edilmiştir.

4.1) Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Şiddete uğramış kadınların %20,3'ü ev hanımı/ çalışmıyor iken, diğer grupta bu oran %21,9 olarak bulunmuş olup, her iki grup çalışma durumu açısından karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı.

Şiddete uğramış kadınların %50'si evli, %10,9'u dul, %35,9'u boşanmış, %3,1'i ayrı yaşıyordu. Şiddete uğramamış grubun ise tamamı evliydi.

Şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların yaş, eğitim düzeyi, evlilik kararı, yaşadığı yer, annenin ve babanın eğitim düzeyleri, ailenin aylık gelir durumu, anne-baba ayrılığı ve anne baba kaybı durumu, doğum yeri, oturduğu evin durumu, intihar girişimi ve psikiyatrik başvurusunun olup olmadığı ile ilgili tanımlayıcı özelliklerine ilişkin dağılım Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerinin Karşılaştırılması

Değişkenler		Şiddete uğrayan		Şiddete uğramayan		P değeri
Yaş (ort ±Ss)		34,8 ± 6,49		37 ± 6,01		0,063
		n	%	n	%	
Eğitim Düzeyi	Okur yazar değil	0	0,0%	0	0,0%	0,005
	İlköğretim mezunu	15	23,4%	6	9,4%	
	Lise mezunu	25	39,1%	14	21,9%	
	Üniversite mezunu	21	32,8%	37	57,8%	
	Lisansüstü	3	4,7%	7	10,9%	
Evlilik Kararı	Flört/Arkadaşlık	33	51,6%	51	79,7%	0,004
	Görücü usulü	22	34,4%	13	20,3%	
	Aile kararı ile	3	4,7%	0	0,0%	
	Kaçarak	5	7,8%	0	0,0%	
	Diğer	1	1,6%	0	0,0%	
Yaşadığı Yer	İl	50	78,1%	53	82,8%	0,058
	İlçe	9	14,1%	2	3,1%	
	Köy	5	7,8%	9	14,1%	

Annenin Eğitim Düzeyi	Okur yazar değil	12	18,8%	5	7,8%	0,007
	İlköğretim mezunu	47	73,4%	39	60,9%	
	Lise mezunu	5	7,8%	13	20,3%	
	Üniversite mezunu	0	0,0%	6	9,4%	
	Lisansüstü	0	0,0%	1	1,6%	
Babanın Eğitim Düzeyi	Okur yazar değil	4	6,3%	0	0,0%	0,056
	İlköğretim mezunu	47	73,4%	39	60,9%	
	Lise mezunu	8	12,5%	13	20,3%	
	Üniversite mezunu	4	6,3%	11	17,2%	
	Lisansüstü	1	1,6%	1	1,6%	
Ailenin Aylık Gelir Durumu	3000 ve altı	2	3,1%	1	1,6%	0,008
	3000- 5000	14	21,9%	4	6,3%	
	5000- 8000	21	32,8%	14	21,9%	
	8000 ve üzeri	27	42,2%	45	70,3%	
Anne Baba Ayrılığı Durumu	Var	7	10,9%	5	7,8%	0,544
	Yok	57	89,1%	59	92,2%	
18 Yaş Altı Anne Baba Kaybı Durumu	Yok	53	82,8%	61	95,3%	0,129
	Anne kaybı	2	3,1%	1	1,6%	
	Baba kaybı	7	10,9%	2	3,1%	
	İkisinin de kaybı	2	3,1%	0	0,0%	
Doğum Yeri	Marmara Bölgesi	2	3,1%	3	4,7%	0,036
	Ege Bölgesi	57	89,1%	44	68,8%	
	Akdeniz Bölgesi	1	1,6%	8	12,5%	
	Karadeniz Bölgesi	0	0,0%	1	1,6%	
	İç Anadolu Bölgesi	0	0,0%	5	7,8%	
	Doğu Anadolu Bölgesi	2	3,1%	1	1,6%	
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	0	0,0%	1	1,6%	
	Yurtdışı	2	3,1%	1	1,6%	
Oturduğu Evin Durumu	Müstakil Ev	16	25,0%	10	15,6%	0,187
	Apartman Dairesi	48	75,0%	54	84,4%	
İntihar Girişimi	Var	22	34,4%	2	3,1%	<0,001
	Yok	42	65,6%	62	96,9%	
Psikiyatrik Başvuru Durumu	Var	43	67,2%	31	48,4%	0,032
	Yok	21	32,8%	33	51,6%	

Katılımcıların yaş ortalaması şiddete uğramayan grupta $34,8 \pm 6,49$ yaş, şiddete uğramış grupta ise $37 \pm 6,01$ yaş şeklindeydi (Tablo 1).

Şiddete uğramayan kadınların eğitim düzeyleri %9,4'ü ilköğretim, %21,9'u lise, %57,8'i üniversite, %10,9'u lisansüstü idi. Şiddete uğrayan kadınların eğitim düzeyleri ise %23,4'ü ilköğretim, %39,1'i lise, %32,8'i üniversite, %4,7'si lisansüstü şeklindeydi. Her iki grup eğitim düzeyi açısından karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı ($p=0,005$). (Tablo1)

Şiddete uğramış kadınların %51,6'sı flört ile, %34,4'ü görücü usulü, %4,7'si aile kararı ile, %7,8'i kaçarak, %1,6'sı diğer sebeplerle evlilik kararı almışken; diğer grubun %79,7'si flört ile, %20,3'ü görücü usulü ile bu kararı almışlardır. Her iki grup bu açıdan karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı ($p=0,004$) (Tablo1).

Katılımcılar yaşadıkları yer açısından değerlendirildiklerinde şiddete uğramış kadınların %78,1'inin ilde, %14,1'inin ilçede, %7,8'inin köyde; diğer grubun ise %82,8'inin ilde, %3,1'inin ilçede, %14,1'inin köyde yaşadıkları bulunmuştur. Her iki grup bu açıdan karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p=0,058$) (Tablo1).

Katılımcılar annelerinin eğitim düzeylerine göre sınıflandırdığımızda şiddete uğramış olanların annelerinin %18,8'inin okuryazar olmadığı, %73,4'ünün ilköğretim mezunu, %7,8'inin lise mezunu olduğu saptanmıştır. Şiddete uğramayan kadınların annelerinin ise %7,8'inin okuryazar olmadığı, %60,9'unun ilköğretim mezunu, %20,3'ünün lise mezunu, %9,4'ünün üniversite mezunu, %1,6'sının lisansüstü mezunu olduğu bulunmuştur. Her iki grup eğitim düzeyi açısından karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptandı ($p=0,007$). (Tablo1)

Katılımcılar babalarının eğitim düzeylerine göre sınıflandırdığımızda şiddete uğramış olanların babalarının %6,3'ünün okuryazar olmadığı, %73,4'ünün ilköğretim mezunu, %12,5'inin lise mezunu, %6,3'ünün üniversite mezunu, %1,6'sının lisansüstü mezunu olduğu saptanmıştır. Şiddete uğramayan kadınların babalarının ise %60,9'unun ilköğretim mezunu, %20,3'ünün lise mezunu, %17,2'sinin üniversite mezunu, %1,6'sının lisansüstü mezunu olduğu bulunmuştur.

Her iki grup eğitim düzeyi açısından karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p=0,056$). (Tablo1)

Katılımcılardan şiddete uğramış olanların ailelerinin %3,1'inin aylık gelir durumunun 3000 TL ve altı, %21,9'unun 3000-5000 TL aralığında, %32,8'inin 5000-8000 TL aralığında, %42,2'sinin 8000 TL ve üzeri olduğu saptanmıştır. Katılımcılardan şiddete uğramamış olanların ailelerinin %1,6'sının aylık gelir durumunun 3000 TL ve altı, %6,3'ünün 3000-5000 TL aralığında, %21,9'unun 5000-8000 TL aralığında, %70,3'ünün 8000 TL ve üzeri olduğu saptanmıştır Her iki grup ailelerinin aylık gelir durumları açısından karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı ($p=0,008$). (Tablo1)

Katılımcılar anne baba ayrılığı durumları açısından değerlendirildiklerinde şiddete uğramış kadınların %10,9'unun diğer grubun ise %7,8'inin anne babasının ayrıldığı; sırasıyla grupların aylık yaşlarının ortalamasının $13,86 \pm 11,91$ ve $12 \pm 9,03$ yaş olduğu , grupların bu açıdan karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadığı gözlenmiştir.($p=0,672$) (Tablo1).

Şiddete uğramış kadınların %82,8'inin anne veya baba kaybı olmadığı, %10,9'unun baba kaybı olduğu, %3,1'nin anne kaybı olduğu, %3,1'inin hem anne hem baba kaybı olduğu saptanmıştır. Şiddete uğramamış kadınların %95,3'ünün anne veya baba kaybı olmadığı, %3,1'inin baba kaybı olduğu, %1,6'sının anne kaybı olduğu saptanmıştır. Her iki grup anne baba kaybı durumu açısından karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p=0,129$). (Tablo1)

Şiddete uğrayan kadınların doğum yerlerine bakıldığında %3,1'i Marmara Bölgesi, %89,1'i Ege Bölgesi, %1,6'sı Akdeniz Bölgesi, %3,1'i Doğu Anadolu Bölgesi ve %3,1'inin yurtdışı olduğu saptandı. Şiddete uğramayan kadınların doğum yerlerine bakıldığında ise %4,7'si Marmara Bölgesi, %68,8'inin Ege Bölgesi, %12,5'inin Akdeniz Bölgesi, %1,6'sının Karadeniz Bölgesi, %7,8'inin İç Anadolu Bölgesi, %1,6'sının Doğu Anadolu Bölgesi, %1,6'sının Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve %1,6'sının yurtdışı olduğu bulundu. Her iki grup doğum yerleri açısından karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı ($p=0,036$). (Tablo1)

Katılımcılar intihar girişimi açısından değerlendirildiklerinde şiddete uğramış kadınların %34,4'ünün; diğer grubun ise %3,1'inin intihar girişiminde bulundukları saptandı; gruplar bu açıdan karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandığı gözlenmiştir. ($p<0,001$) (Tablo1).

Katılımcılar psikiyatrik başvuru durumları açısından değerlendirildiklerinde şiddete uğramış kadınların %67,2'sinin diğer grubun ise %48,4'ünün psikiyatrik başvurusu olduğu; grupların bu açıdan karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır. ($p=0,032$) (Tablo1).

Şiddete uğramış kadınların evli kaldıkları süre ortalaması $12,23 \pm 6,52$ yıl iken; şiddete maruz kalmaya başladıkları yıl ortalaması $2,61 \pm 3,49$ yıldır. Şiddete maruz kalmamış kadınların evli kaldıkları süre ortalaması ise $10,23 \pm 7,4$ yıldır.

Şiddete maruz kalmış kadınların ortalama çocuk sayıları $1,67 \pm 1,08$ iken şiddete maruz kalmamış grupta ise $1,22 \pm 0,92$ idi.

Katılımcıların evli kaldıkları süre ve çocuk sayıları bakımından şiddete uğrayan ve uğramayan gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmadı (sırasıyla; $p=0,72$; $p=0,24$)

Katılımcıların evlenme yaş ortalaması şiddete uğramayan grupta $24,09 \pm 3,99$ yaş, şiddete uğramış grupta ise $21,95 \pm 4,79$ yaş şeklindeydi; gruplar bu açıdan karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. ($p=0,003$).

18 yaş ve altında evlenmiş kadınların %71.4'ünün, 19 yaş ve üstünde evlenmiş olanların ise %45.8'i şiddete uğramış olup bu iki grubun aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır. ($p=0,032$)

Tablo 2. Katılımcıların Eşlerinin Sosyodemografik Özelliklerinin Karşılaştırılması

Değişkenler		Şiddete uğrayan		Şiddete uğramayan		P değeri
Eşin Düzenli Gelir Sahibi Olma Durumu	Var	50	78,1%	62	96,9%	0,003
	Yok	14	21,9%	2	3,1%	
Eşin Suç	Yok	36	56,3%	62	96,9%	<0,001

Öyküsü	İnsana Dönük Suç	23	35,9%	2	3,1%	
	Mala Dönük Suç	3	4,7%	0	0,0%	
	Kamu Düzeni ile İlgili Suç	2	3,1%	0	0,0%	
Beraberken Başka Kadınla İlişki Durumu	Hayır	21	32,8%	58	90,6%	<0,001
	Evet	25	39,1%	2	3,1%	
	Bilmiyorum	18	28,1%	4	6,3%	
Eşin Eğitim Düzeyi	Okur yazar değil	2	3,1%	0	0,0%	<0,001
	İlköğretim mezunu	22	34,4%	5	7,8%	
	Lise mezunu	22	34,4%	27	42,2%	
	Üniversite mezunu	16	25,0%	21	32,8%	
	Lisansüstü	2	3,1%	11	17,2%	

Ki-kare testi

Katılımcıların eşleri düzenli gelir sahibi olma durumları açısından değerlendirildiklerinde şiddete uğramış kadınların eşlerinin %78,1'inin diğer grubun ise %96,9'unun eşlerinin düzenli gelir sahibi olduğu; grupların bu açıdan karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandığı gözlenmiştir. ($p=0,003$) (Tablo 2).

Katılımcılardan şiddete uğramış olanların eşlerinin suç öyküsüne bakıldığında %56,3'ünün herhangi bir suç geçmişi olmadığı, %35,9'unun insana dönük, %4,7'sinin mala dönük, %3,1'inin kamu düzeni ile ilgili suç öyküsü olduğu saptanmıştır. Katılımcılardan şiddete uğramamış olanların eşlerinin suç öyküsüne bakıldığında ise %96,9'unun herhangi bir suç geçmişi olmadığı ve %3,1'inin insana dönük suç öyküsü olduğu saptanmıştır. Her iki grup eşlerinin suç öyküleri açısından karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı ($p<0,001$). (Tablo 2)

Katılımcılardan şiddete uğramış olanların eşlerinin beraberlikleri esnasında başka bir kadınla ilişkileri olup olmadığına bakıldığında %39,1'inin başka bir kadınla ilişkisi olduğu, %32,8'inin olmadığı, %28,1'inin ise 'bilmiyorum' şeklinde cevap verdiği saptanmıştır. Katılımcılardan şiddete uğramamış olanların eşlerinin beraberlikleri esnasında başka bir kadınla ilişkileri olup olmadığına bakıldığında %3,1'inin başka bir kadınla ilişkisi olduğu, %90,6'sının olmadığı, %6,3'ünün ise 'bilmiyorum' şeklinde cevap verdiği saptanmıştır. Her iki grup eşlerinin başka bir kadınla beraberlikleri açısından karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı ($p<0,001$). (Tablo 2)

Şiddete uğramış olan kadınların eşlerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde %3,1'inin okuryazar olmadığı, %34,4'ünün ilköğretim mezunu, %34,4'ünün lise mezunu, %25'inin üniversite mezunu, %3,1'inin lisansüstü mezunu iken; şiddete uğramayan kadınların eşlerinin ise %7,8 'inin ilköğretim mezunu, %42,2'sinin lise mezunu, %32,8'inin üniversite mezunu, %17,2'sinin lisansüstü mezunu olduğu bulunmuştur. Her iki grup eğitim düzeyi açısından karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptandı ($p<0,001$). (Tablo 2)

4.2) Katılımcıların Eş şiddetine Maruz Kalma Durumlarına İlişkin Bulgular

Şiddete uğramış kadınların %68,8'inin fiziksel, %96,9'unun duygusal, %25'inin cinsel, %40,6'sının ekonomik, %68,8'inin sözel şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Kadınların fiziksel şiddete maruz kalma gerekçeleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Kadınların Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Gerekçeleri

	n	%
Eşe İtaatsizlik	20	35,1%
Çocuklarla Yeterince İlgilenmeme	9	15,8%
Eşin Ailesine Saygısızlık	14	24,6%
Eşin Cinsel İsteklerini Karşılama	14	24,6%
Ev İşlerini Aksatma	10	17,5%
Gereksiz Harcama/ Ekonomik Yetersizlik/Kumar	16	28,1%
Kıskançlık/ Öfke Problemleri	38	66,7%
Kadının Eşinden Daha Çok Para Kazanması	6	10,5%
Alkol/ Madde Etkisi	13	22,8%

SŞiddete maruz kalmış kadınların %53,1'i gebelik esnasında da şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Uğradıkları şiddetin türleri Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Gebelikte Maruz Kalınan Şiddet Türleri

	n	%
Fiziksel Şiddet	19	48,7%
Duygusal Şiddet	28	71,8%
Cinsel Şiddet	2	5,1%
Ekonomik Şiddet	9	23,1%
Sözel Şiddet	13	33,3%

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Şiddete uğrayan kadınların %15,6'sı uğradığı şiddete tepkisiz kalmış olup diğerlerinin şiddet karşısında gösterdikleri tepkiler Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Şiddet Karşısında Kadınların Gösterdiği Tepkiler

	n	%
Tepkisiz Kalma	10	15,6%
Sözle Karşılık Verme	33	51,6%
Komşulardan Yardım İsteme	6	9,4%
Ailesinden Yardım İsteme	14	21,9%
Evi Terk Etme	21	32,8%
Karakola/ Adli Birimlere Baş Vurma	14	21,9%
Bir Sağlık Kuruluşuna Gitme	5	7,8%
Darılıp Bir Süre Konuşmama	21	32,8%
Şiddetle Karşılık Verme	11	17,2%

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Şiddete uğrayan kadınların şiddete tepkisiz kalma nedenleri Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Şiddet Karşısında Kadınların Tepkisiz Kalma Nedenleri

	n	%
Çocukları Kaybetme Korkusu	11	31,4
Ekonomik Sebepler	8	22,9
Şiddetin Tekrarlaması Korkusu	15	42,9
Aile Baskısı	7	20,0
Barıştırma Yoluna Gidilmesi	14	40,0
Ölüm Korkusu	1	1,6

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Şiddete uğrayan kadınların %15,6'sının bu durumu kimseyle paylaşmadığı saptanmış olup, geri kalanların şiddet yaşantılarını paylaştıkları kişiler Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Kadınların Şiddet Yaşantılarını Paylaştıkları Kişiler

	n	%
Ailesiyle	35	54,7
Arkadaşıyla	34	53,1
Komşularıyla	9	14,1
Uzman Biriyle (Doktor, Psikolog vb.)	17	26,6
Hiç Kimseyle	10	15,6

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Şiddete uğradıktan sonra başvurulmuş kurumlar Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Kadınların Şiddet Yaşantıları Sonrasında Başvurdukları Kurumlar

	n	%
Karakol	22	34,4
Savcılık	7	10,9
Kadın konukevleri	4	6,3
Hastane	6	9,4
Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müd.	1	1,6
Belediyeler/ Valilik	0	0,0

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Şiddete uğrayan kadınların ailelerine bunu söyledikleri zaman ailelerin gösterdikleri tepkiler incelendiğinde %26,3'ünün evliliklerini sürdürmeleri ve sessiz kalmaları, %14'ünün tepkisiz kaldığı/ilgilenmediği, %59,6'sının yardım çağrısında bulunup ayrılımlarını söyledikleri gözlenmiştir.

Şiddete uğrayan kadınların %53,1'inin çocukluk çağında (18 yaş altı) anne babası arasında gerçekleşen bir şiddete tanıklık ettikleri bulunmuştur.

Katılımcılardan şiddete uğrayanların %40,6 'sının evlenmeden önce ailelerinden fiziksel şiddet gördükleri öğrenilmiştir.

Katılımcılardan şiddete uğrayanların %82,8'inin kadın konukevlerinden haberdar oldukları saptanmıştır. Konukevlerini öğrenme kaynakları tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. AİŞ ‘e Maruz Kalmış Kadınların Konukevlerini Öğrenme Kaynakları

	n	%
Arkadaş/Komşu	17	28,8
Emniyet Güçleri	8	13,6
Gazete/TV/İnternet	28	47,5
Doktor	2	3,4
Mesleği Sebebiyle	1	1,6

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Şiddete uğramış kadınların konukevlerinde kalma oranlarının %7,8 olduğu saptanmıştır.

4.3) Şiddete Maruz Kalan ve Kalmayan Kadınların Ölçek Ortalamaları

Tablo 10. Şiddete Maruz Kalan ve Kalmayan Kadınların Erişkin Bağlanma Biçimleri (EBBÖ) Ölçek Ortalamalarının Karşılaştırılması

	Şiddete uğrayan			Şiddete uğramayan			p
	A.O. ± S.S.	Med (IQR)	min - max	A.O. ± S.S.	Med (IQR)	min - max	
Güvenli bağlanma	2,8 ± 1,61	3 (1 - 4)	0 - 6	3,28 ± 1,57	3 (2 - 5)	0 - 6	0.112(z=-1.588)
Kaçınan bağlanma	3,86 ± 1,65	4 (3 - 5)	0 - 6	2,83 ± 1,6	3 (2 - 4)	0 - 6	0.000(z=-3.591)
Kaygılı bağlanma	3,02 ± 1,68	3 (2 - 4)	0 - 6	1,19 ± 1,07	1 (0 - 2)	0 - 4	0.000(z=-6.119)
Toplam bağlanma	9,67 ± 2,67	10 (8 - 12)	3 - 16	7,3 ± 2,24	7,5 (6 - 9)	2 - 14	0.000(z=-5.125)

Mann-Whitney U testi

Araştırmada kullanılan Erişkin Bağlanma Biçimleri Ölçeği'nin (EBBÖ) 3 alt boyutundan şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınlar tarafından alınan en büyük değerler, en küçük değerler, standart sapma değerleri, ortalama değerler ve median değerleri Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10'da görüldüğü üzere şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların kaçınan, kaygılı ve toplam bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark varken ($p<0,001$), güvenli bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p=0,112$).

Bulgulardan hareketle, şiddete maruz kalan kadınların şiddete maruz kalmayan kadınlara göre daha yüksek oranda kaygılı ve kaçınan bağlandıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 11. Şiddete Maruz Kalan ve Kalmayan Kadınların Aşka İlişkin Tutumlar (AİTÖ) Ölçek Ortalamalarının Karşılaştırılması

	Şiddete uğrayan			Şiddete uğramayan			p
	A.O. ± S.S.	Med (IQR)	min - max	A.O. ± S.S.	Med (IQR)	min - max	
Özgeci Aşk	12,53 ± 2,98	13 (11 - 15)	4 - 18	10,06 ± 2,56	10 (8,25 - 12)	5 - 17	0.000(z=- 4.857)
Arkadaşça Aşk	12,95 ± 3,05	13 (10,25 - 15)	5 - 19	14,34 ± 2,4	14 (13 - 16)	9 - 20	0.010(z=- 2.564)
Tutkulu Aşk	11,92 ± 2,89	12 (10 - 14)	6 - 19	10,78 ± 2,35	11 (9 - 12,75)	5 - 17	0.026 (z=-2.23)
Mantıklı Aşk	11,31 ± 3,1	11 (9 - 14)	4- 20	12,34 ± 2,56	12 (11 - 14)	7 - 18	0.061(z=- 1.872)
Oyun Gibi Aşk	9,53 ± 2,89	9 (8 - 11)	4 - 17	9,27 ± 2,3	9 (8 - 11)	5 - 14	0.831(z=- 0.214)
Sahiplenici Aşk	10,09 ± 3,84	10 (7,25 - 13)	4 - 20	12,31 ± 2,36	13 (11 - 14)	7 - 17	0.000(z=- 3.829)
Toplam Aşk	68,34 ± 12,63	69 (60 - 78,75)	39 - 98	69,11 ± 8,36	67 (63 - 76)	54 - 89	0.928(z=- 0.091)

Mann-Whitney U testi

Araştırmada kullanılan Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin (AİTÖ) 6 alt boyutundan şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınlar tarafından alınan en büyük değerler, en küçük değerler, standart sapma değerleri, ortalama değerler ve median değerleri Tablo 11' de gösterilmiştir.

Tablo 11'de görüldüğü üzere şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların özgeci aşk ($p<0,001$), arkadaşça aşk ($p=0,010$), tutkulu aşk ($p=0,026$) ve sahiplenici aşk puanları ($p<0,001$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark varken , mantıklı aşk ($p=0,061$) ve oyun gibi aşk ($p=0,831$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır.

Bu bulgulara dayanarak şiddete maruz kalan kadınların şiddete maruz kalmayan kadınlara göre daha yüksek oranda özgeci ve tutkulu; daha az oranda ise arkadaşça ve sahiplenici aşk tutumları gösterdikleri bulunmuştur.

Tablo 12. Şiddete Maruz Kalan ve Kalmayan Kadınların Büyük Beş Kişilik Envanteri Kısa Form (5FKE-KF) Ölçek Ortalamalarının Karşılaştırılması

	Şiddete uğrayan			Şiddete uğramayan			P
	A.O. ± S.S.	Med (IQR)	min - max	A.O. ± S.S.	Med (IQR)	min - max	
Dışadönüklük	30,55 ± 7,14	30 (25,25-35)	13-50	30,97 ± 6,97	32 (25,25-36)	16-47	0.736(t=0.338)
Uyumluluk	38,64 ± 5,15	38,5 (35- 42)	24-49	38,41 ± 5,95	38,5 (34-43)	18-49	0.812(t=-0.238)
Sorumluluk	39,8 ± 5,5	40 (35-44)	29-50	40,03 ± 5,84	40 (37-44)	20-50	0.815(t=0.234)
Duygusal Dengelilik	27,08 ± 7,69	27 (22-32,75)	12-43	30,83 ± 7,46	31 (25,25-36)	13-47	0.006(t=2.799)
Zekâ	36,05 ± 5,9	36 (31,25-40,75)	23-48	35,25 ± 4,41	34 (32-38)	24-46	0.338(z=-0.958)
Toplam	172,11 ± 17,98	169,5 (160-182,75)	120-218	175,48 ± 22,11	172 (161-194,75)	116-227	0.345(t=0.947)

Mann-Whitney U testi

Araştırmada kullanılan Büyük Beş Kişilik Envanteri Kısa Form Ölçeği'nin (5FKE-KF) 5 alt boyutundan şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınlar tarafından alınan en büyük değerler, en küçük değerler, standart sapma değerleri, ortalama değerler ve median değerleri Tablo 12' de gösterilmiştir.

Tablo 12'de belirtildiği gibi şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların duygusal dengelilik alt boyutu puanları arasında anlamlı bir fark varken ($p=0,006$), dışa dönüklük ($p=0,736$), uyumluluk ($p=0,812$), sorumluluk ($p=0,815$) ve zeka ($p=0,815$) alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır.

Bulgulardan hareketle, şiddete maruz kalmamış kadınların şiddete maruz kalmış kadınlara göre daha yüksek oranda duygusal dengeli kişilik özelliğine sahip olduğu bulunmuştur.

Tablo 13. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AKŞÖ) Ortalamaları

	Şiddete uğrayan		
	A.O. $\pm$ S.S.	Med (IQR)	min - max
Fiziksel şiddet	13,41 $\pm$ 3,56	12 (11- 15,75)	10- 23
Duygusal şiddet	20,5 $\pm$ 3,35	20 (19- 22)	13- 27
Sözel şiddet	20,89 $\pm$ 3,98	20 (18- 24)	12- 28
Ekonomik şiddet	18,41 $\pm$ 4,27	18 (15- 21)	11- 28
Cinsel şiddet	17,23 $\pm$ 4,14	16 (14- 21)	10- 27
Toplam	90,44 $\pm$ 15,76	88 (79- 101,5)	60- 129

Araştırmada kullanılan Kadınların Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği (AKŞÖ) 5 alt boyutundan şiddete maruz kalan kadınlar tarafından alınan en büyük değerler, en küçük değerler, standart sapma değerleri, ortalama değerler ve median değerleri Tablo 13’ te gösterilmiştir.

Şiddete maruz kalan kadınlar arasında boşanmış/ayrı yaşayanlarda (ort. alt ölçek puanı=20) evli olanlara (ort. alt ölçek puanı=17,28) göre ekonomik şiddete maruz kalma oranı istatistiksel olarak anlamlı olarak yüksek bulunmuş (p=0,006) olup diğer şiddet türleriyle istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.4) Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Ölçeklerin Korelasyon Analizleri

Tablo 14. Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği ve Erişkin Bağlanma Biçimleri Ölçeği Arasındaki İlişki

		Güvenli bağlanma	Kaçıngan bağlanma	Kaygılı bağlanma
Özgeci Aşk	r	-,088	,126	,288*
	p	,489	,322	,021
Arkadaşça Aşk	r	,103	,001	,196
	p	,416	,991	,120
Tutkulu Aşk	r	-,133	,057	,242
	p	,295	,656	,054
Mantıklı Aşk	r	-,033	-,115	,267*
	p	,797	,364	,033
Oyun Gibi Aşk	r	,086	,054	,244
	p	,500	,672	,052
Sahiplenici Aşk	r	,057	,025	,223
	p	,656	,846	,076

Spearman Korelasyon Analizi

Şiddete uğrayan kadınlarda özgeci aşk ile kaygılı bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda mantıklı aşk ile kaygılı bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Yapılan diğer korelasyonlarda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 15. Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği ve Büyük Beş Kişilik Envanteri Kısa Form Arasındaki İlişki

		Dışadönüklük	Uyumluluk	Sorumluluk	Duygusal Dengelilik	Zekâ
Özgeci aşk	r	-.261	.068	.023	-.271	-.024
	p	.038	.592	.858	.030	.853
Arkadaşça aşk	r	-.053	.296	-.034	-.059	-.163
	p	.676	.017	.793	.645	.198
Tutkulu aşk	r	-.117	-.068	.020	-.323	-.174
	p	.356	.591	.872	.009	.168
Mantıklı aşk	r	.045	.169	-.036	.002	.011
	p	.724	.182	.777	.985	.930
Oyun gibi aşk	r	-.151	.162	-.250	-.277	.068
	p	.232	.200	.046	.027	.594
Sahiplenici Aşk	r	-.056	.162	-.199	-.065	.002
	p	.659	.201	.116	.610	.989

Spearman Korelasyon Analizi

Şiddete uğrayan kadınlarda özgeci aşk ile dışadönüklük arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda özgeci aşk ile duygusal dengelilik arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda arkadaşça aşk ile uyumluluk arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda tutkulu aşk ile duygusal dengelilik arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda oyun gibi aşk ile sorumluluk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda oyun gibi aşk ile duygusal dengelilik arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Yapılan diğer korelasyonlarda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 16. Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Erişkin Bağlanma Biçimleri Ölçeği ve Büyük Beş Kişilik Envanteri Kısa Form Arasındaki İlişki

		Güvenli bağlanma	Kaçıngan bağlanma	Kaygılı bağlanma
Dışadönüklük	r	,290	-,394	-,098
	p	,020	,001	,439
Uyumluluk	r	,109	-,204	,085
	p	,391	,106	,502
Sorumluluk	r	-,143	-,004	-,178
	p	,259	,977	,160
Duygusal Dengelilik	r	,144	-,140	-,309
	p	,257	,270	,013
Zekâ	r	-,047	,078	-,067
	p	,712	,538	,601

Spearman Korelasyon Analizi

Şiddete uğrayan kadınlarda dışadönüklük ile güvenli bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda dışadönüklük ile kaçıngan bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda duygusal dengelilik ile kaygılı bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Yapılan diğer korelasyonlarda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Erişkin Bağlanma Biçimleri Ölçeği ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği Arasındaki İlişki

Bu iki ölçek arasında yapılan korelasyon analizlerinde herhangi iki alt boyut arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmadı.

Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Büyük Beş Kişilik Envanteri Kısa Form ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği Arasındaki İlişki

Bu iki ölçek arasında yapılan korelasyon analizlerinde ekonomik şiddet ve duygusal dengelilik arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur ($r=-0,257$, $p=0,041$).

Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği Alt Ölçekleri Arasındaki İlişki

Tablo 17. Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği Arasındaki İlişki

		Özgeci Aşk	Arkadaşça Aşk	Tutkulu Aşk	Mantıklı Aşk	Oyun Gibi Aşk	Sahiplenici Aşk
Fiziksel şiddet	r	,022	-,281	,026	-,246	-,026	-,143
	p	,862	,024	,841	,050	,837	,261
Duygusal şiddet	r	,062	-,334	-,111	-,510	-,013	-,314
	p	,626	,007	,381	,000	,917	,011
Sözel şiddet	r	,054	-,320	-,102	-,423	-,006	-,242
	p	,670	,010	,422	,001	,960	,054
Ekonomik şiddet	r	,137	-,366	,018	-,367	,015	-,267
	p	,281	,003	,889	,003	,904	,033
Cinsel şiddet	r	,037	-,249	-,110	-,394	,151	-,200
	p	,770	,047	,386	,001	,234	,112

Spearman Korelasyon Analizi

Şiddete uğrayan kadınlarda fiziksel şiddet ile arkadaşça aşk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda duygusal şiddet ile arkadaşça aşk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda duygusal şiddet ile mantıklı aşk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, orta düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda duygusal şiddet ile sahiplenici aşk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda sözel şiddet ile arkadaşça aşk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda sözel şiddet ile mantıklı aşk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, orta düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda ekonomik şiddet ile arkadaşça aşk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda ekonomik şiddet ile mantıklı aşk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda ekonomik şiddet ile sahiplenici aşk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda cinsel şiddet ile arkadaşça aşk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Şiddete uğrayan kadınlarda cinsel şiddet ile mantıklı aşk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde, zayıf düzeyde ilişki bulunmuştur.

Yapılan diğer korelasyonlarda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

5)TARTIŞMA

Alan yazı incelendiğinde ülkemizde AİŞ konusunda yapılmış pek çok çalışma bulunmuştur. Fakat aile içi şiddete uğrayan kadınlarda aşka ilişkin tutumlar, bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerinin ilişkilerinin incelendiği ve bu özellikleri şiddete uğramamış kadınlarla birlikte değerlendiren bütünsel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmamızın bu açıdan ilk örneklerden biri olması sebebiyle bulgularımızın kayda değer olabileceğini düşünmekteyiz.

Çalışmamıza alınan şiddete uğramış grup ve uğramamış kontrol grubu sosyodemografik özelliklerine göre incelendiğinde; iki grup arasında eğitim düzeyi, evlilik kararı ve yaşı, annenin eğitim düzeyi, ailenin aylık gelir durumu, doğum yeri, intihar girişimi ve psikiyatrik başvurusunun olup olmadığı arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir.

Şiddete uğramış grupta, şiddete uğramış kadınların ve annelerinin eğitim düzeyinin daha düşük olduğu, evlilik kararının daha yüksek oranda görücü usulü olarak alındığı, evlilik yaşının daha erken olduğu, ailenin aylık gelir durumunun daha düşük olduğu, doğum yerinin Ege Bölgesi ağırlıklı olduğu, şiddete uğramış kadınların intihar girişimi ve psikiyatrik başvurusunun daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Doğum yerinin Ege Bölgesi ağırlıklı olması dışında diğer veriler genel olarak literatürle uyumludur. Bunun da çalışmanın yapıldığı yerin Denizli ili olması sebebiyle olduğu düşünülmüştür.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde çalışmamızla benzer şekilde kadınların eğitim düzeylerinin düşük olmasının çoğunlukla eşleri tarafından şiddete uğramaları açısından bir risk faktörü olduğu görülmektedir. (104),(105),(106)

Benzer şekilde Ankara ŞÖNİM'e başvurusu olan kadınların yer aldığı bir çalışmada çoğunluğun düşük eğitim düzeyine sahip olduğu görülmüş olup; okur yazar olmayan/ilkokul bitirmemiş grupta fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalma oranı yüzde 43'ken lise ve üstü eğitimi olan grupta bu oran, yüzde 21'e düşmektedir.

Bu kadınların, çoğunlukla herhangi bir ücretli işte çalışmadıkları, kendi gelirlerini kazanmadıkları ve eşlerine ekonomik olarak bağımlı durumda oldukları gözlenmiştir.(25)

Eğitime göre şiddete uğrama oranındaki farklılaşma önemli düzeydedir fakat, yüksek eğitim düzeyi olan kadınlar arasında her beş kadından birinin şiddete maruz kalması küçümsenemeyecek bir durumdur.

Bu durumun sebebine baktığımızda düşük eğitim seviyesinin kadınlarda şiddetle mücadele yeteneğini azalttığını veya iş imkanlarını sınırlandırarak kendine ait bir gelirinin olmasını engelleyebileceğini düşünebiliriz. Eğitim seviyesinin azlığı kadında çaresizlik nedeni ile maruz kaldığı şiddeti kabullenici bir tutuma yol açabilir.(107) Ayrıca Moore ve Salkowe'ye göre, öğrenim düzeyi kadının grdđđ şiddette değişiklik yaratmaz, fakat şiddetin sonlandırılmasında eğitim düzeyi yüksek olan kadınlar daha başarılı olur. Eğitim, kadınların kendilerine olan saygılarını ve güvenlerini artırmalarında, yeni seçenekler keşfetmelerinde önemli bir etkindir. (108)

Kadınların cretli bir işe sahip olmaları ile eşlerinden şiddete uğramaları arasındaki ilişki incelendiğinde, literatürde çelişkili bulguların olduğu görülmekte olup bu çalışmalara alınan örneklemelerin özellikleri ile ilgili olabilir.

Bizim alışmamızda ve literatürdeki bazı çalışmalarda kadınların eşlerinin şiddetine maruz kalmaları açısından bu iki durumun istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığı görülmekle birlikte, 2022 yılında yapılan bir çalışmada Türkiye'de çalışan ve en az partneri kadar kazanan kadınların Aİş'e maruz kalma riskinin daha düşük olduğu saptanmıştır.(109,110)

Literatürde bağımsız gelir kaynaklarından yoksun olmanın kadının şiddet görmesinde bir risk faktörü olduğuna yönelik araştırmalar mevcut olmakla birlikte (111),(112); bütün sosyoekonomik gelir düzeylerinde kadına şiddetin görülebileceği açıktır. Buradan hareketle kadının çalışmasının koruyucu bir işlevi olduğu fakat bütünüyle şiddeti engellemediği sonucuna varılabilir.

Çalışmamızda ailenin gelir düzeyi ile Aİş arasında ilişki olduğu, özellikle gelir düzeyinin düşüklüğünün Aİş'e maruz kalma olasılığını arttırdığı saptanmıştır. Elde edilen bulgular literatürdeki diğer çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. (17),(111), (113),(114),(115)

Düşük gelirli ailelerde uzun sreler boyu işsizlik, maddi yetersizlikler, güvencesiz işlerde çalışmak zorunda kalma ailelerin geinememesine sebep olmakta; bu durum ise erkeğin şiddete başvurma ve kadının bu durumu kabullenme eğilimini

artırmaktadır. Sosyoekonomik refah seviyesi düşük olan ailelerde olasılıkla şiddet, problemleri çözme ve tartışma aracı olarak görülmektedir.

Çalışmamızda aile içi şiddete maruz kalan kadınların annelerinin eğitim düzeylerinin şiddete maruz kalmayan kadınlara göre istatistiksel olarak anlamlı biçimde düşük olduğu saptanmıştır. Bu konuda literatürde benzer bir çalışma bulunamamış olsa da bir kadının benlik saygısının gelişmesinde; ailenin özellikle de annenin eğitim durumu çok büyük önem taşımaktadır(116). Kadınlarla yapılmış olan bir araştırmada ise, kadınların benlik saygılarının yükseldikçe şiddete ilişkin duyarlılıklarının arttığı belirtilmektedir (117), çalışmamızdaki bulgunun sebebi bununla ilişkili olabilir.

Çalışmamızda, literatürle benzer şekilde görücü usulüyle/kaçarak evlenmenin ve genç yaşta özellikle 18 yaş veya altında evlilik yapmanın tüm şiddet türleri için maruz kalma sıklığını artırdığı görülmektedir.(106),(113),(118),(119)

Bunun sebebinin genç yaşta yapılan evliliklerde kadının kimlik gelişiminin tamamlanmamış olması, eğitiminin yarım kalması ve ekonomik sıkıntıların baş göstermesinin onu şiddete karşı savunmasız bırakması olduğu düşünülebilir(120). Ayrıca görücü usulü yapılan evliliklerde eşlerin birbirleriyle zaman geçirmedikleri için birbirlerini tanıyamaması ve sevgisiz bir şekilde evliliğe başlamaları da buna sebep olabilir.

Araştırmamızda literatürle benzer şekilde (106),(111) AİŞ'e maruz kalmış kadınların psikiyatri başvurularının sayısının maruz kalmamış gruba göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur.

Alan yazıda pek çok psikiyatrik belirti ve tanı (depresyon, anksiyete, travma ile ilişkili bozukluklar ve somatizasyon boz. vb) ile AİŞ'e uğramak arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır.(121),(105),(111),(122),(123) Çalışmamızla benzer şekilde literatürde de intihara eğilime eş şiddeti mağduru kadınlarda daha çok rastlanmaktadır.(124),(104),(105),(125),(110) Benzer şekilde 2014'te yapılmış bir çalışmada fiziksel ve/veya cinsel şiddete uğramış kadınların yüzde 30'unun hayatına son vermeyi aklından geçirdiği belirtilmiştir.(25)

AİŞ'e maruz kalmış kadınlarda intihar düşüncesi negatif benlik algısı ve çaresizlik hissi ile bağlantılı olabilir (126).

Çalışmamızda şiddete uğramış gruptaki kadınların eşlerinin özellikleri incelendiğinde ise; eğitim düzeylerinin ve düzenli bir iş/gelir sahibi olma oranlarının anlamlı olarak daha düşük olduğu, özellikle insana dönük ağırlıklı olmak üzere suç öykülerinin ve evlilik esnasında başka kadınlarla ilişki kurma oranlarının şiddete uğramamış gruba göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Literatürde genel bulgu eşin eğitim seviyesi ve bir işte çalışma durumu arttıkça kadının şiddete maruz kalma olasılığının azaldığı yönündedir. (105),(106),(110), (115),(122),(127) Çalışmamızda da benzer sonuçlar bulunmuştur.

Eşin eğitim düzeyinin artırılması ile eşin şiddetin sonuçlarının daha bilincinde olacağı ve şiddete başvurmaktan kaçınacağı düşünülebilir, buna rağmen eğitim seviyesinden bağımsız her eğitim düzeyinde şiddetin görülebilmesi gerçeği bir hayli dikkat çekicidir.

Bunun sebebi toplumumuzda düzenli bir işi veya geliri olmayan erkeklerin bunu erkek kimliğine ve iktidarlarına bir tehdit olarak algılamakta olması, toplumsal açıdan sarsılmış güçlerini kadınlara şiddet göstererek korumaya çalışmaları olabilir.

Çalışmamızda eşine şiddet uygulayan gruptaki kadınların eşlerinin kendilerini başka bir kadınla aldatma oranlarının ve özellikle insana dönük suç işleme oranlarının, şiddet görmeyen gruba göre anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır. Benzer çok sayıda çalışma bulunamamakla birlikte 2014 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın yürüttüğü bir çalışmada (25) ve 2022 yılında yürütülmüş bir çalışmada da aynı sonuçlara ulaşılmıştır.(127)

Bunun eşlerine şiddet uygulayan erkeklerin öfke kontrol problemleri, dürtüselliği veya şiddete eğilimli kişiler olmaları, eşlerine gereken sevgi ve saygıyı göstermiyor olmaları, antisosyal kişilik özellikleri taşımalarına bağlı olduğu düşünülebilir.

2022 yılında yapılmış bir çalışmada 2016 – 2021 tarihleri arasında yayımlanan çalışmalar incelenmiş ve aile içi şiddete uğrayan kadınlarda en düşük ve en yüksek fiziksel, cinsel, ekonomik ve duygusal/psikolojik şiddet sıklıklarının sırasıyla yaklaşık %13 – 74, %7 – 38, %13 – 38, %34 – 59 şeklinde olduğu belirlenmiştir.(128)

Çalışmamızda fiziksel ve cinsel şiddete uğrama oranları bu çalışmayla benzer oranlarda bulunmuş olup, ekonomik ve duygusal şiddet sıklığı daha yüksek bulunmuştur.

Bunun sebebinin toplumumuzda kadınların AİŞ'e karşı farkındalıklarının düşük seviyede olması(129) ve duygusal şiddetin aslında en sık görülen şiddet türü olmasına (130),(131) rağmen diğer şiddet türleriyle kıyaslandığında daha az önemsenmesi ve çoğunlukla göz ardı edilip paylaşılmaması olabilir.

Kadına yönelik AİŞ nedenlerine bakıldığında çalışmamızda da görüldüğü üzere kadınlar tarafından aktarılan en sık şiddet sebepleri kıskançlık, öfke ve ekonomik sorunlar, eşe veya ailesine itaatsizliktir.

2014 yılında ülkemizde yapılan kadına yönelik AİŞ araştırmasında kadınlara şiddetin nedenleri sorulduğunda, sırasıyla 'erkeğin ailesiyle sorun'(%33), 'erkeklerle ilgili nedenler (öfke, kıskançlık, karakter)' (%28) ve 'ekonomik sıkıntılar/zorluklar' (%27) şeklinde cevap verilmiştir. (25)

2019 yılında yapılan bir çalışmada ise eşin şiddet uygulama nedenleri %30,5 maddi problemler, %30,5 evlilik ilişkisinden kaynaklanan sorunlar, %17,1 ruhsal sorunlar, %6,7 alkol/madde kullanımı olarak saptanmıştır. (132)

2022 yılındaki bir çalışmada ise benzer şekilde şiddet nedenleri arasında %59,6 ile eşin öfkesi, %57.1 ile ekonomik yetersizlikler, %46.6 ile aile ile ilgili sorunlar, %39.6 ile kıskançlık belirtilmiştir.(133)

Gebelik döneminde şiddetin genel olarak azalacağına dair bir kanı olsa da bizim çalışmamız da dahil olmak üzere çalışmalar bunun aksini göstermektedir. Bir çalışmada gebelik sürecindeki 154 kadının 110 tanesi (%71,4) gebelik esnasında kocası tarafından fiziksel, cinsel, ruhsal/sözel şiddet türlerinden birini veya daha fazlasını yaşadığı tespit edilmiştir. (134)

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde bizim çalışmamızla da uyumlu şekilde genel olarak gebelerin en çok duygusal ve sözel, sonrasında fiziksel ve ekonomik en az oranda ise cinsel şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir.(135), (136)

Bu çalışmalar gebe kalmanın dahi kadını şiddetten koruyamadığını göstermektedir.

Bu durum Türk kültürü ve çocuğa, anneye verilen önem göz önüne alındığında dikkat çekici olup, bu kadınların postpartum dönemde depresyona girme ve maternal bağlanmanın zedelenme risklerinin yüksekliği özellikle takip edilmelidir. (137)

Kadınların şiddet karşısında verdikleri tepkiler çeşitlidir; literatürde ve çalışmamızda çoğunlukla AİŞ'e maruz kalan kadınların sözle karşılık verdikleri ya da darıldıkları, bazılarının evi terk ettikleri, büyük bir kısmın ise hiçbir tepki veremediği bulunmuştur.(25),(133),(138),(139)

Kadınların yüksek oranda tepkisiz kalmaları dikkat çekicidir ve çalışmamızda da bulduğumuz şekilde bunun şiddetin tekrarlaması ve zarar görme korkusu, gereken yardımı alabileceklerine dair inançlarının olmaması, çevreleriyle paylaştıkları zaman barıştırma yoluna gidilmesi, aile baskısı,ekonomik bağımsızlığa sahip olmamaları ve çocuklarını kaybetme korkusu gibi pek çok nedeni olabilir.

Türkiye'de yürütülmüş geniş katılımlı bir araştırmada eşinden şiddet gören kadınların yaklaşık yarısı maruz kaldıkları şiddeti kimseye ve hiçbir kuruma anlatmadıklarını söylemişlerdir. Diğer yarısı ise şiddeti kendi ailelerine ve arkadaşlarına söylemişlerdir. Bu kadınların sadece yüzde 19'u kendi ailelerinden yardım almışlardır.(25) 2017'de yapılmış bir çalışmada ise şiddet gören kadınların %45,5'inin bunu kimseye paylaşmadığı, sadece %5,2'sinin polise/savcılığa başvurduğu saptanmıştır.(139)

Bizim araştırmamızda kadınların şiddeti çevresi veya kurumlarla paylaşma oranları daha yüksek bulunmuş olup bu durum çalışmaya alınan örneklemle ilişkili olabilir.

Sosyal desteğin ruh sağlığına ve insanın baş etme kapasitesine ne kadar iyi geldiği düşünüldüğünde (140) , bu düşük paylaşma ve yardım alma oranları şaşırtıcı ve endişe vericidir.

Kadınlar, paylaştıkları kişilerin onları desteklemektense şiddete göz yummalarını ve evliliklerini sürdürmelerini isteyeceklerini düşünüyor; şiddetle ilgili başvurularının sonuçsuz kalmasından endişeleniyor ve damgalanma korkusu ile kurumlardan yardım istemekten kaçınıyor olabilirler.

Çocukluk döneminde herhangi bir şiddete tanıklık etme ve/veya maruz kalma cinsel ve fiziksel kötü muameleye maruz kalma, kadınların yetişkinlik dönemlerinde şiddete maruz kalacağı bir ilişkiye dahil olma olasılığını arttıran bir etkidir. Çalışmamızda ve literatürde pek çok çalışmada bu durumla uyumlu bulgular saptanmıştır. (122),(127),(141),(142) Bu durum çocukluk döneminde şiddetle tanışan kadının şiddeti öğrenip normalize etmesi ve bunu kabullenip bir çözüm yolu gibi görmesinden kaynaklanıyor olabilir.(143)

Çalışmamızda kadınların konukevlerinde haberdar olma oranları çok yüksekken konukevinde kalma oranlarının düşüklüğü dikkat çekicidir. Bunun nedeninin damgalanma korkusu, yeterince destek bulamayacağı endişesi ve gelecek kaygısı olduğu düşünülebilir. Orada sunulan destek hizmetlerinin etkililiğinin artırılmasının kadınların yaşamlarına daha kaliteli şekilde devam edebilmeleri açısından önem arz ettiği unutulmamalıdır.(144)

Çalışmamızda şiddete maruz kalan kadınların şiddete maruz kalmayan kadınlara göre daha yüksek oranda kaygılı ve kaçınan bağlandıkları sonucuna ulaşılmıştır ve bu bulgu literatür ile genel olarak paralellik göstermektedir. (64),(145),(146), (147),(148)

Bunun sebebi kaçınan bağlanma stiline sahip kadınların ilişkilerine dair negatif beklentileri; yakınlık, güven kurma güçlükleri ve duygusal yükler karşısında daha kolay dağılıp pes etmeleri olabilir. Katılımcıların kaygılı bağlanma düzeyleri arttıkça sorunlarla baş etme şekli olarak çaresiz ve boyun eğici tarzı kullanma miktarları da artmaktadır.(149)

Güvenli bağlanma, kadınları şiddet görmek gibi olumsuz yaşam olaylarına karşı dirençli kılabilir, güçlüklerle başa çıkma becerilerini arttırarak ruhsal iyilik halini koruyabilir, literatürde güvenli bağlanan kadınların aile içi şiddet sonrası daha az ruhsal şikayetlere sahip olduğu belirtilmiştir.(150)

Araştırmamızda şiddete maruz kalan kadınların maruz kalmayan kadınlara göre daha yüksek oranda özgeci ve tutkulu; daha az oranda ise arkadaşça ve sahiplenici aşk tutumları gösterdikleri ve anlamlı olmasa bile daha az mantıklı aşk tutumuna sahip oldukları bulunmuştur.

Literatürde AİŞ gören kadınların aşk tutumları ile ilgili benzer bir çalışma bulunamamış olmakla birlikte bizim bulgumuzla çelişkili sonuçlar içeren flört şiddetini inceleyen bir çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmada flört ilişkisinde şiddete maruz kalanların sahiplenici ve oyun gibi aşk tutumuna sahip olduğu bulunmuştur. Aslında alan yazıda genel olarak sahiplenici tutumların şiddet uygulayıcısı olmaya eğilim yapabileceği kanısı hakimdir. Bu farklılık çalışmaya alınan örneklemle ilişkili olabileceği gibi Lee'nin, aşk tutumlarının yaşanan ilişki deneyimlerine ve partnerin davranışlarına göre şekil alabileceği fikrine de dayanıyor olabilir.(151)

Bizim bulgularımız ise şiddete maruz kalan kadınların aşkları için her türlü riski alan ve aşklarının her şeyin üstesinden gelebileceğine inanan, eşlerinin onlara karşı kullandıkları kontrol ve gücünü onlara duydukları romantik aşkın bir işareti olarak görebilen(152), verici, affedici ve ötekini tüm hatalarına rağmen sevebilen tutkulu ve özgeci aşk türüne sahip olduklarını göstermektedir.

Arkadaşça ve mantıklı aşk türlerinin daha çok şiddet görmemiş grupta olması ise bu aşk türlerinde kişilerin kendilerine benzer, kaliteli bir gelecek sağlayabilecek ve kendi değerlerine uygun, güzel ortak vakit geçirecekleri kişileri seçmeleriyle ilişkili olabilir.

Çalışmamızda, şiddete maruz kalmamış kadınların daha yüksek oranda duygusal dengeli kişilik özelliğine sahip olduğu saptanmış olup bu kişilik özelliğinin koruyucu olduğu söylenebilir. Duygusal dengeli kişilik özelliğinin sakin, mantıklı tepkiler veren, duyguları kolay değişmeyen yapısı buna sebep oluyor olabilir.

Literatürde bu konuyla ilgili benzer bir çalışma bulunamamış olup yapılmış çalışmalar çoğunlukla şiddet uygulayıcının kişilik özellikleri ile ilişkilidir.

Bir çalışmada, şiddete maruz kalan kadınların kişiler arası tutumlarında daha pasif ve geleneksel kadın rolünü benimsemiş yapıda oldukları bulunmuştur (153)

Çalışmamızda katılımcılardan şiddete maruz kalanlar arasında boşanmış/ayrı yaşayanlarda evli olanlara göre ekonomik şiddete maruz kalma oranı anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. 2021 yılında yapılmış bir çalışmada boşanmış kadınların ekonomik şiddetin en mağdur kesimi olduğu bulunmuştur.(154)

Türkiye’de ekonomik şiddetle ilgili çift yönlü bir model olduğu düşünülmektedir. Ekonomik şiddet türlerinin kadın çalışıp erkeğe yaklaşan bir güce ve gelire sahip oldukça azaldığı tespit edilmekle birlikte, kadının çalışması ve bağımsızlığını kazanmaya yaklaşması ilk başta erkeği şiddet göstermeye de yöneltebilmektedir.(155)

Çalışmamızın bu sonucunu şiddet türlerinden ekonomik şiddete maruz kalanların ayrılma yoluna daha çok gittiği şeklinde yorumlamak dikkate değerdir. Bu konuda ülkemizde daha çok çalışma yapılmasına ihtiyaç vardır.

Bunun sebepleri kadınların emekleriyle kazandıklarını özgürce kullanamamaları, hatta bir kazanç elde etmelerine izin verilmemeleri, eşine göre ekonomik alanda güçlendikçe eşinin tepkisini çektiğini hissetmeleri ve şiddet dozunun artması olabilir.

Bununla birlikte ülkemiz gibi geleneksel değerlerin hüküm sürdüğü toplumlarda, boşanmış kadınların ön yargılar ile iş hayatından uzak tutulması, hak ettikleri gelirleri alamamaları ve eşleriyle adaletli mal paylaşımı yapılamaması gibi sorunlarla karşılaşmaları ve ayrıldıktan sonra bile ekonomik şiddetin sona ermemesi sık rastlanan bir durumdur.(156)

Şiddete uğrayan kadınlarda aşk ve bağlanma ilişkisini incelediğimiz zaman özgeci aşk ve mantıklı aşk tutumuna sahip olanların aynı zamanda kaygılı bağlanan kişiler oldukları saptanmıştır.

2019 yılında üniversite öğrencileri ile yapılmış bir çalışmada araştırmamıza benzer şekilde kaygılı bağlanma ile özgeci aşk arasında ilişki bulunmuştur.(48) Özgeci aşk tipine sahip kadınların eşlerini olduğu gibi kabul etmelerinin ve kendilerinden fedakârlık yapmalarının karşısındakini kaybetme ve terk edilme korkularından ileri geldiği düşünülebilir. Buradan da şiddete uğrayan kadının istismarcı ilişkiden ayrılmakta zorlandığı şeklinde çıkarım yapılabilir.

Mantıklı aşk ve kaygılı bağlanma arasındaki ilişki de kaybetme ve risk alma endişeleri yaşayan kadının akla uygun toplumun ondan beklediği şekilde davranması ve o şekilde bir eş bulması ile açıklanabilir.

Çalışmamızda şiddete uğrayan kadınlarda dışadönüklük ve duygusal dengelilik ile özgeci aşk arasında ve oyun gibi aşk ile sorumluluk ve duygusal denge boyutlarında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Bu durum özgeci aşkın fedakarlığı ve her şeyi affetme özelliklerinin sosyal izolasyona sebep olması, şiddetle baş etmeyi güçleştirmesi ve kişinin duygusal streslerle baş etmekte zorlanmasına bağlı olabilir. Oyun gibi aşkın ise yapısı gereği sorumluluktan uzak, daha az bağlayıcı özellikleri bu sonuca sebep olmuş olabilir.

2019 yılında üniversite öğrencileri ile yapılmış bir çalışmada özgeci aşkın hiçbir kişilik türüyle anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır.(48) Bu farklılık çalışmalara alınan örneklemelere bağlı olabilir.

Çalışmamızdaki tutkulu aşk ile duygusal dengelilik boyutu arasındaki negatif ilişki ve arkadaşça aşk ile uyumluluk boyutu arasındaki pozitif ilişki literatürdeki bir çalışmanın verileriyle uyumludur.(48)

Önceden bahsedildiği üzere tutkulu bir aşk yaşayan bireylerin cinsel çekimi ve fiziksel özellikleri ön planda tutmaları, mantıklı kararlar almamaları, risk almaya açık fevri yapıları sebebiyle uçlarda duygular yaşamaya ve stres altında kalmaya açık olmaları bu sonucu doğurmuş olabilir.

Çalışmamızdaki bu bulguların arkadaşça aşk ve uyumluluk özelliği gösteren kişilerin; kişilerarası ilişkilerinde destekleyici, verici ve anlayışlı olabilmelerinden kaynaklanabileceğini düşündürmüştür.

Araştırmamızda şiddete uğrayan kadınlarda dışadönüklük ile güvenli bağlanma arasında pozitif, kaçınan bağlanma ile negatif ilişki bulunması literatürle uyumlu bir bulgudur.(48,157)

Bu durumun sebebi kaçınan bağlanma stiline sahip kadınların başkalarıyla yakınlık kurmak istememeleri ve girişken, sosyal olmaktan kaçınmaları ile ilişkili olabilir.

Şiddete uğrayan kadınlarda duygusal dengelilik ile kaygılı bağlanma arasında bulunan negatif yönlü ilişki de literatürle uyumludur.(157)

Bu durum kaygılı bağlanmaya sahip kişilerin endişeli yapısı ve terk edilme kaygılarının kişinin nevrotik bir yapıya sebep olmasına bağlı olabilir.

Alan yazıda şiddet türleri ile kişilik özellikleri, bağlanma biçimleri ve aşk tutumlarının ilişkisini araştıran bir çalışmaya rastlanmamış olup, bu açıdan çalışmamızın önem arz ettiği düşünülmüştür.

Çalışmamızda saptanan ekonomik şiddet ve duygusal dengelilik arasında negatif yönlü ilişkinin sebebi bu kişilerin öfkelenmesi zor ve kendilerinden memnun bireyler olmaları ve ekonomik olarak ilişkideki haklarını savunabilmeleri olabilir.

Çalışmamızda herhangi bir şiddet türü ve bağlanma biçimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaması kadınların bağlanma özelliklerinden bağımsız olarak her türlü şiddete maruz kalabileceği anlamına gelebilir.

Şiddete uğrayan kadınlarda fiziksel şiddet ile arkadaşça aşk arasındaki negatif ilişki bu aşk türünde kadınların eşleriyle benzer ilgi alanlarına sahip olup iyi anlaşmalarına ve zamanla birbirlerini tanımalarına bağlı olabilir.

Şiddete uğrayan kadınlarda duygusal şiddet ile arkadaşça aşk, mantıklı aşk ve sahiplenici aşk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde ilişki bulunmuş olup bu tür aşk tiplerinin kadınların daha mantıklı, anlayışlı, kendine ve eşine güvenen kişilerle ayakları yere basan ilişkiler kurmalarını sağlayarak şiddetten koruyucu olduğu söylenebilir.

Şiddete uğrayan kadınlarda sözel şiddet ile arkadaşça aşk ve mantıklı aşk arasında bulunan negatif ilişkinin bu aşk tiplerine sahip kadınların ortak yönleri ve aktiviteleri olan, mantıklarına yatan, iyi anlaştıkları, toplumun saygın gördüğü kişilerle birlikte olma eğilimlerinden kaynaklanabileceği düşünülebilir.

Şiddete uğrayan kadınlarda ekonomik şiddet ile arkadaşça aşk, mantıklı aşk ve sahiplenici aşk arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönde bulunan ilişkinin sebebi bu aşk türlerinde kişilerin kendilerine benzer, koruyucu, akla uygun kişileri seçmesi ve ekonomik durum ve geleceğini düşünen kişilerle birlikte olmaları olabilir.

Şiddete uğrayan kadınlarda cinsel şiddet ile arkadaşça aşk ve mantıklı aşk arasında anlamlı, negatif yönde bulunan ilişki bu aşk türlerine sahip kadınların çekim ya da

tutkuya önem vermekten çok kendilerine daha uygun, daha kaliteli gelecek sağlayabilecek kişileri seçmelerine bağlı olabilir.

5.1 Çalışmanın Güçlü Yanları ve Kısıtlılıkları

Bu çalışmanın konusu ulusal ve uluslararası literatürde çok az çalışılmış bir konudur. Bu nedenle, literatüre katkı sağlaması çalışmanın en güçlü yönüdür. Örnekleme 128 kişi olup, görece az katılımlı olsa bile çeşitliliğinin fazla olması, sosyodemografik veri formumuzun geniş olması, şiddete uğrayan ve uğramayanların karşılaştırması yönleri çalışmanın güçlü yönlerinden birkaçıdır.

Bir diğer güçlü yön ise katılımcıların psikiyatrik terapötik ilişkide üzerine çalışılabilecek ve devlet politikalarıyla eğitim, istihdam ve güvenlik konusunda desteklenebilecek özelliklerinin ortaya çıkarılmış olmasıdır.

Katılımcıların genellikle Denizli şehrinde ikamet ediyor olup, doğup büyüdüğü bölgenin Ege Bölgesi olması araştırmanın zayıf yönlerindendir. Araştırmanın sınırlılıklarından biri ise veri toplama formlarının öz bildirime dayanması ve bu sebeple çalışmada elde edilen verilerin, katılımcıların subjektif yanıtlarına dayanması ve çeşitli nedenlerle güvenilir veya samimi olmayabileceğidir.

Katılımcı sayısının her iki grup için de artırıldığı ve diğer illerde bulunan kadınların da dahil edildiği daha geniş kapsamda çalışmalara ihtiyaç vardır. Çalışmamız kesitseldir, her ne kadar şiddete uğrayan ve uğramayan iki grup karşılaştırılsa da uzunlamasına olmaması nedeniyle aynı kadınlar için aile içi şiddet ve aşk, kişilik, bağlanma tutumlarının zaman içindeki değişimi değerlendirilememiştir.

Şiddet uygulayan eşlerin de aşk, kişilik, bağlanma tutumlarının araştırıldığı daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

6)SONUÇ VE ÖNERİLER

Aile içi şiddet hakkında farklı örneklerde (toplum taramaları, kadın konuk evleri, ŞÖNİM, ayaktan veya yataklı psikiyatri merkezleri) ve konularda gerçekleştirilmiş araştırmalar bulunmaktadır. Ülkemizde son dönemdeki tüm bu artan ilgi ve farkındalığa rağmen hala şiddete uğrayan kadınlarla ilgili ruh sağlığı konusunda ve bu kadınlara psikoterapötik çerçevede fayda sağlama konusundaki araştırmalar yeterli sayıda değildir.

Kadına şiddete yönelik cezalar daha caydırıcı ve güçlü yasal mevzuatlar ile düzenlenmeli ve uygulamada tüm aşamalarda denetlenmelidir. Bunun için yasal önlemler dışında bu konudaki mücadelede güçlü politikalar geliştirilmeli ve toplumdaki ataerkil yapının, cinsiyetçi değer yargılarının ve şiddet uygulamayı destekleyen ve/veya kabullenen zihniyeti değiştirecek ilk okuldan başlayan eğitim programlarının uygulamaya konması gerekmektedir. Bu şekilde yaratılacak olan toplumsal farkındalık şiddete maruz kalmakta olan kadına o ilişkiden çıkabilmesi ve yardım araması için ihtiyacı olan cesaretin ve psikososyal desteğin artmasına vesile olacaktır.

Çiftlerin isteğinden bağımsız ve erken yaşta yapılan evliliklerin mutsuz ve şiddet içerebilecek bir ilişkiye zemin hazırlayacağı konusunda toplum bilinçlendirilmeli; evlilik öncesinde, sırasında veya boşanma durumunda eşle birlikte evlilik danışmanlığı hizmeti alınması desteklenmelidir.

Bu süreçte kadınlar kadar erkeklerin de bilinçlendirilmesi, istihdam edilmeleri, özellikle insana dönük suç geçmişi olanların öfke kontrol ve dürtü düzenleme hakkında danışmanlık almalarının zorunlu hale getirilmesi önemlidir.

AİŞ'e maruz kalmış kadınların ekonomik bağımsızlığına destek verecek yöntemlerin geliştirilmesi, iş bulmalarının sağlanması, kadın konuk evinde kalmaları için koşulların iyileştirmesi ve çocukları için kreş imkânının sağlanması, bu kadınlara her türlü hukuki ve psikolojik desteğin verilmesi gerekmektedir. Ayrıca aile içi şiddet mağduru olduğu öğrenilen kadınların mutlaka ekonomik özgürlüğü konusunda danışmanlık hizmeti alması sağlanmalıdır.

AİŞ kadının ruh sağlığını etkiler ve pek çok şiddet mağduru kadın psikiyatriye başvurur ve aslında yardım arar. Bu aşamada biz ruh sağlığı hekimlerine düşen şiddetten şüphelenmek ve sormak yani önce fark etmektir.

Ruh sağlığı çalışanları AİŞ'i yordayabilen faktörleri göz önünde tutmalıdır. Böylece riskli durumları tanıyacak, empatik bir görüşmeyle şiddet mağduru kadının belki de daha önce kimseyle paylaşmadığı yaşantılarını paylaşmasına yardımcı olacaktır. Psikiyatri polikliniklerine başvuran kadınlarda kronik depresif veya somatik belirtiler, anksiyete, güvende hissetmeme, yalnız kalma korkuları ve intihar düşüncelerinde mutlaka altta yatan bir şiddet olasılığı akla gelmelidir.

Duygusal dengelilik kişilik özelliği, arkadaşça ve sahiplenici aşk tutumları şiddete karşı koruyucu ve/veya şiddetle baş etmede kolaylaştırıcı bir faktör olabilirken kaygılı ve kaçınan bağlanma şiddetle baş etmeyi zorlaştırmaktadır.

Çalışmadan çıkarılan bu sonuçların ruh sağlığı çalışanları tarafından, şiddet gören kadınların destekleyici psikoterapi süreçlerinde; kendilerini ruhsal yönden savunma güçlerini artırmak, kendilerine güven ve değer verme düzeylerini yükseltmek, ikili ilişkilerinde iletişim becerilerini ve güçlü yönlerini geliştirmelerinde kullanabilecekleri düşünülmüştür.

Bunun da şiddet mağduru kadınların şiddet sırasındaki ve sonrasındaki süreçte mücadele kapasitelerine katkıda bulunabileceği umulmaktadır.

KAYNAKLAR

1. 'Büyükyılmaz A, 'Demir Ç. Determinants Of Domestic Violence Against Women In Turkey: Multinomial Logit Model Approac. Ege Academic Review. 2016;16(3):443–50.
2. Irmak Ç, Altıntaş M. The Resilience, Attachment, Coping, And Psychopathology Of Battered Women: Comparison Of Sheltered Versus İn-Home Women. Anatolian Journal Of Psychiatry. 2017;18(2):1.
3. 'Vahip I. Psikanalitik Bakış Açısıyla Aile İçi Şiddet. In: Direk Z, Editor. Cinsiyetli Olmak: Sosyal Bilimlere Feminist Bakışlar. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları; 2007. P. 85–94.
4. 'Vahip I, 'Doğanavşargil Ö. Aile İçi Fiziksel Şiddet Ve Kadın Hastalarımız. Türk Psikiyatri Dergisi. 2006;17(2):107–14.
5. 'Gülseren L, 'Ünal B. The Hidden Side Of Covid-19 Pandemic: Domestic Violence (Tur). Journal Of Clinical Psychiatry. 2020;23(1):89–94.
6. Sen S, Bolsoy N. Violence Against Women: Prevalence And Risk Factors İn Turkish Sample. BMC Womens Health. 2017 Dec 3;17(1):100.
7. World Health Organization. Respect Women: Preventing Violence Against Women. Geneva; 2019.
8. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Kadın Sığınma Evleri Kılavuzu. 2008.
9. Who. Respect Women: Relationship Skills Strengthened . Geneva; 2018.
10. World Health Organization. Violence Against Women Prevalence Estimates, 2018. Geneva; 2021.
11. Who. Respect Women: Empowerment Of Women . Geneva; 2018.
12. “Gülseren Leyla”, “Başterzi Ayşe Devrim.” Kadına Yönelik Aile İçi Cinsiyetçi Şiddet:Klinik Uygulamada Yaklaşım Ve Sorumluluklar. In:

Gülseren L, Editor. Gündelik Yaşamdan Kliniğe Şiddet Ve Psikiyatri . Ankara; 2017. P. 55–82.

13. Péloquin K, Lafontaine Mf, Brassard A. A Dyadic Approach To The Study Of Romantic Attachment, Dyadic Empathy, And Psychological Partner Aggression. J Soc Pers Relat. 2011 Nov 14;28(7):915–42.
14. 'Ercan H. Genç Yetişkinlerin Aşk Biçemleri Ve Benlik Tipleri, Doktora Tezi. [Ankara]; 2008.
15. Nofle Ee, Shaver Pr. Attachment Dimensions And The Big Five Personality Traits: Associations And Comparative Ability To Predict Relationship Quality. J Res Pers. 2006 Apr;40(2):179–208.
16. White Jk, Hendrick Ss, Hendrick C. Big Five Personality Variables And Relationship Constructs. Pers Individ Dif. 2004 Nov;37(7):1519–30.
17. Başer D, Doğücü M. Evli Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Benlik Saygısı Ve Temel Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi [Internet]. 2021 Mar 18 [Cited 2022 Nov 12]; Available From: https://www.researchgate.net/publication/350170179_Evli_Kadınlar_da_Aile_Ici_Siddetin_Benlik_Saygisi_Ve_Temel_Kisilik_Ozellikleri_Acisindan_Incelenmesi
18. Kılınç G, Yıldız M. Kadın Konuvinde Kalan Ve Şiddete Uğramış Kadınların İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtma Düzeylerinin Örseleyici Stres, Depresyon Ve Umutsuzluk Düzeyleri İle İlişkisi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2017 May 31;3(2):1–5.
19. 'Kaptanoğlu C, 'Güleç G. Şiddetin Psikodinamik Ve Bilişsel Kökenleri. Türkiye Klinikleri Psikiyatri - Özel Konular. 2011;4(2):14–20.
20. Han Almış B, Gümüştaş F, Koyuncu Kütük E. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Kadın Ve Çocukların Ruh Sağlığına Etkileri. Psikiyatride Guncel Yaklaşımlar - Current Approaches İn Psychiatry. 2020 Jun 30;12(2):232–42.

21. Resmi Gazete.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>.
2012.
22. Türkiye’de Kadının Durumu . Ankara; 2012.
23. ’Başterzi Ad, ’Yüksel Ş. Türkiye Psikiyatri Derneği Kadına Yönelik Şiddeti Önleme Görev Grubu Raporu . In: Kadınların Yaşamı Ve Kadın Ruh Sağlığı. Ankara: Türkiye Psikiyatri Derneği Yayınları; 2013. P. 715–35.
24. Shorey Rc, Zucosky H, Brasfield H, Febres J, Cornelius Tl, Sage C, Et Al. Dating Violence Prevention Programming: Directions For Future Interventions. Aggress Violent Behav. 2012 Jul;17(4):289–96.
25. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor. Ankara; 2014.
26. ’Tatlıoğlu K, ’Küçükköse İ. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Koruma, Önleme Ve Müdahale Hizmetleri. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2015;7(13):194–209.
27. Page Az, İnce M. Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme. Türk Psikoloji Yazıları - Tpd. 2008;11(22):81–94.
28. Tel H, Kocataş S, Güler N, Tel Aydın H, Akgül Gündoğdu N. Evli Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumu Ve Etkileyen Faktörler. İbad Sosyal Bilimler Dergisi. 2019 Oct 22;256–64.
29. Çağlayandereli M, Kocacık F. Domestic Violence Towards Women: Denizli Case Study. Journal Of Human Sciences [Internet]. 2009 Jul 2 [Cited 2022 Nov 16];6(2):24–43. Available From: <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/ijhs/article/view/670>
30. Köse A, Beşer A. Kadının Değiştirilebilir Yazgısı “Şiddet.” Journal Of Anatolia Nursing And Health Sciences [Internet]. 2010 Feb 19 [Cited 2022 Nov 16];10(4):114–21. Available From: <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunihem/issue/2639/33955>

31. Coker Al, Smith Ph, Mckeown Re, King Mj. Frequency And Correlates Of İntimate Partner Violence By Type: Physical, Sexual, And Psychological Battering. Am J Public Health [Internet]. 2000 [Cited 2022 Nov 16];90(4):553–9. Available From: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/10754969/>
32. Temiz M, Beştepe E, Yıldız Ö, Küçükgöncü S, Yazıcı A, Çalikuşu C, Et Al. Yataklı Psikiyatri Servisinde Tedavisi Süren Kadın Hastalarda Aile İçi Şiddetin Hastalık Tanıları Ve Hastalık Süreciyle İlişkisi. Noro Psikiyatr Ars. 2014 Mar 5;51(1):1–10.
33. Şahin Em, Yetim D. Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım. Aile Hekimliği Dergisi. 2005;2(2):48–53.
34. Kemp A, Rawlings E, Green Bl. Post-Traumatic Stress Disorder (Ptd) İn Battered Women: A Shelter Sample. J Trauma Stress. 1991 Jan;4(1):137–48.
35. Öyekçin Dg, Yetim D, Şahin E. Kadına Yönelik Farklı Eş Şiddeti Tiplerini Etkileyen Psikososyal Faktörler. Türk Psikiyatri Dergisi. 2012;23:75–81.
36. Başar D, Sakallı N. Israrlı Takip: Tanımı Ve Sosyal Psikolojik Değişkenler İle İlişkileri. Türk Psikoloji Yazıları. 2021 May 19;24(47).
37. Walker Le. Battered Women: A Psychosociological Study Of Domestic Violence. Psychol Women Q. 1979 Sep 21;4(1):136–8.
38. Şiddetin Döngüsü - Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı [Internet]. [Cited 2022 Nov 12]. Available From: <https://morcati.org.tr/siddetin-dongusu/>
39. Söylemez Y. Aile İçi Şiddet. İn: Çift Ve Aile Terapisi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları; 2020. P. 3–10.
40. Somunoğlu S'. Toplumun Kanayan Yarası: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Kavramı Ve Yansımaları . Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi. 2014;13(2).

41. Snell Je. The Wifebeater's Wife. Arch Gen Psychiatry. 1964 Aug 1;11(2):107.
42. Mchugh Mc, Bartoszek Tar. Intimate Violence. In: Issues In The Psychology Of Women. Boston: Kluwer Academic Publishers; P. 115–42.
43. Gordon Kc, Burton S, Porter L. Predicting The Intentions Of Women In Domestic Violence Shelters To Return To Partners: Does Forgiveness Play A Role? Journal Of Family Psychology. 2004 Jun;18(2):331–8.
44. Bowlby J. The Making And Breaking Of Affectional Bonds. British Journal Of Psychiatry. 1977 Mar 29;130(3):201–10.
45. Shaver Pr, Mikulincer M. Attachment-Related Psychodynamics. Attach Hum Dev. 2002 Sep;4(2):133–61.
46. Ainsworth Ms. Infant–Mother Attachment. American Psychologist. 1979;34(10):932–7.
47. Ainsworth Ms. Attachments Beyond Infancy. American Psychologist. 1989;44(4):709–16.
48. Karahasanoğlu G, Kaya Fş. Üniversite Öğrencilerinde Aşka İlişkin Tutumlar, Kişilik Özellikleri İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Kadın Ve Toplumsal Cinsiyet Arastirmalari Dergisi [Internet]. 2019 Jun 30 [Cited 2022 Nov 12];3(1):51–62. Available From: https://www.researchgate.net/publication/334253452_Üniversite_Oğrencilerinde_Aşka_İlişkin_Tutumlar_Kişilik_Özellikleri_İle_Baglanma_Stilleri_Arasındaki_İlişkilerin_İncelenmesi
49. Bartholomew K, Horowitz Lm. Attachment Styles Among Young Adults: A Test Of A Four-Category Model. J Pers Soc Psychol. 1991;61(2):226–44.
50. Yaka Ai, Şahin Hisli N. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri'nin (Yiye-I), Kendilik Algısı, Olumsuz Otomatik Düşünceler Ve

Psikopatolojik Belirtiler Bağlamında İncelenmesi. Türk Psikoloji Yazıları [Internet]. 2010 [Cited 2022 Nov 18];13(26):64–79. Available From: [Http://Search/Yayin/Detay/110142](http://Search/Yayin/Detay/110142)

51. Selcuk E, Günaydin G, Sumer N, Harma M, Salman S, Hazan C, Et Al. Self-Reported Romantic Attachment Style Predicts Everyday Maternal Caregiving Behavior At Home. *J Res Pers*. 2010 Aug;44(4):544–9.
52. Bernier A, Dozier M. Assessing Adult Attachment: Empirical Sophistication And Conceptual Bases. *Attach Hum Dev*. 2002 Sep;4(2):171–9.
53. Najafizadeh A, Samaeelvand N, Yousefi H, Parhizgari M, Keiaei M. A Comparison Between The Attachment Styles And Mate-Selection Criteria İn Urban And Rural Girls. *International Letters Of Social And Humanistic Sciences*. 2015 Feb;47:1–9.
54. Grossmann Ke, Grossmann K, Winter M, Zimmermann P. Attachment Relationships And Appraisal Of Partnership: From Early Experience Of Sensitive Support To Later Relationship Representation. In: *Paths To Successful Development*. Cambridge University Press; 2002. P. 73–105.
55. Magdol L, Moffitt Te, Caspi A, Silva Pa. Developmental Antecedents Of Partner Abuse: A Prospective-Longitudinal Study. *J Abnorm Psychol*. 1998 Aug;107(3):375–89.
56. Dutton Dg. Attachment And Violence: An Anger Born Of Fear. In: *Human Aggression And Violence: Causes, Manifestations, And Consequences*. Washington: American Psychological Association; 2011. P. 259–75.
57. Bonache H, Gonzalez-Mendez R, Krahé B. Adult Attachment Styles, Destructive Conflict Resolution, And The Experience Of Intimate Partner Violence. *J Interpers Violence*. 2019 Jan 1;34(2):287–309.

58. Dumas Dm, Pearson Cl, Elgin Je, Mckinley Ll. Adult Attachment As A Risk Factor For Intimate Partner Violence. *J Interpers Violence*. 2008 May 13;23(5):616–34.
59. Şimşek S. Kadın Konukevlerinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınlarda Ruhsal Sağlık Durumu Ve Psikolojik Dayanıklılığın İncelenmesi. 2019 Nov 18 [Cited 2022 Nov 12]; Available From: <https://Acikbilim.Yok.Gov.Tr/Handle/20.500.12812/72815>
60. Gormley B, Lopez Fg. Psychological Abuse Perpetration İn College Dating Relationships. *J Interpers Violence*. 2010 Feb 11;25(2):204–18.
61. Craparo G, Gori A, Petruccelli I, Cannella V, Simonelli C. Intimate Partner Violence: Relationships Between Alexithymia, Depression, Attachment Styles, And Coping Strategies Of Battered Women. *J Sex Med*. 2014 Jun;11(6):1484–94.
62. Dutton Dg, Saunders K, Starzomski A, Bartholomew K. Intimacy-Anger And Insecure Attachment As Precursors Of Abuse İn Intimate Relationships1. *J Appl Soc Psychol*. 1994 Aug;24(15):1367–86.
63. Anglin K, Holtzworth-Munroe A. Comparing The Responses Of Maritally Violent And Nonviolent Spouses To Problematic Marital And Nonmarital Situations: Are The Skill Deficits Of Physically Aggressive Husbands And Wives Global? *Journal Of Family Psychology*. 1997 Sep;11(3):301–13.
64. Anabilim Dalı P, Psikoloji Programı K, Deniz Özdemir H. Bağlanma Stilleri İle Partner Şiddeti Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın Ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolü. 2020 Apr 23 [Cited 2022 Nov 12]; Available From: <https://Acikbilim.Yok.Gov.Tr/Handle/20.500.12812/623911>
65. 'Yaluğ İ, 'Tufan Ae. Aşk Fenomeni Ve Sevgi İlişkilerinin Nörobiyolojisi . *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 2010;2(4):443–56.

66. Atak H, Tastan N. Romantic Relationships And Love. Psikiyatride Guncel Yaklasimler - Current Approaches In Psychiatry. 2012;4(4):520.
67. Bilic V, Eterovic M, Marcinko D. Psychodynamic Aspects Of Love: A Narrative Review. Psychiatr Danub. 2022 Apr 22;34(1):3–10.
68. Aron A, Fisher He, Strong G. Romantic Love. In: The Cambridge Handbook Of Personal Relationships. Cambridge University Press; 2006. P. 595–614.
69. 'Fromm E. Sevmeye Sanatı (Çeviren: Selçuk Budak) İstanbul: Öteki Yayınevi. İstanbul: Öteki Yayınevi; 2007.
70. 'Onur B. Anılardaki Aşklar: Çocukluğun Ve Gençliğin Psikoseksüel Tarihi. Ankara: Kitap Yayınevi; 2005.
71. 'Lee Ja. Love Styles. In: Psychology Of Love . New Haven: Yale University Press; 1988. P. 38–67.
72. 'Büyükhahin A, 'Hovardaoğlu S. Çiftlerin Aşka İlişkin Tutumlarının Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Biçimleri Kapsamında İncelenmesi. Türk Psikoloji Dergisi . 2004;19(54):59–75.
73. 'Türk Eg, 'Demirli Yıldız A. Aşk Biçimleri, İlişki Doyumu Ve Yalnızlık: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. Turkish Psychological Counseling And Guidance Journal. 2017;7(48).
74. Üney R, Güneri Yöyen E. Benlik Yapısı, Romantik İlişki Biçimleri Ve Cinsiyet Arasındaki İlişki. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2020 Apr 4;7(1):170–84.
75. Aşk'ın Şiddeti / Violence Of The Love | Ahmet İnal - Academia.Edu [Internet]. [Cited 2022 Nov 20]. Available From: https://www.academia.edu/44546855/A%C5%9ek%C4%B0ddet%C4%B0_V%C4%B0olence_Of_The_Love

76. Power C, Koch T, Kralik D, Jackson D. Lovestruck: Women, Romantic Love And İntimate Partner Violence. *Contemp Nurse*. 2006 May 17;21(2):174–85.
77. Lelaurain S, Fonte D, Giger Jc, Guignard S, Lo Monaco G. Legitimizing Intimate Partner Violence: The Role Of Romantic Love And The Mediating Effect Of Patriarchal Ideologies.
78. Pocock M, Jackson D, Bradbury-Jones C. Intimate Partner Violence And The Power Of Love: A Qualitative Systematic Review. *Health Care Women Int*. 2020 Jun 2;41(6):621–46.
79. Keeling J, Fisher C. Women’s Early Relational Experiences That Lead To Domestic Violence. *Qual Health Res*. 2012 Nov 21;22(11):1559–67.
80. ’Cambaz M. Genç Yetişkinlerde Kişilik Tipleri İle Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. [İstanbul]; 2019.
81. Caprara G, Vecchione M, Barbaranelli C, Alessandri G. Emotional Stability And Affective Self–Regulatory Efficacy Beliefs: Proofs Of Integration Between Trait Theory And Social Cognitive Theory. *Eur J Pers*. 2013 Mar 2;27(2):145–54.
82. Costa Pt, Mccrae Rr. The Five-Factor Model, Five-Factor Theory, And Interpersonal Psychology. In: *Handbook Of Interpersonal Psychology*. Hoboken, Nj, Usa: John Wiley & Sons, Inc.; 2012. P. 91–104.
83. ’Işık S. Genç Yetişkinlerde Beş Faktörlü Kişilik Özelliklerinin Bağlanma Stillerine Göre İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. [İstanbul]: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2021.
84. Tahirovic S. Personality Traits And Borderline Personality Disorder. *Journal Of International Scientific Researches*. 2016 Jan 1;1(2):124–124.
85. ’Cüceloğlu D. İnsan Ve Davranışı. 20.Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi; 2010.

86. Eysenck Hj, Eysenck Mw. Personality And Individual Differences. Boston, Ma: Springer Us; 1985.
87. Mccrae Rr, Costa Pt. Personality Trait Structure As A Human Universal. American Psychologist. 1997 May;52(5):509–16.
88. Barrick Mr, Mount Mk. The Big Five Personality Dimensions And Job Performance: A Meta-Analysis. Pers Psychol. 1991 Mar;44(1):1–26.
89. Goldberg Lr. The Development Of Markers For The Big-Five Factor Structure. Psychol Assess. 1992 Mar;4(1):26–42.
90. Johnson Ja, Ostendorf F. Clarification Of The Five-Factor Model With The Abridged Big Five Dimensional Circumplex. J Pers Soc Psychol. 1993 Sep;65(3):563–76.
91. 'Doğan T. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ve Öznel İyi Oluş. Doğuş Üniversitesi Dergisi. 2013;14(1):56–64.
92. 'Tatlılıoğlu K. Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramı'na Göre Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Journal Of History School. 2014 Jan 1;7(XVII):939-971.
93. 'Somer O. Türkçe'de Kişilik Özelliği Tanımlayan Sıfatların Yapısı Ve Beş Faktör Modeli. Türk Psikoloji Dergisi. 1998;13(42):17–32.
94. 'Sığrı Ü, 'Gülbüz S. Akademik Başarı Ve Kişilik İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. Savunma Bilimleri Dergisi. 2011;10(1):30–48.
95. Wayne Jh, Musisca N, Fleeson W. Considering The Role Of Personality In The Work–Family Experience: Relationships Of The Big Five To Work–Family Conflict And Facilitation. J Vocat Behav. 2004 Feb;64(1):108–30.
96. Neuman Ga, Wright J. Team Effectiveness: Beyond Skills And Cognitive Ability. Journal Of Applied Psychology. 1999;84(3):376–89.

97. Caspi A, Roberts Bw, Shiner Rl. Personality Development: Stability And Change. *Annu Rev Psychol*. 2005 Feb 1;56(1):453–84.
98. İnanç By, Yerlikaya Ee. Kişilik K. In: *Kişilik Kuramları*. Ankara: Pegem Akademi; 2008. P. 277–83.
99. Tatar A, Bildik T, Saltukoğlu G, Dinçel Mg. Klinik Olmayan Örneklemde Beş Faktör Kişilik Envanteri Belirti Tarama Amaçlı Kullanılabilir Mi?: Ön Çalışma. *Fsm İlmî Araştırmalar İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi*. 2014 Dec 29;0(4):181.
100. Burger J. *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs Yayınları; 2006.
101. 'Dereboy F, 'Kesebir S, 'Kökçü F. Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği: Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması. *Yeni Sempozyum Dergisi*. 2012;50(2):99–104.
102. 'Kılıç Bç. Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Belirlenmesi Ve Hemşirenin Rolü (Yüksek Lisans Tezi). [İstanbul]: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 1999.
103. Tatar A. Translation Of Big-Five Personality Questionnaire Into Turkish And Comparing It With Five Factor Personality Inventory Short Form. *Anatolian Journal Of Psychiatry*. 2017;1.
104. Jennings Wg, Okeem C, Piquero Ar, Sellers Cs, Theobald D, Farrington Dp. Dating And İntimate Partner Violence Among Young Persons Ages 15–30: Evidence From A Systematic Review. *Aggress Violent Behav* [Internet]. 2017 Mar 1 [Cited 2023 Mar 1];33:107–25. Available From: <https://Research.Monash.Edu/En/Publications/Dating-And-İntimate-Partner-Violence-Among-Young-Persons-Ages-153>
105. Han Almış B, Koyuncu Kütük E, Gümüştas F, Çelik M (2018). Kadınlarda Ev İçi Şiddet İçin Risk Faktörleri Ve Ev İçi Şiddete Uğrayan Kadınlarda Ruhsal Bozulmanın Belirleyicileri. *Noro Psikiyatr Ars*, 55:67-72. - Google'da Ara [Internet]. [Cited 2023 Mar 1].

106. Kivrak Y, Gey N, Kivrak H, Kokacya M, Copoglu Mit, Ari M. Partner Violence Against Women, Childhood Trauma, Depression And Quality Of Life: A Population Based-Study. *Anatolian Journal Of Psychiatry*. 2015;16(5):314.
107. Han Almiş B, Gümüştas F, Koyuncu Kütük E. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Kadın Ve Çocukların Ruh Sağlığına Etkileri. *Psikiyatride Guncel Yaklasimler - Current Approaches In Psychiatry*. 2020 Jun 30;12(2):232–42.
108. 'Sözbir Şy, 'Alkaya Sa. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ve Kadınların Aile İçi Şiddetle İlgili Görüşleri. *Anadolu Psikiyatri Derg*. 2010;11(1):23–9.
109. Greulich A, Dasré A. The Association Between Women's Economic Participation And Physical And/Or Sexual Domestic Violence Against Women: A Case Study For Turkey. *Plos One*. 2022 Nov 16;17(11):E0273440.
110. Alkan Doç Ö, Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Assoc A, Cansu Yılmaz Öğrenci F, Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi A, Üyesi Ö, Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Asst G. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Etkileyen Faktörlerin Sıralı Probit Regresyon Modeliyle Belirlenmesi. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi [Internet]*. 2020 Dec
111. Kurt E, Yorguner Kupeli N, Sonmez E, Bulut Ns, Akvardar Y. Domestic Violence Among Women Attending To Psychiatric Outpatient Clinic. *Archives Of Neuropsychiatry*. 2018;
112. 'Leone J, 'Johnson M, 'Cohan C, 'Lloyd S. Consequences Of Male Partner Violence For Low-Income Minority Women. *Journal Of Marriage And Family*. 2004;66(2):472–90.
113. 'Yıldız T. Kadına Yönelik Şiddetin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. [İğdır]: İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2019.

114. Slabbert I. Domestic Violence And Poverty. Res Soc Work Pract. 2017 Mar 19;27(2):223–30.
115. Özlem E, Aşkin A* U. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ve Yoksulluk İlişkisi: Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınlar Üzerine Bir Araştırma. Kapadokya Akademik Bakış [Internet]. 2017 Dec 28 [Cited 2023 Mar 7];1(2):16–37. Available From: <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Car/Issue/33536/352608>
116. Delibaş L, Polat F, Bilir İ, Ekren A, Çelikli S. Eğitimli Gençlerin Benlik Saygısı İle Kadına Yönelik Şiddete Karşı Tutumları Arasındaki İlişki. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi Ve Folklorik Tıp Dergisi. 2020 May 31;
117. Akbağ M. An Examination On The Perception Of Violence And Its Relation To Self-Esteem Among Turkish Women. International Journal Of Human Sciences / Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 2010 Sep 21;7(2):717–30.
118. 'Ağyel M. Erken Yaşta Evlenen Ve Evliliğe Ve Evlenmeyen Aile İçi Şiddete İ Kadınların Çocuk Yaşta Lişkin Görüşlerinin Belirlenmesi . [Kars]: Kafkas Üniversitesi; 2020.
119. Akgül A. Kadına Yönelik Şiddetin, Şiddeti Uygulayan Ve Mekân Bağlamında İncelenmesi: Katledilmiş Kadınlar Örneği. Journal Of Planning. 2020;
120. Aktepe E, Atay İm. Çocuk Evlilikleri Ve Psikososyal Sonuçları. Psikiyatride Guncel Yaklasimler - Current Approaches İn Psychiatry. 2017 Dec 31;9(4):410–410.
121. Ünver H, Yıldırım H, Işık K. The Relationship Between Domestic Violence Towards Women And Depression. Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi. 2023 Jan 18;
122. Kotan Z, Kotan Vo, Yalvaç Hd, Demir S. Association Of Domestic Violence Against Women With Sociodemographic Factors, Clinical

- Features, And Dissociative Symptoms In Patients Who Receive Services From Psychiatric Outpatient Units In Turkey. *J Interpers Violence*. 2020 Aug 21;35(15–16):2711–31.
123. Dokkedahl Sb, Kirubakaran R, Bech-Hansen D, Kristensen Tr, Elklit A. The Psychological Subtype Of İntimate Partner Violence And İts Effect On Mental Health: A Systematic Review With Meta-Analyses. *Syst Rev*. 2022 Aug 10;11(1):163.
124. Achor J, Ibekwe P. Challenges Of Recognition Of The Psychiatric Aspects Of İntimate Partner Violence. *Ann Med Health Sci Res*. 2012;2(1):78.
125. Dillon G, Hussain R, Loxton D, Rahman S. Mental And Physical Health And Intimate Partner Violence Against Women: A Review Of The Literature. *Int J Family Med*. 2013 Jan 23;2013:1–15.
126. Kandeğer A, Nazıroğlu A. The Mediating Effects Of Self-Perception And Somatoform Dissociation İn The Relationship Between Domestic Violence And Suicidal İdeation. *Arch Womens Ment Health*. 2021 Apr 15;24(2):251–7.
127. Alkan Ö, Serçemeli C, Özmen K. Verbal And Psychological Violence Against Women İn Turkey And İts Determinants. *Plos One*. 2022 Oct 10;17(10):E0275950.
128. Seçgin L, Arslan T, Tarı Selçuk K. Türkiye’de Son Beş Yılda Kadına Yönelik Şiddet: Covid-19 Pandemisinin Etkisi. *Humanistic Perspective*. 2022 Jan 20;
129. Ataman H, Bozkurt A, Öztürk Akdeniz C. Investigation Of Women’s Awareness Levels Of Domestic Violence. *Sted / Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 2022 Oct 25;
130. Tanrıverdi G, Çapık C, Yalçın Gürsoy M. Prevalence Of Domestic Violence Against Married Women İn Turkey And Associated Risk

- Factors. Türkiye Klinikleri Journal Of Medical Sciences. 2018;38(3):218–29.
131. Babacan Gümüş A. Prevalence Of Intimate Partner Violence Against Women And Women's Methods Of Coping*. J Psychiatr Nurs. 2020;
132. Genç Y, Altıparmak İb, Ustabası Gündüz D. Kadına Yönelik Şiddetin Erkekler Tarafından Değerlendirilmesi: Sakarya Örneği. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2019 Jun 30;
133. Çifçi S, Açık Y. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ve Nedenleri. Artuklu International Journal Of Health Sciences. 2022;2(2):1–7.
134. 'Günay Y, 'Unluoğlu İ. Hamilelikte Aile İçi Şiddeti: Birinci Basamak Sağlık Kurumuna Başvuran Kadınlar Arasında Bir Araştırma. Anadolu Psikiyatri Dergisi . 2002 Apr;3(2):75–87.
135. 'Avcı S. Gebelikte Aile İçi Şiddetin Kortizol Hormon Salınımı Ve Yenidoğana Etkisi . [Gaziantep]: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2019.
136. 'Oğurlu M. Gebelerde Eş Şiddetinin Doğum Korkusuna Etkisi. [Ordu]: Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2020.
137. Taşpınar A, Karabudak Ss, Çoban A, Adana F. Gebelikte Aile İçi Şiddete Maruz Kalmanın Postpartum Depresyon Ve Maternal Bağlanmaya Etkisi. Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi [Internet]. 2021 Apr 23 [Cited 2023 Mar 6];7(1):94–102. Available From: <https://Dergipark.Org.Tr/En/Pub/Adiyamansaglik/Issue/61370/806662>
138. Yanık A, Hanbaba Z, Soygür S, Ayaltı B, Doğan M. Kadına Yönelik Şiddet Davranışlarının Değerlendirilmesi: Türkiye'den Kanıt. Ejovoc : Electronic Journal Of Vocational Colleges. 2015 Jan 18;4(4).
139. Sahin B, Dunder P. Violence Against Women And Quality Of Life. Anatolian Journal Of Psychiatry. 2017;1.

140. Pir S, Hashemi L, Gulliver P, McIntosh T, Fanslow J. Which Aspects Of Social Support Enhance Positive Mental Health In The Context Of Intimate Partner Violence? *Violence Against Women*. 2022 Aug 22;107780122211149.
141. Griffing S, Ragin Df, Morrison Sm, Sage Re, Madry L, Primm Bj. Reasons For Returning To Abusive Relationships: Effects Of Prior Victimization. *J Fam Violence*. 2005 Oct;20(5):341–8.
142. Bilican Gökkaya V, Öztürk M. Çocukluktaki Aile İçi Şiddet Öyküsü İle Flört Şiddeti Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2021 Dec 28;219–40.
143. Dogrucan A, Yıldırım Z. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Üzerine Bir İnceleme. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* [Internet]. 2020 Aug 31 [Cited 2023 Mar 6];2(2):122–38
144. Bir Araştırma İ, Örneği A. Kadına Yönelik Şiddet Ve Kadın Konukevi Hizmetine İlişkin Bir Araştırma: Ankara Örneği. *Türkiye Sağlık Bilimleri Ve Araştırmaları Dergisi* [Internet]. 2019
145. Öğrencilerinin Ü, İlişkilerinde R, İstismar A. Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkilerinde Algıladıkları İstismar. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi* [Internet]. 2014 Oct 13
146. Craparo G, Gori A, Petrucci I, Cannella V, Simonelli C. Intimate Partner Violence: Relationships Between Alexithymia, Depression, Attachment Styles, And Coping Strategies Of Battered Women. *J Sex Med*. 2014 Jun 1;11(6):1484–94.
147. Karakoc B, Gulseren L, Cam B, Gulseren S, Tenekeci N, Mete L. Prevalence Of Intimate Partner Violence And Associated Factors. *Noro Psikiyatı Ars*. 2015 Dec 3;52(4):324–30.
148. 'Selçuk S. Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları Açısından Bağlanma Stili, Kadına Yönelik Şiddet Tutumu Ve Benlik

Saygısının İncelenmesi . [İstanbul]: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü ; 2021.

149. 'Serin S. Eş Şiddetine Maruz Kalıp Sığınma Evinde Kalan Kadınlarda Bağlanma, Başa Çıkma Ve Ruhsal Travma Arasındaki İlişki . [Kocaeli]: Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü ; 2016.
150. Gezen M, Oral Et. Kadın Sığınma Evinde Yaşayan Kadınlar İle Şiddet Gördüğü Evde Yaşamaya Devam Eden Kadınların Bağlanma Biçimlerinin Ve Ruhsal Belirti Düzeylerinin İncelenmesi / Attachment Styles And Psychological Symptoms Of Women Continue To Live In The House They Were Subjected To Violence And Women Living In Shelter Houses After The Violence. *Düşünen Adam: The Journal Of Psychiatry And Neurological Sciences*. 2013 Mar 15;
151. 'Yörük Tepe İ, 'Çalık Var E. Üniversite Öğrencilerinin Aşka Ve Flört Şiddetine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi . *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2021;14(77).
152. Pocock M, Jackson D, Bradbury-Jones C. Intimate Partner Violence And The Power Of Love: A Qualitative Systematic Review. *Health Care Women Int*. 2020 Jun 2;41(6):621–46.
153. 'Sezgin H. Partneri Tarafından Şiddet Görmüş Ve Kadın Sığınma Evinde Barınan Kadınların Kullandıkları Başetme Yöntemleri İle Algıladıkları Sosyal Desteğin Ruhsal Sağlıkları İle İlişkisinin İncelenmesi . [İstanbul]: İstanbul Üniversitesi; 2007.
154. 'Elmas Ç, 'Adak N, 'Kuşoğlu Gc. Does Marital Status Affect Violence Against Women? A Perusal On Turkey. *Sdü Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2021 Dec;54:149–64.
155. 'Yüksel H. Türkiye’de Kadına Partneri Tarafından Uygulanan Şiddetin Sosyo-Ekonomik Belirleyicileri: Yatay Kesit Veri Analizi . [Denizli]: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ; 2020.

156. 'Eşkinat R. Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet* (Boşanmış Kadınlara Yönelik Araştırma) . Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi . 2013 Jul;37.
157. Shaver Pr, Brennan Ka. Attachment Styles And The “Big Five” Personality Traits: Their Connections With Each Other And With Romantic Relationship Outcomes. Pers Soc Psychol Bull. 1992 Oct 2;18(5):536–45.

EKLER

EK-1

SOSYODEMOGRAFİK VERİ FORMU

Bu form size ve yaşadığınız şiddete ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Bu çalışmalarda GÖNÜLLÜLÜK VE GİZLİLİK esastır. Bu çalışmanın sonuçları kadına şiddet farkındalığı ve çözümleri için kullanılacaktır. Formda kim olduğunuzla ilgili herhangi bir soru bulunmamaktadır. Sorulara size uygun olan cevapları veriniz ve hiçbir soruyu atlamamaya gayret ediniz, birden çok seçenek birden doğruysa çoklu işaretleme yapabilirsiniz. Katılımınız ve yardımlarınız için çok teşekkür ederim.

Dr. Selin Balki Tekin

Hasta kodu:

Soru 1) Yaşınız?

Soru 2) Doğum yeriniz?

a-Marmara bölgesi b-Ege bölgesi c-Akdeniz bölgesi d-Karadeniz bölgesi e-İç Anadolu bölgesi f- Doğu Anadolu bölgesi g-Güneydoğu Anadolu bölgesi h-Yurtdışı

Soru 3) Kaç kardeşsiniz?

Soru 4) Eğitim durumunuz?

a-Okur yazar değil b-İlköğretim Mezunu c-Lise Mezunu d-Üniversite Mezunu

e-Yüksek Lisans -Doktora

Soru 5) Mesleğiniz?

Soru 6) Medeni durumunuz?

a- Evli b- Bekar c- Dul d- Boşanmış e- Ayrı yaşıyor

Soru 7)Kaç yaşında evlendiniz?

Soru 8) Evli iseniz kaçınıcı evliliğiniz?

Soru 9) Kaç yıldır evlisiniz?

Soru 10) Evlilik kararınız nasıl oldu?

a) Flört/arkadaşlık b) Görücü usulü c) Aile kararı ile d) Kaçarak e) Diğer

Soru 11) Varsa nikah türünüz?

a) Nikahı yok b) Resmi nikah c) Dini nikah

Soru 12) Çocuk sayınız?

Soru 13) Sigara alkol madde kullanım öykünüz var mı?

1) Yok 2) Sigara 3) Alkol 4) Uyuşturucu madde

Soru 14) Yetişme ortamınız?

1) Çekirdek aile 2) Geniş aile 3) Akraba yanı 4) Yetiştirme yurdu 5) Diğer

Soru 15) Yaşadığınız yer? 1) İl 2) İlçe 3) Köy

Soru 16) Oturduğunuz evin durumu? 1) Müstakil ev 2) Apartman dairesi

Soru 17) Evde kaç kişiyle birlikte yaşıyorsunuz?

Soru 18) Evde Kiminle Birlikte Yaşıyorsunuz? (Birden fazla şık işaretlenebilir)

1)eşi 2) çocukları 3)kayınvalide 4)kayınbaba 5)eşin kardeşleri 6)kendi annesi 7)kendi babası 8)kendi kardeşleri 9)diğer

Soru 19) Çocukluk döneminde (18 yaş altı) anne-baba kaybınız var mı?

1) Yok 2) Anne kaybı 3) Baba kaybı 4) İkisinin de kaybı

Soru 20) Anne baba ayrılığı var mı? a) Yok b) Var

Soru 21) Varsa siz kaç yaşındayken ayrıldılar?

Soru 22) Annenizin eğitim düzeyi

Soru 23) Babanızın eğitim düzeyi

Soru 24) Şimdiye kadar intihar girişiminiz oldu mu? 1) Hayır 2) Evet

Soru 25) Geçmişte psikiyatrik başvurunuz var mı? 1)yok 2) var

Soru 26) Eşinizin eğitim düzeyi

Soru 27) Eşinizin düzenli bir işi ve geliri var mı?

A- Yok B-Var Varsa mesleği?

Soru 28) Son dönemdeki aile gelir durumunuz?

1) 3000 TL ve altı 2)3000- 5000 TL 3) 5000 –8000 TL 4) 8000 TL ve üstü

Soru 29) Eşinizin geçmişte psikiyatrik başvurusu var mı? 1) Yok 2) Var

Soru 30) Eşinizin sigara, alkol, madde kullanım öyküsü var mı?

1) Yok 2) Sigara 3) Alkol 4) Uyuşturucu

Soru 31) Eşinizin adliyeye yansıyan suç işleme öyküsü var mı?

1) Hayır 2) İnsana dönük suç 3) Mala dönük suç 4) Kamu düzeniyle ilgili suç

Soru 32) Eşinizin sizinle beraberken başka bir kadınla ilişkisi oldu mu?1) Hayır 2)

Evet 3) Bilmiyorum

33-49 arasındaki soruları sadece eşinden şiddet görmekte olan katılımcılar cevaplandıracaktır.

Soru 33) Hangi tip şiddete maruz kaldınız?

a) Fiziksel şiddet (yumruk, tekme, yerde sürüklenme, tokat atma, itkleme, saç çekme vb.)

b) Duygusal şiddet (hakaret, küfür etme, küçük düşürme, korkutma, tehdit etme vb.)c)

Cinsel şiddet (cinsel birlikteliğe zorlama, istenmeyen öpme veya dokunma vb.)

d) Ekonomik şiddet (çalışmasına engel olmak, işten ayrılmasına sebep olmak, parasını elinden almak, ihtiyaçlar için para vermemek vb.)

e)Sözel şiddet(lakap takmak, küçük düşürücü konuşmak, düzenli olarak aşağılayıcı sözler söylemek vb.)

Soru 34) Evliliğinizin kaçınıcı yılından itibaren şiddet gördünüz?

Soru 35) Şiddete ne kadar süre maruz kaldınız?

Soru 36) Eşiniz size hangi gerekçelerle fiziksel şiddet uyguluyordu?

a-Eşe itaatsizlik	f-Gereksiz harcamalar/ekonomik yetersizlikler/kumar
b-Çocuklarla yeterince ilgilenmeme	g- Kıskançlık-öfke problemleri
c-Eşin ailesine saygısızlık	h-Kadının eşinden daha çok para kazanması
d-Eşin cinsel isteklerini karşılamama	ı-alkol/madde etkisi
e-Ev işlerini aksatma	i-Diğer açıklayınız

Soru 37) Gebeliğiniz boyunca hiç şiddete uğradınız mı? a- Evet b-Hayır

Soru 38) Yanıtınız evetse ne tür bir şiddete maruz kaldınız?

a- Fiziksel şiddet b-Duygusal şiddet c-Cinsel şiddet d-Ekonomik şiddet e-Sözel şiddet

Soru 39) Şiddete maruz kaldığınızda ne tepki gösterdiniz?

1)Hiç tepki göstermedim.	6)Karakola /Adli birimlere başvurdum.
2)Sözle karşılıklıta bulundum.	7)Bir sağlık kuruluşuna gittim.
3) Komşulardan yardım isteğinde bulundum.	8)Darıldım, bir süre konuşmadım.
4) Ailemden yardım isteğinde bulundum.	9)Şiddetle karşılık verdim
5)Evi terk ettim.	10)Diğer, (belirtiniz)

Soru 40) Yaşadığınız şiddet sonrası eğer tepkide bulunmadıysanız sebebi nedir?

a-Çocukların elimden alınacağı korkusu	d-Aile baskısı
b-Ekonomik sebepler	e-Bariştirma yoluna gidilmesi
c-Şiddetin tekrarlaması korkusu	g-Diğer açıklayınız

Soru 41) Yaşadığınız şiddet olayını kimseyle paylaştınız mı?

A-Ailemle b- Arkadaşlarımla c- Komşularımla d- Uzman biriyle (doktor, psikolog vb.)
e-Hiç kimseyle f-Diğer

Soru 42) Daha önce şiddete maruz kalma hakkında bir psikiyatriste başvurduğunuz mu?

- 1) Hayır 2) Evet

Soru 43) Şiddete uğradıktan sonra herhangi bir kuruma başvurduunuz mu?

1)Karakol 2) Savcılık 3) Kadın konukevleri 4) Hastane 5)Aile ve Sosyal hizmetler İl Müdürlüğü 6)Belediyeler, valilik vs. 7)Diğer.

Soru 44) Siz şiddete uğradığınızı söylediğinizde/gördüklerinde (eğer söylediyse/gördülerse) aile üyeleriniz nasıl bir tepkide bulunuyorlardı?

A-Evliliğimi sürdürmemi/sessiz kalmamı söylediler.

b- Tepki vermediler, ilgilenmediler.

C- Yardım çağrısında bulundular, ayrılmamı söylediler.

D) Diğer

Soru 45) Çocukluk çağında (18 yaş altında) anne-babanız arasında gerçekleşen bir şiddete tanıklık ettiniz mi? 1) Hayır 2) Evet

Soru 46) Evlenmeden önce size ailenizde fiziksel şiddet uygulayan oldu mu?

a- Evet b- Hayır

Soru 47) Kadın konukevlerini duydunuz mu? a- Evet b- Hayır

Soru 48) Eğer duyduysanız konukevinden nasıl haberdar oldunuz?

1) Arkadaş, komşu vs. 2) Emniyet güçleri 3) Gazete, TV, internet vs. 4) Doktor 5)Diğer

Soru 49) Hiç kadın konukevinde kaldınız mı? a-Evet b- Hayır

EK-2

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR BELGESİ (Çalışma grubu için)

“Aile içi şiddet gören kadınlarda aşka ilişkin tutumlar ile bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerinin ilişkisinin incelenmesi” isimli bir çalışmada yer almak üzere davet edilmiş bulunmaktasınız. Bu çalışma, araştırma amaçlı olarak yapılmaktadır. Sizin de bu araştırmaya katılmanızı öneriyoruz. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Çalışmaya katılma konusunda karar vermeden önce araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini ve nasıl yapıldığını, sizinle ilgili bilgilerin nasıl kullanılacağını, çalışmanın neler içerdiğini bilmeniz önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okuyun ve sorularınıza açık yanıtlar isteyin. Çalışma hakkında tam olarak bilgi sahibi olduktan sonra ve sorularınız cevaplandıktan sonra eğer katılmak isterseniz sizden bu formu imzalamanız istenecektir.

Çalışmanın amaçları ve dayanağı nelerdir, benden başka kaç kişi bu çalışmaya katılacak?

Çalışmanın amacı kadına şiddetin farkındalığının artırılması, şiddet gören kadınlara yönelik destekleyici psikoterapi süreci için yol gösterici olabileceği düşünülen özelliklerin irdelenmesidir. Çalışmaya Pamukkale Üniversitesi Psikiyatri polikliniklerine başvuran 64 aile içi şiddete uğramış gönüllü kadın ve 64 aile içi şiddete uğramamış gönüllü kadın alınacaktır. Araştırmanın yaklaşık 1 yıl sürede tamamlanması planlanmaktadır.

Bu çalışmaya katılmalı mıyım?

Bu çalışmada yer alıp almamak tamamen size bağlıdır. Eğer katılmaya karar verirsiniz bu yazılı bilgilendirilmiş olur formu imzalamanız için size verilecektir. Şu anda bu formu imzalasanız bile istediğiniz herhangi bir zamanda bir neden göstermeksizin çalışmayı bırakmakta özgürsünüz. Eğer katılmak istemezseniz veya çalışmadan ayrılırsanız, doktorunuz tarafından size uygulanan tedavide herhangi bir değişiklik olmayacaktır. Çalışmanın herhangi bir aşamasında onayınızı çekmek hakkına da sahiptir.

Bu çalışmaya katılırsam beni neler bekliyor?

Sizin bu çalışma için sadece sosyodemografik veri formu ve 4 adet ölçek formu doldurmanıza gereksinim vardır, herhangi bir girişimsel işlem uygulanmayacaktır. Araştırmanın yaklaşık 1 yıl sürede tamamlanması planlanmaktadır.

Çalışmada yer almamın yararları nelerdir?

Bu araştırmadan size doğrudan tıbbi olarak bir yarar sağlanması söz konusu olmamakla beraber çalışmadan çıkarılan sonuçlar başka insanların destekleyici terapi tedavilerinin yararına kullanılabilecek, kadına şiddet hakkında farkındalık yaratılmasına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmaya katılmamın maliyeti nedir? Çalışmaya katılmakla herhangi bir parasal yük altına girmeyeceksiniz ve size de herhangi bir ödeme yapılmayacaktır.

Kişisel bilgilerim nasıl kullanılacak?

Araştırmacı kişisel bilgilerinizi; araştırmayı ve istatistiksel analizleri yürütmek için kullanacaktır ve kimlik bilgileriniz çalışma boyunca araştırmacı tarafından gizli tutulacaktır. Çalışmanın sonunda, araştırma sonucu ile ilgili olarak bilgi istemeye hakkınız vardır. Yazılı izniniz olmadan, sizinle ilgili bilgiler başka kimse tarafından görülemez ve açıklanamaz. Çalışma sonuçları çalışma tamamlandığında bilimsel yayınlarda kullanılabilecektir, ancak kimliğiniz açıklanmayacaktır.

Daha fazla bilgi, yardım ve iletişim için kime başvurabilirim?

Çalışma ile ilgili bir sorunuz ya da çalışma ile ilgili ek bilgiye gereksiniminiz olduğunda aşağıdaki kişi ile lütfen iletişime geçiniz.

ADI : Selin Balki Tekin GÖREVİ : Araştırmacı doktor

TELEFON : 02582964569

(Gönüllünün/Hastanın Beyanı)

Psikiyatri Anabilim Dalında / Kliniğinde, Dr. Selin Balki Tekin tarafından tıbbi bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili **yukarıdaki bilgiler** bana aktarıldı ve ilgili metni okudum. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya “katılımcı” olarak davet edildim. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu koşullarla söz konusu klinik araştırmaya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın, gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

- a. Araştırmaya katılmayı reddetme hakkına sahip olduğum bana bildirildi. Bu durumun tıbbi bakımına ve hekim ile olan ilişkiye herhangi bir zarar getirmeyeceğini de biliyorum.
- b. Sorumlu araştırmacı/hekime haber vermek kaydıyla, hiçbir gerekçe göstermeksizin istediğim anda bu çalışmadan çekilebileceğimin bilincindeyim. Bu çalışmaya katılmayı reddetmem ya da sonradan çekilmem halinde hiçbir sorumluluk altına girmeyeceğimi ve bu durumun şimdi ya da gelecekte gereksinim duyduğum tıbbi bakımı hiçbir biçimde etkilemeyeceğini biliyorum. *(Ancak araştırmacıları zor durumda bırakmamak için araştırmadan çekileceğimi önceden bildirmemin uygun olacağının bilincindeyim).*
- c. Çalışmanın yürütücüsü olan araştırmacı/hekim, çalışma programının gereklerini yerine getirme konusundaki ihmalim nedeniyle tıbbi durumuma herhangi bir zarar verilmemesi koşuluyla onayımı almadan beni çalışma kapsamından çıkarabilir.
- d. Çalışmanın sonuçları bilimsel toplantılar ya da yayınlarda sunulabilir. Ancak, bu tür durumlarda kimliğim kesin olarak gizli tutulacaktır.
- e. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili olarak herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana da bir ödeme yapılmayacaktır.
- f. Bu formun imzalı bir kopyası bana verilecektir.

Katılımcı

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Tarih:

Görüşme tanığı

Adı soyadı, unvanı:

Adres:

Tel:

İmza:

Tarih:

Bilgilendiren Araştırmacı

Adı, soyadı: Dr.Selin Balki Tekin

Adres: PAÜ Psikiyatri AD.

Tel:02582964569

İmza:

Tarih:

EK-3

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR BELGESİ
(Sağlıklı kontrol grubu için)

Doç. Dr. Ayşe Nur İnci Kenar'ın sorumlu araştırmacısı olduğu, 'Aile içi şiddet gören kadınlarda aşka ilişkin tutumlar ile bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerinin ilişkisinin incelenmesi' isimli bir araştırma yapılması planlanmaktadır.

Çalışmanın amacı kadına şiddetin farkındalığının artırılması, şiddet gören kadınlara yönelik destekleyici psikoterapi süreci için yol gösterici olacak özelliklerinin irdelenmesidir.

Bu çalışmanın bilimsel olarak yürütülebilmesi için, araştırmaya katılan şiddete uğramış kişiler dışında, şiddete uğramamış kişilere de sosyodemografik veri formu ve 4 adet ölçek formu doldurulmasına gereksinim vardır. Bu sayede, şiddete uğramış kişilerin verileri, siz şiddete uğramamış kişiler ile karşılaştırılabilecektir.

Bu çalışmaya, “ **kontrol grubu**” olarak katılmayı kabul ederseniz, sizden istenen tek şey sosyodemografik veri formu ve 4 adet ölçek formu doldurulmasıdır, herhangi bir girişimsel işlem uygulanmayacaktır. Araştırmacı sizden elde edilen sonuçları, araştırmayı ve istatistiksel analizleri yürütmek için kullanacaktır ancak kimliğiniz gizli tutulacaktır.

Bu çalışmada yer alıp almamak tamamen size bağlıdır. Eğer katılmaya karar verirsiniz bu yazılı bilgilendirilmiş olur formu imzalamanız için size verilecektir.

(Katılımcının Beyanı)

Psikiyatri Anabilim Dalında / Kliniğinde, Dr. Selin Balki tarafından tıbbi bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı ve ilgili metni okudum. Bu koşullarla “kontrol grubu” olarak, sosyodemografik veri formu ve ölçek formlarını doldurulmayı kabul ediyorum. Bu formun imzalı bir kopyası bana verilecektir.

Katılımcı:

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Tarih:

Katılımcı ile görüşen araştırmacı:

Adı soyadı, unvanı: Dr. Selin Balki Tekin

Adres: PAÜ Psikiyatri AD

Tel: 0258 2964569

İmza:

Tarih:

EK-4

AŞKA İLİŞKİN TUTUMLAR ÖLÇEĞİ (LAS)

Sizden genel olarak, birlikte olduğunuz kişiyi düşünerek her ifadeyi değerlendirmeniz istenmektedir. **Lütfen her ifadeyi dikkatle okuyup ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne derece yansıttığını, her ifadenin karşısında bulunan ve sizin için en uygun olan boşluğu işaretleyiniz.**

	Kesinlikle yanlış	Yanlış	Kararsızım	Doğru	Kesinlikle doğru
1. Birlikte olduğum kişi bana ilgi göstermediğinde, kendimi baştan aşağıya hasta hissederim.					
2. Birlikte olduğum kişi diğer insanlarla yaptığım bazı şeyleri bilseydi, bozulurdu.					
3. Onun benimle ilgili bilmediği şeylerin onu incitmeyeceğine inanıyorum.					
4. Birlikte olduğum kişi için her şeye katlanırım.					
5. Birlikte olduğum kişiyi seçerken göz önünde bulundurduğum temel şey, ailem üzerinde nasıl bir etki bırakacağıdır.					
6. Birlikte olduğum kişinin başka biriyle de birlikte olduğundan kuşkulanırsam, rahat edemem.					
7. Arkadaşlığımız zamanla aşka dönüştü.					
8. Birlikte olduğum kişi ve ben fiziksel olarak tam bir uyum içerisindeyiz.					
9. Birlikte olduğum kişinin mutluluğunu kendi mutluluğumun önüne koymadıkça mutlu üzerinde nasıl bir etkisi olacağı idi.					
12. Birlikte olduğum kişi ideal fiziksel güzellik/ yakışıklılık standartlarıma uygun.					
13. Birlikte olduğum kişinin isteklerini yerine getirebilmesi için genellikle kendi isteklerimden özveride bulunmaya hazırım.					
14. Aşk ilişkimiz iyi bir arkadaşlıktan doğduğu için çok doyum vericidir.					
15. Birlikte olduğum kişi bir süre bana ilgi göstermezse bazen ilgisini tekrar çekmek için aptalca şeyler yaparım.					
16. Birbirimizi gerçekten anlıyoruz.					
17. Birlikte olduğum kişi ve çok sayıda başkalarıyla 'aşk oyunu' oynamaktan hoşlanırım.					
18. Birlikte olduğum kişiyle yoğun bir ilişkiye girmeden önce çocuk sahibi olmamız durumunda onun kalıtsal özellikleri ile benimkinin ne kadar uyumlu olduğunu bulmaya çalışırım.					
19. Bazen onun öteki sevgilileri hakkında bilgi edinmesini engellemek zorunda kalırım.					
20. Birlikte olduğum kişiyi seçerken en önemli faktör, onun iyi bir anababa olup olamayacağı idi.					
21. Birlikte olduğum kişiye acı çektirmektense kendim acı çekmeyi tercih ederim.					
22. Uzun süreli bir arkadaşlıktan doğduğu için aşkımız aşkların en iyisidir.					
23. Birbirimiz için yarattığımızı düşünüyorum.					
24. Aşkımız gizemli, mistik bir duygu değil, gerçek bir arkadaşlıktır.					

EK-5

ERİŞKİN BAĞLANMA BİÇİMİ ÖLÇEĞİ (EBBÖ)

Aşağıda 18 tane cümle bulunmaktadır. Lütfen bu cümlelerin sizin kişisel görüş ve davranışlarınızı ne kadar yansıttığını değerlendirin ve yanıtlarınızı tüm yaşamınızı göz önünde bulundurarak verin. Her sorunun yanında "doğru" ve "yanlış" seçenekleri bulunmaktadır. Sizin durumunuza en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

1. Kendimi rahat bırakıp başka insanlara bağlanmak zor gelir.	Doğru / Yanlış
2. İhtiyacın olduğunda başkaları asla orada olmaz.	Doğru / Yanlış
3. Başka birine rahatça bağlanırım.	Doğru / Yanlış
4. İhtiyacım olduğunda başkalarının yanımda olacağını bilirim.	Doğru / Yanlış
5. İhtiyacım olduğunda başkalarının yanımda olacağına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.	Doğru / Yanlış
6. Başka bir insana tümüyle güvenmek zor gelir.	Doğru / Yanlış
7. Sıklıkla terk edilme kaygıları yaşamam.	Doğru / Yanlış
8. Sıklıkla birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği endişesine kapılırım.	Doğru / Yanlış
9. Başkalarının benimle benim istediğim kadar yakınlık kurmadıklarını düşünürüm.	Doğru / Yanlış
10. Sıklıkla birlikte olduğum kişinin benimle kalmak istemeyeceği endişesi yaşarım.	Doğru / Yanlış
11. Başka bir insanla tümüyle bütünleşmek isterim.	Doğru / Yanlış
12. Başka bir insanla tümüyle bir olma arzum insanları benden uzaklaştırır.	Doğru / Yanlış
13. Başkalarıyla yakın ilişkiler kurmayı kolay bulurum.	Doğru / Yanlış
14. Başka birinin benimle çok yakın olma isteğinden rahatsız olmam.	Doğru / Yanlış
15. Başka birinin benimle çok yaklaşması beni endişelendirir.	Doğru / Yanlış
16. Başka birini kendime yakınlaştırmak konusunda rahatımdır.	Doğru / Yanlış
17. Sıklıkla birlikte olduğum kişi benimle benim kendimi rahat hissedebileceğimden daha çok yakınlaşmak ister.	Doğru / Yanlış
18. Sıklıkla birlikte olduğum kişi ile onun kendini rahat hissettiğinden daha yakın olmak isterim.	Doğru / Yanlış

EK-6**EK-5 AİLE İÇİ KADINA YÖNELİK ŞİDDET ÖLÇEĞİ**

Aşağıda eşinizin size karşı olabilecek davranış ve tutumları ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Her bir seçeneğin karşısındaki cevaplardan size uygun olanını (X) şeklinde işaretleyiniz. Lütfen her seçeneğe uygun cevabı vermeye ve atlamamaya özen gösteriniz.

	Hiçbir Zaman	Bazen	Her Zaman
	1	2	3
1- Tekme ve tokat atar.			
2- Yaptığım şeyleri över.			
3- Bana sözle hakaret eder.			
4- İşimi bırakmamı istiyor.			
5- Başka erkeklerle konuşmama izin verir.			
6- Boğazımı sıkarak boğmaya çalışır.			
7- Dışarı çıkmama izin verir.			
8- Benim kararlarımı da sorar.			
9- İş gezilerine, yemek ve eğlencelere gitmeme izin verir.			
10- Cinsel isteklerini yapmazsam bana kötü davranır.			
11- Cezalandırmak için elimi, kolumu, ağzımı bağlar.			
12- Bana sevgi gösterir.			
13- İsteklerini bağırarak belirtir.			
14-İşimde ilerlememi ister.			
15- İstemediğim halde cinsel ilişkiye zorlar.			
16- Aç, susuz bırakır.			
17- Ailemi ve arkadaşlarımı aşağılar.			
18- Küfür eder.			
19- Getirdiğim paranın hepsini alır.			
20- Başka kadınlarla ilgilenir.			
21- Üzerimde sigara söndürür.			
22- Bana güzel sözler söyler.			
23- Kötü bir anne olduğumu söyler.			
24- Gelirimizi içki, kumar gibi şeylere harcar.			

25- Cinsel bölgelerime zarar verir.			
26- Hamile iken döver.			
27- Ondan korkarım.			
28- Yaptığım iyi şeyleri över.			
29- Geliş-gidiş saatlerimi kontrol eder.			
30- Benim cinsel isteklerimi de önemser.			
31- Eline geçeni üzerime doğru fırlatır.			
32- Sevdiğim şeyleri yaptırmaz.			
33- Düşüncelerimi sormaz			
34- İşyerime gelip olay çıkarır.			
35- İstemediğim şekilde cinsel ilişkide bulunmamı ister.			
36- Bir odaya kilitler.			
37- Evlilik yıldönümü, doğum günü gibi özel günlerde yanımda olur.			
38- Bir şey yapmamı istediğinde rica eder.			
39- Giydiklerime karışır.			
40- Kadınlık görevimi yapmadığımı söyler.			
41- Sopa, kemer gibi araçlarla döver.			
42- Diğer insanlarla ilişkilerimi kontrol eder, kısıtlar.			
43- Kötü bir eş olduğumu söyler.			
44- Kendime harcama yapmama izin verir.			
45- Cinsel ilişki sırasında vurur.			
46- Silahla korkutur, yaralar.			
47- Kendisine karşı duygularımı ifade etmeme izin verir.			
48- İşe yaramadığımı söyler.			
49- Özel ihtiyaçlarımı karşılamam için para verir.			
50- Cinsel ilişkiye isteksiz olduğumu söyleyerek alay eder.			

EK-7 Büyük Beş-50 Kişilik Testi Türkçe Formu

Kendinizi nasıl tanımlarsınız? Her bir ifadenin size ne kadar uygun olduğunu ifadenin yanındaki cevaplardan uygun olanını işaretleyerek belirtiniz. Kendinizi, gelecekte, olmak istediğiniz gibi değil, şu an nasıl görüyorsanız o şekilde tanımlayın.	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Orta / Kararsız	Biraz Uygun	Çok Uygun
1. Toplantıların gözdesiyimdir.					
2. Başkalarına pek ilgi duymam.					
3. Her zaman hazırlıklıyım.					
4. Kolayca kendimi baskı altında hissederim.					
5. Kelime hazinem zengindir.					
6. Çok konuşmam.					
7. İnsanlarla ilgilenirim.					
8. Kişisel eşyalarımı etrafta bırakırım.					
9. Genelde rahatımdır.					
10. Soyut fikirleri kavramakta zorlanırım.					
11. İnsanların arasında kendimi rahat hissederim.					
12. İnsanlara hakaret ederim.					
13. Detaylara dikkat ederim.					
14. Her şeye endişelenirim.					
15. Olayları zihnimde canlandırırım.					
16. Arka planda kalmayı tercih ederim.					
17. Başkalarının duygularını anlayıp paylaşıyorum.					
18. İşleri karmakarışık yaparım.					
19. Nadiren kendimi keyifsiz hissederim.					
20. Soyut fikirlerle ilgilenmem.					
21. Konuşmayı genelde ben başlatırım.					
22. Başka insanların problemleriyle ilgilenmem.					
23. İşleri hemen hallederim.					
24. Kolayca huzursuz olurum.					
25. Mükemmel fikirlerim vardır.					
26. Söyleyecek çok şeyim yoktur.					
27. Yumuşak kalpliyim.					
28. Genellikle eşyaları yerlerine koymayı unuturum.					
29. Moralim çabuk bozulur.					
30. Hayal gücüm kuvvetli değildir.					
31. Toplantılarda değişik insanlarla konuşabilirim.					
32. Aslında başkalarıyla pek ilgilenmem.					
33. Düzeni severim.					
34. Ruh halim çok sık değişir.					
35. Olayları anlamada hızlıyım.					
36. Dikkat kendi üzerime çekmekten hoşlanmam.					
37. Başkalarına zaman ayırırım.					
38. Görevlerimden kaçırım.					
39. Ruhsal dengem sık değişir.					
40. Zor kelimeler kullanırım.					
41. İlgi odağı olmaktan rahatsızlık duymam.					
42. Başkalarının duygularını hissederim.					
43. Bir plan takip ederim.					
44. Çabuk rahatsız olurum.					
45. Olaylar üzerinde düşünerek vakit geçiririm.					
46. Yabancıların arasında genelde sessizimdir.					
47. İnsanları rahatlatırım.					
48. İşimde titizimdir.					
49. Çoğu zaman kendimi keyifsiz hissederim.					
50. Fikirlerle doluyumdur.					